

Tillgänglighetens utrymme

- om funktionshinder och funktionsnedsättningar i svensk dagspress och i ett Regionmagasin

Jörgen Lundälv

Bild: Stolpen på trottoaren – informationstillgängligheten och otillgängliga trafikmiljöer.
Foto: Jörgen Lundälv

”Människor är olika och offentliga miljöer är till för alla om utgångspunkten när vi utformar våra miljöer är de behov som personer med svårt att röra sig, svårt att höra, svårt att se, svårt att bearbeta, tolka och förmedla information samt svårt att tåla vissa ämnen har, kan alla människor få glädje av en tillgänglig och användbar miljö. I Sverige har cirka 20 procent av befolkningen någon form av bestående funktionsnedsättning. Det som är bra för alla är nödvändigt för några”.

Källa: s.5 i Västra Götalandsregionen, Skaraborgs kommunalförbund, Sjuhärad, Fyrbodals, Handisam i samverkan med Handikapporganisationerna i Västra Götaland. (2009). Tillgängliga och användbara miljöer. Riktlinjer och standard för fysisk tillgänglighet. Version 1.2.

INNEHÅLL	SID
SAMMANFATTNING	6
FIGUR- OCH TABELLFÖRTECKNING	8
FÖRORD	10
FÖRKORTNINGAR	11
1. INLEDNING	12
2. BAKGRUND	14
2.1 Två tidningar – Göteborgs-Posten och Regionmagasinet	15
3. SYFTE OCH PROBLEM	17
3.1 Bakomliggande syfte	18
3.2 Avgränsningar	18
4. TIDIGARE FORSKNING	19
4.1 Tillgänglighet, delaktighet och användbarhet	19
4.2 Funktionshinder och medieanalyser	22
5. TEORETISK KONTEXT	25
5.1 Den sociala modellen	25
5.2 Begreppen tillgänglighet, delaktighet och användbarhet	26
5.3 Funktionsnedsättning och funktionshinder	28
6. METOD OCH MATERIAL	29
6.1 Forskningsansats	29
6.2 Kvalitativ och kvantitativ metod	29
6.3 Analysmetod och analyssteg	29
6.4 Materialinsamlingen	31
6.5 Urval och bortfall	32
6.6 Litteraturgenomgång	32
6.7 Förförståelse	32
6.8 Studiens förtjänster och begränsningar	32
6.9 Validitet och reliabilitetsaspekter	33
6.10 Forskningsetik och etiska överväganden	33
6.11 Forskningsrapportens fortsatta disposition	33
7. RESULTAT OCH ANALYS	34
7.1 Mediebilden av tillgänglighet i Göteborgs-Posten (GP)	36
7.2 Debatterna	36
7.3 Jämförelse mellan de undersökta åren	42
7.4 Mediebilden av tillgängligheten i Regionmagasinet	45
7.5 Barnperspektiv och äldreperspektiv i medierna	49
7.6 Funktionshinderperspektiv i medierna	51
7.7 Rörelsenedsättningar	51
7.8 Synnedsättningar	52

7.9 Hörselnedsättningar	52
7.10 Psykiska funktionsnedsättningar	53
7.11 Miljöperspektivet i medierna	53
7.12 Policyperspektivet i medierna	56
7.13 Livsvärlden och systemvärlden	57
7.14 Publiceringarna och värdeomdömen	58
8. DISKUSSION	59
8.1 Förslag till åtgärder	60
9. VIDARE FORSKNING	61
10. REFERENSER	62
10.1 Internetkällor om tillgänglighet	82
BILAGOR	83

BILAGA. Kodschema – Kommuniering och rapportering av tillgänglighetsfrågor i Västra Götalandsregionen åren 2000-2009 – en jämförelse mellan interna och externa medier

SAMMANFATTNING

Undersökningen har visat att medierapporteringen av tillgänglighet för personer med fysiska, intellektuella, neuropsykiatriska och psykiska funktionsnedsättningar har varit tämligen sparsam under hela undersökningsperioden d.v.s. under ett decennium. Totalt 228 nyhets- och reportagetexter som publicerats i tidningen Regionmagasinet och i Göteborgs-Posten har studerats. Publiceringarna har skett under perioden 2000-2009. Av de 228 artiklarna återfinns totalt 157 artiklar som publicerats i GP (68,8 procent) och 71 i tidningen Regionmagasinet (31,1 procent). Ett av resultaten i studien visar att barnperspektivet varit mer framträdande än äldreperspektivet i rapporteringen av tillgänglighet i Regionmagasinet. Emellertid har barn och ungas perspektiv om tillgänglighet skildrats i begränsad omfattning. Den bilden stämmer överens med en rapport från Ungdomsstyrelsen som i en rapport år 2012 konstaterar att tillgänglighetsperspektiv för barn och unga inte uppmärksammats i någon större grad. 18 artiklar har uppmärksammat barn och ungas möjligheter till tillgänglighet i samhället. Sju artiklar har uppmärksammat äldres tillgänglighetssituation. Antalet artiklar är begränsat varför en viss försiktighet måste ske i tolkningen av resultatet. Det kan ses som anmärkningsvärt att såväl barnperspektivet som äldreperspektivet inte är mer representerat i den rapportering som Regionmagasinet genomfört under den studerade perioden. Ett annat resultat som framkom i undersökningen är att det är vanligt förekommande att drabbade personer intervjuas om sin situation och uppfattning om tillgänglighet och delaktighet i samhällslivet. Undersökningen visade att drabbade personer (brukare) förekom i en majoritet av artiklarna (63 av 71 artiklar). Resultatet är intressant då det visar med tydlighet att drabbade medborgare har fått komma till tals och fått utrymme i medierapporteringen. De har varit delaktiga i rapporteringen samtidigt som deras utsatthet har beskrivits och skildrats på ett respektfullt vis. Ett tredje resultat som framkom i undersökningen var att de båda livsområdena fritid och kultur samt hälso- och sjukvård var de mest vanligt förekommande i det publicerade materialet. Totalt representerade 40 artiklar de båda livsområdena vilket motsvarar 56 procent av samtliga publicerade artiklar i undersökningsmaterialet.

Fokus i rapporteringen i Regionmagasinet har främst varit på informationstillgänglighet. I föreliggande rapport redogörs för de olika teman som framträtt i analysen. Likaså presenteras hur tillgänglighetsfrågorna belysts i Regionmagasinet och Göteborgs-Posten där likheter och skillnader i rapporteringen presenteras. Rapporten avslutas med förslag på vidare frågor för fortsatt forskning inom området samt förslag till åtgärder.

Rapporteringen i Göteborgs-Posten under perioden är också intressant ur flera perspektiv. Det var vanligast att tidningen publicerade mindre artiklar utan några bildillustrationer. 67 mindre artiklar skildrade tillgänglighetsaspekter i bred bemärkelse. Totalt 41 debattinlägg publicerades under perioden som hade sin utgångspunkt i tillgänglighetsfrågor inom skilda områden. Debattinläggen om tillgänglighet som publicerades i GP handlade till stor del om hälso- och sjukvårdssektorn och arbetet med tillgängligheten där. Det var framför allt en negativ värdeladdning i dessa artiklar som handlade om olika problemsituationer, ekonomiska neddragningar och systemfel.

Vilka uttalade sig då i debatten och inläggen om tillgänglighet under perioden? De aktörsröster som var mest framträdande var personal inom sjukvården, förtroendevalda och tjänstemän inom olika sektorer. Undersökningen visar att en tredjedel av samtliga debattartiklar och insändare inom diskursområdet vård- och hälsa var skrivna av vårdpersonal. Inom diskursområdet stöd i vardagen och transporter var tre debattartiklar skrivna av tjänstemän och två av drabbade personer d.v.s. personer med olika funktionsnedsättningar. Ett

tredje diskursområde som behandlades i opinionsbildningen var miljöanpassningsdiskursen. Inom detta område var det främst förtroendevalda från olika politiska partier som hade författat debattinlägg. Fyra artiklar var skrivna av förtroendevalda. Inom diskursområdet medborgarrätt var två debattartiklar författade av tjänstemän.

I medierapporteringen om tillgänglighet i de båda tidningarna studerades också olika miljötypers representation i artiklarna d.v.s. inre miljöer, yttre miljöer och Internet- och Webbmiljöer. Den vanligaste miljötypen i tillgänglighetsrapporteringen i Regionmagasinet var bevakningen av Internet – och Webbmiljöer inom olika verksamhetsområden.

Tidningarna rapporterade om tillgänglighet för olika typer av funktionsnedsättningar. Undersökningen visar att båda tidningarna har koncentrerat sin rapportering av tillgänglighet för personer endast med medfödda och förvärvade fysiska funktionsnedsättningar. Det föreligger alltså en klar underrapportering av andra typer av funktionsnedsättningar. Exempelvis har tillgänglighetsfrågor för personer med intellektuella funktionsnedsättningar, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och psykiska funktionsnedsättningar under åren 2000-2009 varit mycket sparsamt skildrade. Vare sig tidningarnas läsekretsar eller den breda allmänheten har fått någon kunskap eller skildringar om upplevda barriärer (hinder) eller möjligheter med tillgänglighet och tillgänglighetsarbete från dessa uppräknade typer av funktionsnedsättningar. Resultatet i denna del av undersökningen är anmärkningsvärd eftersom det handlar om stora grupper i samhället som är beroende av tillgänglighet och delaktighet i samhällslivet.

Undersökningen visade att båda tidningarna inte har kopplat tillgänglighet till någon specifik typ av funktionsnedsättning utan att rapporteringen och skildringarna varit allmänt beskrivande om tillgänglighet och tillgänglighetsproblem. Ett exempel på detta är att det i båda tidningarna endast fanns fem artiklar som på något vis berörde situationen för personer med hörselnedsättningar.

Rapporteringen om otillgängliga transporter har skildrats i tidningarna där kritik har framförts såväl i artiklar som debattinlägg mot kollektivtrafiken och hur såväl fordon som kommunikationerna generellt har försvårat för personer med funktionsnedsättningar att förflytta sig från en punkt till en annan.

Nyckelord: Tillgänglighet, delaktighet, användbarhet, medierapportering, Göteborgs-Posten (GP), Regionmagasinet, kvantitativ innehållsanalys, kvalitativ innehållsanalys, diskursanalys, funktionshinder, funktionsnedsättningar, Västra Götalandsregionen, medieanalys,

FIGUR- OCH TABELLFÖRTECKNING

Tabell 1. Debattperspektiv, debattämnen och aktörsröster i olika debatter om tillgänglighet. Medierapporteringen i Göteborgs-Posten (GP) under Åren 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=41).

Tabell 2. Exempel på debattrubriker och diskurs i medierapporteringen i Göteborgs-posten (GP) (N=41).

Tabell 3. Aktörsröster i debattartiklar i Göteborgs-Posten åren 2000, 2003, 2006 och 2009 fördelat på fyra diskursområden (N=41).

Tabell 4. Aktörsröster i debattartiklar i Göteborgs-Posten åren 2000, 2003, 2006 och 2009 fördelat på fyra typer av sektorer som åsyftas i opinionsbildningen (debattartiklar) (N=41).

Tabell 5. Aktörsröster i debattartiklar i Göteborgs-Posten åren 2000, 2003, 2006 och 2009 och fördelningen av artiklar i livsvärld respektive systemvärld (N=41).

Tabell 6. Aktörsröster i debattartiklar i Göteborgs-Posten åren 2000, 2003, 2006 och 2009 fördelat på aktörernas värdeomdömen i opinionsbildningen (debattartiklar) (N=41).

Tabell 7. Aktörsröster i debattartiklar i Göteborgs-Posten åren 2000, 2003, 2006 och 2009 fördelat på olika skildrade miljötyper i opinionsbildningen (debattartiklar) (N=41).

Tabell 8. Medierapportering om tillgänglighet i Göteborgs-Posten (GP) totalt under perioden. Åren 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal och procent.

Tabell 9. Fokus, diskurs, tema och livsområden i medierapportering om tillgänglighet i Göteborgs-Posten (GP) totalt under perioden. Åren 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal och procent.

Tabell 10. Värdeomdömen i publicerade artiklar i Göteborgs-Posten för respektive år. Rapporteringen av tillgänglighet åren 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal och procent.

Tabell 11. Typ av tillgänglighet som behandlats i rapporteringen i Göteborgs-Posten för respektive år. Rapporteringen fördelade per år; 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal och procent.

Tabell 12. Typ av miljöer av tillgänglighet som behandlats i rapporteringen i Göteborgs-Posten för respektive år; inre miljöer, yttre miljöer och Internet/webbmiljöer. Rapporteringen fördelade per år; 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal och procent.

Tabell 13. Identifierade diskurser i rapporteringen i Göteborgs-Posten för respektive år. Rapporteringen fördelade per år; 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal och procent.

Tabell 14. Artikeltexternas innehåll fördelade och kategoriserade utifrån de båda perspektiven livsvärld och systemvärld. Rapporteringen i Göteborgs-Posten fördelade per år; 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal och procent.

Tabell 15. Teman i rapporteringen i Göteborgs-Posten för respektive år. Rapporteringen fördelade per år; 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal och procent.

Tabell 16. Publiceringsformen (typ av artikel) i rapporteringen i Göteborgs-Posten för respektive år. Rapporteringen fördelade per år; 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal och procent.

Tabell 17. Samhällssektor/verksamhetstyp i rapporteringen i Göteborgs-Posten för respektive år. Rapporteringen fördelade per år; 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal och procent.

Tabell 18. Medierapportering om tillgänglighet i Regionmagasinet under perioden 2002-2009 (N=71). Absoluta tal och procent.

Tabell 19. Fokus, diskurs, tema och livsområden i medierapportering om tillgänglighet i Regionmagasinet under perioden 2002-2009 (N=71). Absoluta tal och procent.

Tabell 20. Rapporterade teman om tillgänglighet i olika livsområden. Medierapporteringen i Göteborgs-Posten åren; 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal.

Tabell 21. Rapporterade teman om tillgänglighet i olika livsområden. Medierapporteringen i Regionmagasinet (N=71). Absoluta tal och procent.

Tabell 22. Rubriker från artiklar med fokus på barnperspektiv (B) respektive äldreperspektiv (Ä) i medierapporteringen under perioden 2000-2009 i Göteborgs-Posten (GP) respektive Regionmagasinet (RM).

Tabell 23. Typ av funktionsnedsättningar i medierapporteringen om tillgänglighet i Regionmagasinet under perioden 2002-2009 (N=71). Absoluta tal och procent.

Tabell 24. Typ av funktionsnedsättningar i medierapporteringen om tillgänglighet i Göteborgs-Posten (GP) under perioden. Åren 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal och procent.

Tabell 25. Typ av värdeomdömen i artikeltexterna i medierapporteringen om tillgänglighet i Regionmagasinet under perioden 2002-2009 (N=71). Absoluta tal och procent.

Tabell 26. Typ av värdeomdömen i artikeltexterna i medierapporteringen om tillgänglighet i Göteborgs-Posten (GP) under perioden. Åren 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal och procent.

FÖRORD

Föreliggande forskningsrapport är en slutrapport från en undersökning som genomförts vid Institutionen för socialt arbete vid Göteborgs universitet under åren 2011-2012.

Forskningsstudien är finansierad av Rättighetskommittén i Västra Götaland (Projektet: ”*I vilken grad och på vilket sätt medierapporteras tillgänglighetsinformation i Västra Götalandsregionen till personer med fysiska, psykiska funktionsnedsättningar, närstående och allmänhet?*”). Jag vill inledningsvis passa på att rikta ett stort tack till Rättighetskommittén som beviljade ett forskningsanslag och därmed möjliggjorde det för mig att genomföra undersökningen. Resultatet av denna studie presenteras i sin helhet i denna forskningsrapport som också är projektets slutrapport.

Forskningsprojektet baseras på en medieanalys av rapporteringen om tillgänglighet i Västra Götalandsregionen under flera år. Publiceringar i Göteborgs-Posten (GP) och i tidningen Regionmagasinet (RM) har studerats under åren 2000 till 2009. Under år 2012 upphörde tidningen Regionmagasinet med sin utgivning på grund av besparingskrav inom Västra Götalandsregionen. Rapporten innehåller de resultat som framkommit i undersökningen. Delresultaten redovisas i olika kapitel. I slutet av rapporten återfinns en referenslista med uppdaterade källor inom området tillgänglighet, delaktighet, användbarhet, funktionsnedsättningar och funktionshinder.

Forskningsstudien har också genererat nya frågeställningar för vidare forskning. Dessa presenteras i rapportens sista kapitel.

Under arbetet med projektet har flera personer varit mig behjälplig med synpunkter och kommentarer på olika delar. Jag vill passa på att rikta ett tack till flera personer. Tack till Jan Terneby vid Rättighetskommittén i Västra Götaland och till Mats Olof Larsson, informationschef, Habilitering & Hälsa vid Västra Götalandsregionen.

Göteborg den 28 december 2012

Jörgen Lundälv
Docent i socialt arbete

Institutionen för socialt arbete
Göteborgs universitet (GU)

FÖRKORTNINGAR

GP	Göteborgs-Posten
GU	Göteborgs Universitet
ISO	International Organization for Standardization
KD	Kristdemokraterna
LSS	Lag (SFS 1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade
RM	Regionmagasinet
SKL	Sveriges Kommuner och Landsting
SOS	Socialstyrelsen
SOU	Statens Offentliga Utredningar
SU	Sahlgrenska Universitetssjukhuset
TD	TillgänglighetsDatabasen
WHO	World Health Organization

1. INLEDNING

Den här forskningsrapporten beskriver resultatet av en forskningsstudie som handlar om tillgänglighet, delaktighet och användbarhet i samhället för personer med olika funktionsnedsättningar. Perspektiv på tillgänglighet, delaktighet och användbarhet i samhället är viktiga för alla. Vad vet vi om tillgänglighet och tillgänglighetsarbete i samhället generellt? Hur kommuniceras tillgänglighet och på vilket sätt får medborgarna veta mer om hur långt tillgänglighetsarbetet har kommit? Tillgänglighet är något som berör alla människor i samhället. Det finns olika former av tillgänglighet. Man brukar tala om fysisk tillgänglighet, tillgänglighet till information och institutionell tillgänglighet som exempelvis kan innebära på vilka sätt en person har möjlighet att göra karriär på arbetsmarknaden. I rapportens teorikapitel återkommer vi till de olika begreppen. Men vad menas egentligen med tillgänglighet? I Nationalencyklopedin finns följande definition av ordet tillgänglighet:

”inom geografi möjligheter att ta del av något eftersträvansvärt. För en bestämd person beror dessa möjligheter exempelvis på hennes fysiska rörlighet och den geografiska närheten till det eftersökta. Faktorer som öppethållandetider och tillträdesregler kan också vara betydelsefulla. De senare blir särskilt viktiga när efterfrågan är större än utbudet, som i planekonomier, där gruppstillhörighet eller kötid kan bestämma kördningen mer än köpkraften”.¹

Under flera år har fenomenet tillgänglighet uppmärksammats i samhället. De båda begreppen tillgänglighet och delaktighet har betraktats som två begrepp som är nära förbundna med varandra och på olika sätt förutsätter varandra (Lundälv och Lindqvist, 2009). Denna rapport handlar om just fenomenet tillgänglighet. Under år 2011 påbörjades en tillgänglighetsstudie vid Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet (GU), (Forskning om funktionshinder pågår, 2011; Martinsson, 2011). Studien har finansierats av Rättighetskommittén vid Västra Götaland. I en rapport av Ungdomsstyrelsen i Sverige beskrivs levnadsvillkor för unga personer med funktionsnedsättningar (Ungdomsstyrelsen, 2012). Ungdomsstyrelsen skriver också om otillgängliga miljöer i rapporten:

”Det är först om miljö och omgivning är otillgängliga för personer med funktionsnedsättning som funktionshinder uppstår. Funktionshinder blir då närmare kopplat till frågor om tillgänglighet och miljö än till individen” (s.7 i Ungdomsstyrelsen, 2012).

Medierna i samhället har en viktig roll inom områdena hälsokommunikation, socialt arbete och funktionshinderområdet (Seale, 2002; Jarlbro, 2004; Blomberg et al, 2004; Lundälv, 2004). Inom det sistnämnda området finns idag begränsad kunskap om hur medierna rapporterat om sociala levnadsvillkor, välbefinnande och inte minst tillgänglighet ur olika aspekter. Betydelsen av att synliggöra och tydliggöra information om de sociala och kulturella servicetjänster som ges av Västra Götalandsregionen kan ses som ett nytt och utforskat samhällsfenomen. Inom funktionshinderområdet har under senare tid uppmärksammats såväl barriärer som möjligheter för personer med fysiska och psykiska funktionsnedsättningar (Lindqvist och Lundälv, 2009).

I en nyligen publicerad rapport av FoU Väst konstateras följande: ”I rapportens slutsatser kan läsas att många aldrig förefaller ha hört talas om enkelt avhjälpna hinder eller Tillgänglighetsdatabasen och inte heller tänkt på att personer med funktionsnedsättningar kan

¹ tillgänglighet. <http://www.ne.se/tillgänglighet/327745>, Nationalencyklopedin, hämtad 2012-12-13.

ha svårt att besöka deras verksamhet”. (s.41 i Larsen och Martini, 2010). I denna studie genomfördes ett antal intervjuer med verksamhetsföreträdare om upplevelser av informationsstrategier och synsätt på information om tillgänglighet i Västra Götalandsregionen. Det saknas dock kunskap om vilken typ av konstruktioner och dekonstruktioner som finns av begreppen och fenomenen tillgänglighet och tillgänglig information inom regionens olika verksamheter. Inom funktionshinderområdet har ett begränsat antal studier genomförts av medierade tillstånd och konstruktioner av funktionsnedsättningar särskilt i tv-medierna (Ljuslinder, 2002; Ljuslinder et al, 2009; Ghersetti, 2007; Magnusson, 2009). Några närmare analyser av tryckta medier har inte genomförts i någon större utsträckning. Internationella studier bl.a. en kanadensisk studie visar att medierapporteringen av funktionshinder främst uppmärksammat mäns levnadsvillkor och utsatthet i samhället (Gold och Auslander, 1999). En annan studie under 1990-talet konstaterade att mediernas främst uppmärksammade fysiska funktionsnedsättningar framför psykiska funktionsnedsättningar (Auslander och Gold, 1999).

2. BAKGRUND

Tillgänglighetsfrågorna i samhället är något som berör många samtidigt som det är flera olika samhällsaktörer som bevakar och studerar hur det praktiska tillgänglighetsarbetet genomförs och bedrivs i exempelvis kommuner, landsting och stat. Förutom kommunerna och landstingen själva som förbättrar sin tillgänglighet så finns det flera olika statliga myndigheter som aktivt arbetar med att förebygga otillgänglighet men som också har till uppgift att utöva tillsyn och kontrollera hur tillgänglighetsarbetet fortskrider på lokal, regional och nationell nivå. En annan aktör som bevakar skilda perspektiv och tillgänglighetsfrågor och aktivt tillgänglighetsarbete i samhället är de olika brukarorganisationerna inom funktionshinderområdet och olika patientorganisationer. Under år 2012 beskriver Handikappförbunden tillgänglighetsperspektivet och den s.k. tillgänglighetsrörelsen på följande vis:

”Sammanhållningen är nyckeln till all vår framgång. Utan gemenskapen och sammanhållningen i tillgänglighetsrörelsen kommer vi inte att komma någonstans, rörelsen kommer att sluta röra sig. Vi är en riktig folkrörelse, precis om nykterhetsrörelsen, arbetarrörelsen och bonderörelsen. Nära förankring i människans vardag, stadig blick framåt och inkludering har alltid präglat tillgänglighetsrörelsens arbete för ökad tillgänglighet. Men vad gäller sammanhållningen finns det fortfarande mycket kvar att göra. Utan en gemenskap bland våra organisationer kommer vi inte att uppnå riktig förändring. Lyckas vi inte skapa den enade front som behövs för att vi ska kunna smula sönder otillgänglighet och diskriminering som stänger folk ute, då kommer det inte att bli av. Viljan finns. Möjligheterna finns. En sammanhållen tillgänglighetsrörelse är möjlig”. (s.25 i Handikappförbunden, 2012).

Begreppet tillgänglighet och olika tillgänglighetsfenomen inom skilda samhällssektorer har uppmärksammats under senare år. Vid flera högskolor och universitet har studeranden vid olika utbildningar genomfört mindre vetenskapliga studier och arbeten med fokus på tillgänglighetsperspektiv (Larsson och Thymé, 2009; Andishmand, 2010; Hultman och Jörnland, 2011; Carlsson och Saber, 2011; Domeij et al, 2011; Lindmark, 2011; Olson och Saltberg, 2011; Strandberg och Strandberg, 2011; Nordstrand, 2012; Törnbom, 2012).

Medierna i samhället har en stor roll inom områdena hälsokommunikation, socialt arbete och funktionshinderområdet (Seale, 2002; Jarlbro, 2004; Blomberg et al, 2004; Lundälv, 2004). Inom det sistnämnda området finns idag begränsad kunskap om hur medierna rapporterat om sociala levnadsvillkor, välbefinnande och inte minst tillgänglighet ur olika aspekter. Betydelsen av att synliggöra och tydliggöra information om de sociala och kulturella servicetjänster som tillhandahålls av Västra Götalandsregionen kan ses som ett nytt och utforskat samhällsfenomen. Inom funktionshinderområdet har under senare tid uppmärksammats såväl barriärer som möjligheter för personer med fysiska och psykiska funktionsnedsättningar (Grönvik, 2007; Lindqvist och Lundälv, 2008; Lundälv och Lindqvist, 2009; Lindqvist och Lundälv, 2009).

Att medierapporteringen, konstruktioner i media och upplevelser av rapporteringen är viktig uppmärksammas i en masteruppsats vid Göteborgs universitet. Karin Törnbom skriver följande:

”En annan dimension av att känna sig delaktig i samhället handlar om hur de funktionsnedsatta framställs i mediala sammanhang. De intervjuade upplevde att det var alltför ovanligt att se någon med en synlig funktionsnedsättning. Här talade man framförallt

om television, men även om tidningar och tidskrifter. Intervjupersonerna saknade programledare, nyhetsuppläsare och andra profiler i media med funktionsnedsättning” (s.27 i Törnbom, 2012).

Törnbom skriver också:

”Intervjupersonerna ansåg även att de som faktiskt förekom i media inte var särskilt representativa för funktionsnedsatta personer som grupp. Det fanns en allmän uppfattning om att kända personer med funktionsnedsättning alltid var väldigt duktiga, positiva och kompetenta” (s.27 i Törnbom, 2012).

För ett antal år sedan (år 2006) infördes den s.k. TillgänglighetsDatabasen (TD) i Västra Götalandsregionen². Syftet med TD beskrivs på följande vis: ”TD är en databas som erbjuder information om verksamhetens fysiska tillgänglighet inför vardagliga besök i butiker, restauranger, offentlig service och andra besöksmål. Huvudprincipen är att varje verksamhet beskrivs så väl att du själv kan fatta beslut om du kan besöka platsen eller inte” (Västra Götalandsregionen, 2012).

2.1 Två tidningar – Göteborgs-Posten och Regionmagasinet

Två typer av tidningar är föremål för analys i rubricerad studie. Det handlar om en av Sveriges större dagstidningar – **Göteborgs-Posten (GP)** och ett magasin som är utgivet av Västra Götalandsregionen. Magasinet har titeln **Regionmagasinet**. Magasinet distribueras till samtliga hushåll i Västra Götalandsregionen. Samtliga nummer av magasinet finns på Västra Götalandsregionens webbsida på Internet (<http://www.vgregion.se/regionmagasinet>). På webbsidan beskrivs tydligt policyn för magasinet. Den policy som reglerar utgivningen av magasinet har en s.k. målbeskrivning som beskrivs på följande vis:

”Det övergripande redaktionella målet ska vara att erbjuda regionens invånare – tidningens läsare – ett material som de har nytta och glädje av, ur skilda medborgerliga perspektiv. (Begreppet medborgerliga perspektiv förklaras längre ned i avsnittet "Om att vara läsarorienterad")”. (<http://www.vgregion.se/regionmagasinet>).

På webbsidan beskrivs också de ledord som är kännetecknande för magasinets inriktning vilka är: orienterande, nyttig, intresseväckande och tankeväckande. Magasinet har också en tydlig policyinriktning. Policyn beskrivs på följande vis:

”Tidningen ska vara en pålitlig guide som lotsar läsaren rätt och ger trovärdig och relevant information. Den ska vara en ingång till och en hjälp i att orientera sig i ”regionen”, både den administrativa och geografiska. Tidningen ska vara nyttig och angelägen för läsarna/invånarna genom att orientera bland annat om regionens hälso- och sjukvård ur den vårdsökandes eller patientens perspektiv. Tidningen ska erbjuda möjligheter och väcka intresse genom att bland annat orientera om kulturutbud och inomregional kulturturism. Tidningen ska vara tankeväckande genom att belysa aktuella samhällsfrågor i regionen, ge bakgrunder och förklara sammanhang. Relevans och trovärdighet är här grundläggande

² <http://www.vastsverige.com/tillganglighetsdatabasen/artiklar/Valkommen-till-Tillganglighetsdatabasen/>

förutsättningar”. (<http://www.vgregion.se/regionmagasinet>).

I policybeskrivningen av Regionmagasinet framgår också med tydlighet att magasinet ska vara tillgängligt och användbart för alla medborgare. Detta beskrivs på magasinets webbsida på Internet:

”I planering, urval och produktion bör den redaktionella utgångspunkten vara att materialet ska ge kunskap om regionen och regionens verksamheter, som är angelägen och användbar för invånarna. Valet av ämnen styrs, avgörs och begränsas av regionens verksamheter, men i presentationen ska perspektivet vara läsarens/invånarens. Då är det deras behov och nytta som ska vara vägledande. Tidningen ska ge svar på frågor som invånarna ställer sig eller kan tänkas ställa. Med ”skilda medborgerliga perspektiv” menas att när invånarna möter regionens verksamheter sker det i helt olika sammanhang, där invånaren kan vara vårdsökande, studerande, kulturkonsument, turist, idrottare, skattebetalare, samhällsengagerad o s v. Invånaren/läsaren uppträder givetvis i kombinationer av det uppräknade, många gånger har kanske den geografiska hemvisten störst betydelse. Oavsett vilken roll läsaren intar, bör materialet presenteras ur ett läsarperspektiv”. (<http://www.vgregion.se/regionmagasinet>).

Den andra tidningen som ingår i forskningsstudien är tidningen **Göteborgs-Posten (GP)**. GP har som dagstidning genomgått omfattande förändringar under det senaste decenniet. På tidningen webbsida presenteras historiken och de förändringar som skett (<http://info.gp.se/omgp/hem/1.10872-historik>). GP grundades år 1813. GP är en sjudagarstidning med en upplaga på närmare 600.000 exemplar. Förutom papperstidningen och en Internetredaktion (www.gp.se) infördes under år 2012 en s.k. GPs nyhetsapp för mobiltelefoner för att öka tillgängligheten till nyheterna.

3. SYFTE OCH PROBLEM

Syftet med rubricerad undersökning har varit att beskriva och undersöka i vilken omfattning och ur vilka perspektiv som extern och intern medierapportering av tillgänglighetsfrågor i Västra Götalandsregionen har ägt rum. Studien omfattar perioden 2000-2009 och inkluderar medierapporteringen i Västra Götalandsregionens tidning Regionmagasinet samt rapporteringen i Göteborgs-Posten (GP). Avsikten med studien har varit att studera medierapporteringen (såväl intern som extern rapportering) och hur tillgänglighet och tillgänglighetsperspektiv beskrivs av journalister och skribenter för allmänheten.

Syftet med undersökningen är med andra ord att uppmärksamma i vilken utsträckning och på vilket sätt som de tryckta medierna (Regionmagasinet) utgivna av Västra Götalandsregionen rapporterar om olika tillgänglighetsperspektiv och områden för personer med fysiska och psykiska funktionsnedsättningar. Det är framför allt tre former av tillgänglighet som ska studeras. Dessa former är: fysisk tillgänglighet, informationstillgänglighet och institutionell tillgänglighet. Med fysisk tillgänglighet avses människans möjligheter att förflytta sig och få tillträde till en byggnad men även möjlighet till tillträde inom en byggnad.

Informationstillgängligheten avser tillgänglighet där en brukare kan nå av information och även kunna tillgodogöra sig en sådan information. Med institutionell tillhörighet avses i studien sådan tillhörighet som är förknippad med individens möjlighet att kunna få möjlighet till personalutbildning i arbetslivet, beföringsmöjligheter samt nå karriärvägar. Huvudsyftet med föreliggande studie är således att beskriva och undersöka hur tidningen Regionmagasinet (RM) utgiven av Västra Götalandsregionen och tidningen Göteborgs-Posten (GP) synliggör och tydliggör olika aspekter av tillgänglighet i de sociala och kulturella servicetjänster som Västra Götalandsregionen erbjuder medborgarna. Syftet med undersökningen är att uppmärksamma i vilken utsträckning och på vilket sätt som RM och GP rapporterar om olika tillgänglighetsperspektiv och områden för personer med fysiska och psykiska funktionsnedsättningar.

Studiens preciserade frågeställningar är följande:

1. Hur ser medierapporteringen ut av tillgänglighetsfrågor (tillgänglighet respektive tillgänglig information) i Regionmagasinet (RM) som ges ut av Västra Götalandsregionen och i Göteborgs-Posten (GP) under åren 2000-2009? Vilka mönster och aspekter i rapporteringen är särskilt dominerande och vilka får ett begränsat utrymme?
2. I vilken utsträckning har information om tillgänglighet ur Västra Götalandsregionens tillgänglighetsdatabas blivit uppmärksammade och medierade i tidningen Regionmagasinet (RM) och i Göteborgs-Posten (GP) under den aktuella studieperioden?

Studien avser inte att fokusera på i vilken utsträckning som information i de studerade medierna är tillgänglig eller ej. Fokus i forskningsprojektet är istället att studera i vilken utsträckning som de olika verksamheterna i Västra Götalandsregionen har synliggjort tillgänglighetsaspekter m.m. i medierapporteringen och hur skribenterna i de tryckta medierna (RM och GP) har förmått att beskriva tillgänglighetsaspekter i rapporteringen.

3.1 Bakomliggande syfte

Ett bakomliggande syfte med undersökningen är att få en ökad kunskap om hur frågor och perspektiv om tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar kommuniceras i såväl dagspress som i en intern tidning som givits ut av en region – Västra Götalandsregionen. Ett bakomliggande syfte med studien är att få kunskap om hur kommunikationen om tillgänglighet, åtgärder och debatter om tillgänglighet kan vidareutvecklas men framför allt försöka identifiera områden som ännu inte har kommunicerats i någon större utsträckning. Studien kan också ge en ökad kunskap och förståelse för vilka aktörer som kommer till tals i såväl medierapporteringen som inom opinionsbildningen (debatten) i de båda tidningarna. Den kunskap som kommer fram i rubricerad studie kan därför vara till nytta för såväl rapportörerna (journalisterna och debattörerna) i tidningarna (samt även i andra medier) men också till konsumenterna d.v.s. tidningsläsarna. Därtill kan flera olika professionsföreträdare som arbetar inom hälso- och sjukvården, kommunerna, landstingen samt inom statliga myndigheter som har ansvar för tillgänglighetsfrågor och tillgänglighetsarbete få en ökad kunskap om kommunikationens betydelse för att nå ut till allmänheten om utsatta gruppers möjligheter till delaktighet och tillgänglighet.

3.2 Avgränsningar

I studien fokuseras endast tre typer av tillgänglighet; fysisk tillgänglighet, informationstillgänglighet och institutionell tillgänglighet. Begreppet tillgänglighet omfattar även av ytterligare en typ nämligen psykosocial tillgänglighet. Denna tillgänglighetstyp omfattas inte av rubricerad studie. En ytterligare avgränsning i undersökningen är att upplevelser av tillgänglighet hos berörda d.v.s. personer med olika funktionsnedsättningar inte ingår i studiens syfte och ambition. Inte heller ingår det i undersökningen att beskriva och undersöka hur rapportörerna d.v.s. skribenter och journalister upplever medierapporteringen eller vilka innebörder de upplever sig lägga i de olika begreppen och diskurserna.

4. TIDIGARE FORSKNING

Tidigare forskning inom området som kan vara relevant för undersökningen handlar i huvudsak om medierelaterade studier inom funktionshinderområdet och därtill vetenskapliga arbeten som behandlar områdena tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättningar. Litteraturgenomgången har visat att det finns ett antal studier inom dessa båda områden. I referenslistan i slutet av rapporten återfinns ett flertal intressanta forskningsreferenser. I detta kapitel är avsikten att beskriva några relevanta studier inom området.

Utmärkande för den forskning som bedrivits inom funktionshinderområdet är att denna varit multidisciplinär. En genomgång av funktionshinderforskningen i Sverige har under senare tid genomförts av forskare från Örebro universitet (Rönnerberg et al, 2012).

4.1 Tillgänglighet, delaktighet och användbarhet

Tillgänglighet är ett begrepp och fenomen som har förekommit och förekommer i många olika skilda sammanhang. I forskningskontexten är begreppet tillgänglighet och begreppet delaktighet förknippade med varandra. Under senare år har behovet av mer kunskap och forskning inom äldreområdet vad avser tillgänglighetsfrågor uppmärksammas i allt större utsträckning. Utvecklingen av ett äldresamhälle där allt fler medborgare blir äldre och därmed förvärvar olika funktionsnedsättningar blir allt mer påtaglig. I en rapport från Hjälpmedelsinstitutet år 2010 konstateras att det råder otillgänglighet och att det saknas tydliga motiv att förbättra tillgängligheten i samhället. I rapporten skriver Lisbeth Lindahl, Maria Martini och Inga Malmqvist följande i sin inledning:

”Motiven till att förbättra tillgängligheten lyser med sin frånvaro. Tillgänglighet associeras med problem av olika slag. Det finns ett glapp mellan dem som har i uppgift att verka för tillgänglighet och dem som har möjlighet att förbättra den. Intervjuer med fastighetsägare vittnar om juridiska oklarheter, praktiska svårigheter och bristande prioritering av tillgänglighet utifrån en begränsad ekonomi. Merparten av de tillgänglighetsförbättringar som skulle kunna genomföras, handlar juridiskt sett om frivilliga åtaganden. Kommunala och statliga myndigheter kan bara påverka dessa indirekt. Bostadsanpassningsbidraget kan dessutom minska incitamenten till att genomföra generella åtgärder i boendemiljön. Samtidigt är frågan om tillgänglighet av brett samhällsintresse” (s.4 i Lindahl et al, 2010).

Den funktionshinderforskning som bedrivits internationellt under senare år med fokus på brukarperspektiv och tillgänglighet är särskilt intressant att studera (Lock et al, 2005; Anderberg, 2007; Medland och Ellis-Hill, 2008). I en socialvetenskaplig studie konstateras svårigheter och problematik med begreppsdefinition inom området: ”Begreppen funktionshinder, tillgänglighet och delaktighet är inte entydiga. Inledningsvis kan konstateras att begreppen har kommit att användas under en följd av år i flera olika sammanhang, vilket medfört att de blivit spridda och välkända för många. I den vetenskapliga debatten brukar man grovt sett skilja på en individuell eller medicinsk modell för funktionshinder, en relationell modell och en social modell för funktionshinder” (s.10 i Lindqvist och Lundälv, 2009).

I en studie av Mitra (2006) beskrivs även tillgänglighet enligt följande:

”For instance, if a person’s impairment causes constant pain, due to which the person is unable to have access to practical opportunities (e.g., go out of the house, engage in work or leisure), it is the intrinsic nature of the impairment that deprives the person of capabilities and makes him or her disabled” (s.241 i Mitra, 2006).

Men även följande iakttagelse har en stor betydelse: ”Inom både samhällsforskning och handikappolitik har det skett en utveckling bort från den individuella modellen som det dominerande synsättet i riktning mot perspektiv som sätter funktionshinder i ett socialt sammanhang och på senare år också ser funktionshinder som en fråga om mänskliga rättigheter” (s.10 i Lindqvist och Lundälv, 2009).

Begreppet tillgänglighet studeras i föreliggande studie utifrån ett utvidgat begrepp där också användbarheten uppmärksammas. Följande utgångspunkt blir därför viktig i studien: ”Ytterligare en illustration av begreppets utvidgning återfinns i en s.k. ISO-standardiserad definition av tillgänglighetsbegreppet (ISO 16071). I 24-timmarsdelegationens rapport, Räckvidd, beskrivs kort denna definition och tillämpbarhet enligt följande: ”Usability – extent to which a product can be used by specified users to achieve specified goals with effectiveness, efficiency and satisfaction in a specified context of use”. På detta sätt kan man ”mäta” ett systems tillgänglighet genom att mäta användbarheten (effektiviteten, ändamålsenligheten och tillfredsställelsen) för människor med olika förutsättningar för att interagera med systemet (Gulliksen et al, 2005, s 15). Tillgänglighet bör alltså studeras tillsammans med begreppet användbarhet. Det får därmed ett utvidgat innehåll i och med att fokus läggs på produkten eller tjänsten – och inte på den enskilde individens brist på förmågor i olika avseenden” (s.11 i Lindqvist och Lundälv, 2009).

I den vetenskapliga litteraturen har också begreppet socialt deltagande diskuterats. Ebersold (a.a.s.240) menar att begreppet socialt deltagande är centralt för den funktionshindrade personen då det ger samma möjligheter till funktionshindrade som till andra. Ebersold utgår även från begreppet access (”Access as a vector to social participation”) vilket ska ses som att tillgängligheten i samhället bl.a. till arbete, fritidsaktiviteter, utbildning har en central och till och med avgörande betydelse för den funktionshindrade personen att kunna uppnå ett deltagande.

Tillgänglighet för alla medborgare kan studeras och analyseras utifrån olika perspektiv på tillgänglighet. Man brukar som tidigare nämnts benämna tillgängligheten utifrån fysisk tillgänglighet, informationstillgänglighet och institutionell tillgänglighet.

Under senare år har hälso- och sjukvården och primärvården studerats utifrån olika typer av tillgänglighet. Socialstyrelsen gjorde under år 2010 en kartläggning av tillgängliga miljöer när man undersökte tillgängligheten för personer med funktionsnedsättningar. Socialstyrelsen undersökte särskilt tillgängligheten vid vårdcentraler och socialkontor i Sverige (Socialstyrelsen, 2010).

De amerikanska forskarna Jessica Scheer, Thilo Kroll, Melinda T. Neri och Philip Beatty vid The George Washington University och National Rehabilitation Hospital Center for Health and Disability Research studerade tillgänglighetsperspektiv och barriärer för personer med funktionsnedsättningar inom hälso- och sjukvårdssektorn (Scheer et al, 2003). Forskarna som använde en kvalitativ metod hade intervjuat 30 personer med ryggmärgsskador, cerebral pares (PS) och personer med multiple scleros (MS). Ett av de resultat som forskarna

uppmärksammade i sin studie var barriärer och brister i tillgängligheten vad avser transporter och mobilitet för personer med funktionsnedsättningar. Forskarna skriver:

”For example, when participants did not have access to transportation that would enable them to visit their PCP, then access to needed referrals for specialty care or durable medical equipment would be compromised. Or, if an immediate appointment was not available with their PCP, the referral process would in turn be delayed, which often resulted in decreased health status and function and a need for increased utilization of health services. The dimensions of the perceived barriers identified by participants led us to deepen our insight into the lived experience in which the problem of access to health-care services is embedded. For example, when access to needed durable medical equipment was delayed or denied, the capacity of individuals with disabilities to be productive and active was limited, which in turn had negative consequences for quality of life and mental health. If visit to providers were delayed because transportation depended on the availability of family or friends, the increased dependency added to stress and emotional costs borne by the individuals and their families” (p.228, Scheer et al, 2003).

Andra internationella studier har även historiskt sett problematiserat tillgänglighetsaspekter för såväl äldre personer som personer med olika funktionsnedsättningar när det handlar om att kunna besöka och nå hälso- och sjukvårdstjänster (Penchansky and Thomas, 1981; Weissman et al, 1991; Lishner et al, 1996). Problematik med transport och mobilitet för personer med funktionsnedsättningar har även problematiserats i en studie i Sverige (Lindqvist and Lundälv, 2012). Flera andra studier har historiskt också beskrivits tillgänglighetsfrågor och arbetsmarknad för personer med funktionsnedsättningar (Kitchin et al, 1998; Metzler och Giordano, 2007).

En annan studie har fokuserat på unga människors tillgänglighet till kulturområdet. I en EU-rapport fokuseras detta (Europeiska kommissionen, 2008). En slutsats som dras är att ungdomar får tillgång till olika information om kulturutbud genom såväl traditionella kulturinstitutioner som genom mer informella kanaler i samhället.

En rapport från Skolverket fokuserar på tillgänglighetsaspekter i skolans lokaler (Skolverket, 2008).

Funktionshinderforskning som uppmärksammat olika typer av tillgängliga miljöer har genomförts ur olika perspektiv. Flera studier har fokuserat på området fysisk tillgänglighet d.v.s. yttre miljöer (Axia et al, 1991; Imrie och Kumar, 1998; Blackman et al, 2003; Allen et al, 2006; Cerin et al, 2010; Layton, 2012). I Sverige har även studier genomförts avseende fysisk tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar (Bengtsson, 2003; Lindqvist och Lundälv, 2009; Carlsson and Saber, 2011; Leine och Hellström, 2012; Lindqvist och Lundälv, 2012).

Vetenskapliga undersökningar som uppmärksammat s.k. informationstillgänglighet och webb/Internetmiljöer har också genomförts i varierande utsträckning (Katz et al, 2001; Chen and Persson, 2002; Gross et al, 2002; Jaeger, 2004; Anderberg, 2007; Burnett et al, 2008; Adam och Kreps, 2009). Studier om informationstillgänglighet har även genomförts i Sverige (Gulliksen et al, 2005; Folkesson och Karlsson, 2010; Domeij et al, 2011).

Studier om tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar inom livsområdet fritid och kultur har också genomförts inom den internationella forskningen (Darcy, 2002; Karlsson et

al, 2009). Forskning inom livsområdet fritid och kultur och funktionshindrades tillgänglighetssituationer har också genomförts i Sverige (Konlaan et al, 2000).

Inom diskursområdet hälso- och sjukvård har olika tillgänglighetsstudier genomförts inom forskningen (Lishner et al, 1996).

Forskning om tillgänglighet har även uppmärksammats av forskarna Alison Adam och David Kreps (2009) som beskrivit och problematiserat otillgängliga Internetmiljöer för personer med funktionsnedsättningar i samhället. De båda forskarna skriver följande om otillgängliga Internetmiljöer:

”After more than a decade of development of the World Wide Web, despite the consolidation of web accessibility standards and despite the enactment of strong disability discrimination legislation in many Western countries, much of the web remains inaccessible to disabled people”. (p.1041, Adam and Kreps, 2009).

Forskarna menar att det fordras mer kunskap om tillgänglighet särskilt hos de som har till uppgift att utveckla tillgängliga webbmiljöer för alla grupper i samhället. Forskarna skriver:

”Legislation in many European countries mandates accessible websites. However web site developers who wish to make a site accessible must adhere to a set of increasingly complex and difficult to understand standards. Paradoxically, adherence to these may not guarantee an accessible site while it is possible to create an accessible website which would fail accessibility standards. Furthermore, automatic checkers may lull the web site providers and their customers into a false belief that a website is accessible when, such checkers cannot possibly cover all accessibility checks”. (p.1055, Adam and Kreps, 2009).

I en annan artikel beskrivs hur familjer med barn med omfattande omsorgs- och omvårdnadsbehov upplever delaktighet och tillgänglighet i samhället. Totalt deltog 68 föräldrar från 40 familjer i studien och berättade om sina upplevelser av tillgänglighet i samhället. De kanadensiska forskarna Roberta Lynn Woodgate, Marie Edwards and Jacquit Ripat skriver följande i sin artikel:

”For some families participation revolved around the hospital world due to the considerable activities related to the “so many appointments and hospitalizations” necessary in addressing the children’s complex care needs. Attending appointments required a lot of energy particularly given transportation and accessibility challenges in getting to and from the appointments. At times the parents became so taxed that the possibility of meaningful participation was minimal. This was also the case when the child’s care needs became particularly overwhelming. When the amount of time, degree of energy, and intensity of planning required harnessing resources that became overwhelming or too much for parents, it was less likely that parents would choose to participate in desired places, spaces, activities, or situations”. (p. 1918 i Woodgate et al, 2012).

4.2 Funktionshinder och medieanalyser

Medierna i samhället består av flera olika medieorgan bland annat dagspress, kvällspress, tv, radio och Internet. Medierna som aktör ingår i ett mediesystem där en viss medielogik och mediedramaturgi råder. Medierna har också beskrivits vara en statsmakt som har till uppgift

att fungera utifrån olika funktioner. Det handlar om kommentarfunktionen, informationsfunktionen men också en granskande funktion (Strömbäck, 2009).

Funktionshinderforskning har i såväl nationella som internationella sammanhang uppmärksammats i flera olika typer av studier. Funktionshinder har uppmärksammats i mediasammanhang bland annat har dagspressens rapportering fokuserats. Dessa studier har genomförts under 1990-talet (Auslander och Gold, 1999). Men även under senare år har studier genomförts av hur medierna rapporterat om funktionshinder och levnadsvillkor för personer med olika funktionsnedsättningar. En genomgång av sociala problem och socialpolitik i massmedia genomfördes i början av 2000-talet av flera forskare (Blomberg et al, 2004).

Tidskrifters och olika magasins rapportering av funktionshinder och olika typer av policys inom funktionshinderområdet har även genomförts nationellt och internationellt (Byrd, 1979; Bonnstetter, 1986; Lundälv et al, 2012). Studier har även genomförts av hur medierna har porträtterat personer med olika funktionsnedsättningar (Byrd, 1988).

Funktionshinderforskning har också genomförts i olika studier där etermedierna fokuserats. I en studie genomförd vid Göteborgs universitet under 1990-talet fokuserades olika bilder av funktionshinder i tv-mediet. I början av 2000-talet redovisade kommunikationsforskaren Karin Ljuslinder olika handikappdiskurser som framträtt i Sveriges television under perioden 1956-2000 (Ljuslinder, 2002). Även diskurser och mediebilder internationellt har redovisats i studier av Ljuslinder et al (Ljuslinder et al, 2009). Ghersetti (2007) undersökte hur nyheter i Sveriges television konstruerades (Ghersetti, 2007). Ytterligare en tv-studie genomfördes vid Göteborgs universitet under 2000-talet. I en studie av nyhetsrapporteringen i Rapport under åren 1980-2006 undersöktes särskilt olika typer av framträdande bilder inom psykiatriområdet (Magnusson, 2009). Under år 2011 publicerades även en studie av tillgängligt tv-media i Danmark (Nordens välfärdscenter, 2011).

Genusperspektiv i medierapporteringen av funktionshinder har även uppmärksammats i studier under 1990-talet (Gold och Auslander, 1999). Mediernas olika representationer av funktionshinderfrågor har även belysts i olika studier historiskt (Haller, 1995; Haller, 2010). En översikt av hur medierna rapporterar inom området omsorg och omvårdnad genomfördes i början av 2000-talet (Lundälv, 2004). I flera internationella studier har mediernas rapportering av funktionsnedsättningar och olika långtidssjukdomar fokuserats. Utgångspunkterna för dessa studier har bland annat varit såväl kvalitativa innehållsanalyser som kvantitativa innehållsanalyser av olika perspektiv och frågor (McCool et al, 2011).

Under senare år har Världshälsoorganisationen (World Health Organization, WHO) och Världsbanken uttryckt vilken viktig roll som medierna har inom funktionshinderområdet. I rapporten *"World report on disability"* beskrivs flera väsentliga incitament att funktionshinderfrågor uppmärksammas på olika sätt i medierna.

Även användandet av sociala medier har uppmärksammats i olika undersökningar. Bland annat har man konstaterat att sociala medier har haft betydelse för personer med olika funktionsnedsättningar för att kunna kommunicera med sin omgivning och därmed kunna bryta sin isolering. Men tillgängligheten till medierna och de sociala medierna har inte betraktats som självklart. WHO och Världsbanken konstaterar i sin rapport att tillgängligheten även kan vara begränsad. I rapporten *"World report on disability"* (World Health Organization and The World Bank, 2011) konstateras följande:

”Surveys on access to and the use of digital media in developed countries have found that disabled people are half as likely as non-disabled people to have a computer at home, and even less likely to have Internet access at home” (p.172 in World Health Organization and The World Bank, 2011).

På ett annat område beskrivs otillgängliga medier för personer med synnedsättningar. I ”*World report on disability*” uttrycks detta på följande vis:

”While access to television is a fundamental problem for people who are deaf or blind, features to enable access exist. Some of these features require technological improvements to equipment – for example enabling closed captioning. Other features require policy decisions by broadcasters – for example, providing sign language interpretation for news programmes or other broadcasts” (p.190 in World Health Organization and The World Bank, 2011).

I rapporten konstateras även att medierna i samhället har en viktig roll och betydelse för hur olika funktionsnedsättningar och långtidssjukdomar kan bli kända och att utsatta personer och deras närstående kan få möjlighet till en ökad delaktighet i samhället genom att deras utsatthet kan bli känd och erkänd av allmänheten. Världshälsoorganisationen och Världsbanken skriver följande i sin rapport:

”Collecting information on knowledge, beliefs and attitudes about disability can help identify gaps in public understanding that can be bridged through education and public information. Governments, voluntary organizations, and professional associations should consider running social marketing campaigns that change attitudes on stigmatized issues such as HIV, mental illness, and leprosy. Involving the media is vital to the success of these campaigns and to ensuring the dissemination of positive stories about persons with disabilities and their families” (p.267 in World Health Organization and The World Bank, 2011).

5. TEORETISK KONTEXT

Den teoretiska kontexten i forskningsstudien består av den **sociala modellen** som en teoretisk modell för att förstå situationen och utsattheten för personer med olika typer av funktionsnedsättningar (fysiska funktionsnedsättningar, psykiska funktionsnedsättningar, intellektuella funktionsnedsättningar och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar). Den teoretiska kontexten består också av de tre begreppen **tillgänglighet, delaktighet och användbarhet**. Begreppen ska förstås och ses i sitt sammanhang som tre begrepp som är starkt förknippade med varandra och därmed förutsätter varandra.

5.1 Den sociala modellen

Den teoretiska utgångspunkten för rubricerad studie utgörs av den i litteraturen benämnda sociala modellen. Den sociala modellen är adekvat och relevant för undersökningen eftersom det är tillgänglighetsbegreppet och fenomenet tillgänglighet som står i centrum. I WHO och Världsbankens rapport *World Report on Disability* (2011) beskrivs den medicinska och sociala modellen på följande vis:

”The transition from an individual, medical perspective to a structural, social perspective has been described as the shift from a “medical model” to a “social model” in which people are viewed as being disabled by society rather than by their bodies (13).

The medical model and the social model are often presented as dichotomous, but disability should be viewed neither as purely medical nor as purely social: persons with disabilities can often experience problems arising from their health condition (14). A balanced approach is needed, giving appropriate weight to the different aspects of disability” (p.4, World Health Organization and World Bank, 2011).

Rubricerad undersökning handlar inte i första hand om hur personer med fysiska och psykiska funktionsnedsättningar upplever tillgänglighet eller hur de upplever medierapporteringen av tillgänglighetsfrågor inom funktionshinderområdet. Undersökningen handlar heller inte om vilka konsekvenser policys och funktionshinderpolitik får för individ, familj eller grupper. Fokus är snarare på vilka perspektiv och områden som medierna (Göteborgs-Posten och Regionmagasinet) haft på tillgänglighet för personer med fysiska och psykiska funktionsnedsättningar. Genom att studera medieutvecklingen och medierapporteringen inom ett specifikt område är det möjligt att lära något av rapporteringens innehåll, vad den har innehållit och hur den har kommit att bli. Såväl medierepresentanter som personer med olika typer av funktionsnedsättningar har något att lära av rapporteringen i sig. I litteraturen har den sociala modellen betraktats som begränsad eftersom den inte skapar full jämlikhet för personer med funktionsnedsättningar. I en masteruppsats i socialt arbete beskriver Karin Törnbom detta på följande vis:

”En tillgänglig miljö betyder inte absolut jämlikhet för personer med och utan funktionsnedsättningar, då den funktionsnedsatta inte kan välja bort sin rullstol, sin kroppsliga skada, eventuell medföljande värk eller stelhet. Ett exempel är att om diskriminering på arbetsmarknaden skulle upphöra, innebär det inte att personer med och utan funktionsnedsättning kan delta på samma villkor. En del nedsättningar kan innebära att någon arbetar halvdagar, inte klarar av en specifik miljö, eller vissa arbetsuppgifter. Människor är inte fysiskt, begåvningsmässigt eller i andra avseenden helt lika och därmed inte samma möjligheter och begränsningar, inte ens i det perfekt utformade samhället” (s. 16 i Törnbom, 2012).

5.2 Begreppen tillgänglighet, delaktighet och användbarhet

I en vetenskaplig kontext är det viktigt att definiera begrepp och perspektiv på ett tydligt vis. Eftersom begreppen utgör en studies analysredskap är det också viktigt att göra en avgränsning och motivering av utvalda begrepp och perspektiv. Begreppen **tillgänglighet** och **delaktighet** är två begrepp som förekommer i litteraturen men också inom forskningen. Förutom de båda begreppen används ett tredje begrepp som utgörs av begreppet **användbarhet**. Den tidigare forskningen visar att det egentligen inte finns någon klar, enhetlig och tydlig definition av begreppet tillgänglighet (Lindqvist och Lundälv, 2008; Lindqvist och Lundälv, 2009; Lundälv och Lindqvist, 2009; Lindahl et al, 2010; Lundälv, 2011). I sin rapport skriver Lindahl et al, 2010 följande om de båda begreppsbildningarna:

”Det används för att beteckna skilda fenomen, exempelvis tillgänglighet i betydelsen hur lätt det är att få kontakt med myndigheter, tillgänglighet i den fysiska miljön med mera” (s.10 i Lindahl et al, 2010).

I litteraturen förekommer beskrivningar på en indelning av tillgänglighetsbegreppet. Med tillgänglighet har bland annat menats fyra olika aspekter. De fyra huvudtyperna av tillgänglighet är: fysisk tillgänglighet, kommunikativ tillgänglighet, informativ tillgänglighet och psykosocial tillgänglighet (HSO, 2004, Brusén och Printz, 2006; Lindqvist och Lundälv, 2009; Lindahl et al, 2010). I en rapport av Lindahl et al, 2010 beskrivs också begreppet utifrån ett interaktionistiskt perspektiv. Författarna skriver:

”En interaktionistisk definition av begreppet tillgänglighet utgår från hur väl människan och miljön matchar varandra. Utifrån det perspektivet handlar tillgänglighet inte om antingen fysiska hinder eller personers funktionsförmåga, utan om samspelet mellan människa och miljö. Tillgängligheten är, enligt den här definitionen god, om de som använder miljön lätt kan anpassa sig till de krav som miljön ställer” (s.11 i Lindahl et al, 2010).

I en rapport av Ungdomsstyrelsen beskrivs de fyra formerna av tillgänglighet (Ungdomsstyrelsen, 2012). Med **fysisk tillgänglighet** avses ”inomhus- och utomhusmiljöer måste vara tillgängliga så att man kan ta sig till dem, ta sig fram i dem och att man ska kunna vistas i miljön länge” (s.217, Ungdomsstyrelsen, 2012). Med **kommunikativ tillgänglighet** förstås att ”det ska finnas hjälpmedel som gör kommunikation mellan människor möjlig” (s.217, Ungdomsstyrelsen, 2012). Den **informativa tillgänglighetens** innebörd innebär att ”alla ska kunna ta del av information om det utbud som finns oavsett funktionsnedsättning” (s.217, Ungdomsstyrelsen, 2012). Slutligen finns en fjärde form – **psykosocial tillgänglighet** som omfattar attityder och bemötanden. Enligt Ungdomsstyrelsen har det främst varit fysisk tillgänglighet som har diskuterats i olika sammanhang.

En särskild grupp i samhället där tillgängligheten är begränsad och där bristerna i planeringen av tillgänglighetsarbetet visat sig uppenbar handlar om situationen för barn och ungdomar. Ungdomsstyrelsen beskriver dessa förhållanden i sin rapport och refererar en studie av Wickman (2011):

”Wickman (2011) ser förbättrad tillgänglighet som en demokratifråga och menar att varken funktionsnedsattas eller barns och ungas perspektiv idag så ofta inkluderas i planeringen av verksamheter. I stället för att från början göra en miljö eller verksamhet tillgänglig väljs alltför ofta särlösningar som blir både dyrare och otympligare än om perspektiven hade funnits

med från början. Särskilda åtgärder bör vara ett komplement, inte ett förstahandsalternativ. Wickman menar också att åtgärder för ökad till- gänglighet oftast enbart ses som kostnader och inte som investeringar”. (s.219 i Ungdomsstyrelsen, 2012).

Men det är inte tillräckligt egentligen att enbart definiera begreppet tillgänglighet och beskriva begreppets innebörder i dessa fyra huvudtyper. I litteraturen beskrivs också betydelsen av att skilja mellan begreppen tillgänglig och användbar. Begreppet användbarhet bör därför vinna en förklaring och definition. Begreppet användbarhet är kopplat till användarens d.v.s. personen med en funktionsnedsättning (eller flerfunktionshinder) och hennes perspektiv. Begreppet omfattar innebörden av hur en person med funktionsnedsättning kan använda miljön och i vilken utsträckning detta kan ske. Miljön måste således vara användbar för att personen i fråga ska kunna utöva en aktivitet och därmed kunna vara delaktig i en gemenskap. Lindahl et al, 2010 använder sig av en vanligt förekommande definition av begreppet användbarhet. De skriver:

”Den utsträckning i vilken en specifik användare kan använda en produkt för att uppnå specifika mål, med ändamålsenlighet, effektivitet och tillfredsställelse, i ett givet användningssammanhang (ISO 9241-11:1998, definition 3.1” s.11 i Lindahl et al, 2010).

Om begreppet delaktighet skriver Lindahl et al, 2010 följande: ”I ett demokratiskt samhälle är delaktighet ett socialpolitiskt nyckelbegrepp, vilket innebär att invånarna ska ha möjlighet att påverka levnadsvillkoren och utvecklingen av samhället” (s.11 i Lindahl et al, 2010).

Inom forskningen har fysisk tillgänglighet definierats i studier där man undersökt förflyttning och transport för personer med fysiska funktionsnedsättningar. I en undersökning om förflyttning för personer med synnedsättningar i trafikmiljöer beskrivs tillgänglighet på följande vis:

”Tillgänglighet i denna studie är definierad som möjligheten för personer med funktionshinder att självständigt ta sig till en målpunkt. Tillgänglighet är ett förhållande mellan individens kapacitet och den fysiska omgivningen (Lewin 1951). Om exempelvis en korsning är tillgänglig eller inte beror både på personens förmåga och på omgivningens krav. För att förbättra tillgängligheten kan man därmed antingen förbättra personens kapacitet, tex med hjälpmedel som den vita käppen, eller förbättra utformningen av korsningen”. (s.4 i Sakshuag et al, 2009).

Motiven till att använda begreppen tillgänglighet, delaktighet och användbarhet i rubricerad studie är flera. För det första är begreppen viktiga och relevanta inom funktionshinderforskningen. I rubricerad studie är begreppen centrala då fokus i undersökningen är att beskriva och undersöka hur tillgänglighet har kommit att uppmärksammas och beskrivas i medierapporteringen. Utgångspunkten har varit att undersöka hur medierna har beskrivit tillgänglighet och vilka aspekter och områden av tillgänglighet samt funktionshinderområden och diskursområden uppmärksammats och problematiserats. Ett annat motiv till att tillgänglighetsbegreppet och tillgänglighetsperspektivet används i undersökningen är att tillgänglighet inte är något frivilligt. Lagkrav om tillgänglighet särskilt i allmänna lokaler infördes i början av 1960-talet i Sverige. Otillgängliga miljöer i lokaler har uppmärksammats i flera sammanhang (Vissers et al, 2008). Otillgänglighet försvårar och till och med omöjliggör det för personer med funktionsnedsättningar att uppnå frihet och delaktighet i samhällslivet något som också har beskrivits och problematiserats i litteraturen (Peat, 1997).

5.3 Funktionsnedsättning och funktionshinder

Inom socialpolitiken och funktionshinderpolitiken i Sverige används benämningar och definitioner på begreppen funktionsnedsättning och funktionshinder. Under år 2008 utarbetade Socialstyrelsen definitioner för de båda begreppen som används av flera institutioner, aktörer och i olika sammanhang. I en rapport från Ungdomsstyrelsen år 2012 används följande definition av begreppet funktionsnedsättning:

”Med funktionsnedsättning avses en nedsättning av en fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. En funktionsnedsättning uppstår till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Sådana skador, tillstånd eller sjukdomar kan vara av bestående eller övergående natur” (s.32 i Ungdomsstyrelsen, 2012).

Ungdomsstyrelsen använder följande definition av begreppet funktionshinder:

”Funktionshinder är en begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen. Exempel på begränsningar är svårigheter att klara sig själv i det dagliga livet och bristande delaktighet i arbetslivet, i sociala relationer, i fritids- och kulturaktiviteter, i utbildning och i demokratiska processer. Det handlar framförallt om bristande tillgänglighet i omgivningen. En funktionsnedsättning är därmed kopplad till en person och behöver inte innebära ett hinder för delaktighet. Det är först om miljö och omgivning är otillgängliga för personer med funktionsnedsättning som funktionshinder uppstår. Funktionshinder blir då närmare kopplat till frågor om tillgänglighet och miljö, snarare än till individen” (s.32 i Ungdomsstyrelsen, 2012).

I rubricerad undersökning har jag valt att utgå även från dessa båda definitioner vid studien av hur tillgänglighetsfrågor har rapporterats och kommunicerats i Göteborgs-Posten respektive Regionmagasinet.

6. METOD OCH MATERIAL

I detta kapitel beskrivs utförligt vilka metoder som använts vid genomförandet av rubricerad studie samt vilket undersökningsmaterial som varit föremål för insamling och analys. I kapitlet redovisas hur materialet bearbetats samt vilka avvägningar som gjorts inom ramen för forskningsprocessen. Detta kapitel avslutar också forskningsrapportens första del. I slutet av kapitlet redovisas den fortsatta dispositionen av rapporten.

6.1 Forskningsansats

Undersökningen består av två metodologiska ansatser; en beskrivande (deskriptiv) ansats och en explorativ forskningsansats. Fördelen med att kombinera dessa båda ansatser är att studien får en bred approach. Avsikten med studien är att såväl beskriva som att undersöka hur tillgänglighetsfrågor för personer med funktionsnedsättningar i samhället beskrivs och rapporteras i dagspress och i ett Regionmagasin i Västra Götalandsregionen. Avsikten är att dels beskriva hur rapporteringen har skett under en serie av år samtidigt som syftet också är att undersöka vilka representationer och vilka aktörsröster som kommit fram i såväl den interna som externa medierapporteringen om tillgänglighet i regionen. En annan fördel med att använda två metodologiska ansatser är att de möjliggör för forskaren att studera ett fenomen utifrån utbredning och förekomst men också utifrån kvalitativa innebörder och meningsinnehåll.

6.2 Kvalitativ och kvantitativ metod

Forskningsstudien består av såväl en kvalitativ metod som en kvantitativ metod. Den kvalitativa metoden omfattar för det första en litteraturgenomgång där en genomgång skett av såväl nationell som internationell forskning. Men den kvalitativa metoden består också av genomläsning av publicerade texter i dagstidningen Göteborgs-Posten (GP) samt i tidningen Regionmagasinet under flera år. Genom att läsa artiklarna har jag fått en god överblick över forskningsmaterialet samtidigt som det givit mig möjlighet att djupstudera olika teman och diskurser som framträder. Utöver den kvalitativa metoden har jag använt en kvantitativ metod i form av en kvantitativ innehållsanalys av textinnehållen i de publicerade artiklarna i Göteborgs-Posten och i Regionmagasinet. Detta har möjliggjort det att sammanställa statistik över tidningstexternas omfång och utbredning under den period som studerats. Sammantaget kan sägas att en kombination av kvalitativ och kvantitativ metod inom forskningsstudien gjort det möjligt att kunna generalisera resultaten men även kunna illustrera med exempel ur medierapporteringen.

6.3 Analysmetod och analyssteg

De båda analysmetoder som använts utgörs av kvantitativ innehållsanalys och kvalitativ innehållsanalys (Holsti, 1969; Downe-Wamboldt, 1992; Krippendorf, 2004; Hsieh and Shannon, 2005; Bryman, 2008; Esaiason et al, 2012). Efter insamlingen av artiklarna har jag utvecklat ett kodschema (se bilaga) där jag skapat kategorier allt eftersom jag läst igenom och bedömt publicerade artiklar. Således kan man beskriva detta förfarande som en etnografisk innehållsanalys. Det finns flera fördelar med att använda sig av en innehållsanalys som forskare. Metoden möjliggör det för mig att insamla ett stort antal publicerade tidningstexter

inför analysarbetet. Genom att studera och analysera texterna har det varit möjligt för mig att identifiera såväl likheter som skillnader i undersökningsmaterialet.

I Sverige har medieanalyser genomförts av flera olika forskare (Ljuslinder, 2002; Ghersetti, 2007; Ljuslinder et al, 2009; Magnusson, 2009; Lundälv et al, 2012). Även internationella studier med fokus på olika medieanalyser inom funktionshinderområdet har genomförts (Byrd, 1979; Bonnstetter, 1986; Haller, 1995; Auslander and Gold, 1999; Gold and Auslander, 1999). Denna studie kan beskrivas som en medieanalys av rapporteringen i en dagstidning och i ett Regionmagasin. Medieanalysen består av en kvantitativ och en kvalitativ innehållsanalys av artiklar som förekommit i de båda tidningars rapportering under en serie av år. Det finns flera fördelar med att genomföra en medieanalys inom funktionshinderområdet. Funktionshinderforskaren Beth A. Haller beskriver några sådana fördelar i sin bok *Representing Disability in an Ableist World. Essays on Mass Media* (Haller, 2010). Hon skriver:

”Studying mass media content through content analysis enables researchers to study various aspects of society and media. Researchers can understand the characteristics of a particular culture by investigating the content on its mass media” (p.26, Haller, 2010).

En annan fördel som Haller beskriver med att genomföra en innehållsanalys av medierapportering är följande:

”In addition to searching for reflections of a culture in the media, content analysis can be used to assess the performance of the media. For example, researchers have investigated the diversity of ideas within mass media by studying the content of news stories on TV shows. The content analysis can show how alternative ideas and minority groups are portrayed, and thereby reflect the access these group have to the mainstream media. Looking at the sources used in news stories about disability allows for an investigation of how many diverse perspectives about disability issues are, or are not, getting into the media” (p.27, Haller, 2010).

Som tidigare beskrivits har jag skapat ett kodschema (se bilaga) som har använts för att koda samt kategorisera artiklarna i undersökningsmaterialet. Ett antal variabler har skapats inom ramen för projektet. I samband med denna inkodning av materialet övervägde jag att använda mig av en internationell klassifikation och att denna klassifikation i sig skulle kunna användas som ett sorteringsinstrument för att på ett tydligt och välstrukturerat vis kategorisera och insortera materialet i. Den internationella klassifikation som jag övervägde att klassificera mitt undersökningsmaterial utifrån var Världshälsoorganisationens (WHO) klassifikation - ICF (International Classification of Functioning, Disability and Health). Ett sådant förfarande har använts i en tidigare studie som genomförts vid analys av medierapporteringen av ett funktionshindermagasin i Sverige (Lundälv et al, 2012). Denna typ av tillämpning av ett befintligt klassifikationssystem har inte använts i rubricerad studie. En anledning till att jag inte använde mig av ICF som ett sorteringsinstrument är att detta är en mycket tidskrävande process. Undersökningsmaterialet har istället kodats med hjälp av ett fastställt kodschema (se bilaga). Därefter har en systematisering och databearbetning ägt rum. Diskursanalys har genomförts därefter (Winter Jørgensen et al, 2000; Weiss och Wodak, 2003; Börjesson och Palmblad, 2007).

Kategoriseringen av artikelmaterial har inledningsvis skett genom att jag har läst samtliga artiklar och sedan kategoriserat texterna och texternas innehåll i en variabel som omfattar

livsområde för personer med funktionsnedsättningar. De **livsområden** som studerats har varit följande: 1) arbetsliv och skola, 2) fritid och kultur, 3) transport och förflyttning, 4) socialt stöd och social service, 5) ett område som omfattar samtliga livsområden 1-4, 6) boende och stadsplanering, 7) samhällsservice, 8) allmänna platser (yttre miljöer), 9) hälso- och sjukvården.

En annan variabel som har kategoriserats har varit framträdande **teman** i medierapporteringen. Totalt har sju olika teman analyserats vilka har varit följande: 1) frihet och oberoende, 2) opinionsbildning, 3) anpassning och lokaler, 4) handikappanpassning och transporter, 5) delaktighet och jämlikhet, 6) medborgarrätt och planering, 7) miljöanpassning.

En tredje variabel som har använts och som presenteras i resultat- och analyskapitlet i rapporten är variabeln **”Identifierbara diskursområden”** (diskurs). Totalt har sju olika diskursområden undersökts. Samtliga artiklar har kategoriserats i någon av följande diskursområden: 1) försörjningsdiskurs, 2) rehabiliteringsdiskurs, 3) förebyggande och preventiv diskurs, 4) stöd i vardagen och transporter, 5) medborgarrättsdiskurs, 6) miljöanpassningsdiskurs, 7) vård- och hälsodiskurs.

Slutligen har en central fjärde variabel utgjorts av **aktörsperspektivet** d.v.s. av aktörsröst i rapporteringen. Totalt har fem kategorier skapats: 1) brukarperspektiv och patientperspektiv, 2) närståendeperspektiv, 3) forskarperspektiv och expertperspektiv, 4) myndighetsperspektiv, 5) politikerperspektiv (förtroendevalda).

Genom att studera dessa variabler särskilt noga har det varit möjligt att få en ökad kunskap om vilka aktörer som har yttrat sig i medierapporteringen d.v.s. i såväl nyhetsrapporteringen som i det opinionsbildande arbetet. Det har också varit möjligt att undersöka vilka diskursområden som är särskilt framträdande och vilka livsområden och teman som varit mest frekvent rapporterat utifrån.

6.4 Materialinsamlingen

Karaktäriserande för GP och Regionmagasinet är att de båda tidningarna har breda läsargrupper och att de båda tidningarna har delvis samma omfångsrika spridningsområde. Man kan säga att tidningarna har möjlighet att påverka själva skapandet av diskurser inom området genom sin rapportering av tillgänglighetsfrågor, funktionshinder och funktionsnedsättningar.

Insamlingen av undersökningsmaterialet har skett på flera sätt. Studiematerialet som består av publicerade tidningsartiklar i GP och i Regionmagasinet har samlats in efter ett omfattande sökarbete. De tidningsartiklar som studerats i GP under perioden har påträffats i tidningens eget elektroniska nyhetsarkiv på Internet.³ Sökningar i Göteborgs-Postens elektroniska nyhetsarkiv på Internet har varit den primära källan för materialinsamling. Utöver denna insamling av artiklar har jag använt mig av databasen MedieArkivet. Tidningen Regionmagasinet har samlats in genom att ladda ned samtliga nummer av tidningen från en hemsida vid Västra Götalandsregionen (<http://www.vgregion.se/regionmagasinet>). Samtliga nummer av tidningen har sparats som PDF-filer och har sedan kunnat användas vid såväl den kvalitativa innehållsanalysen som vid den kvantitativa innehållsanalysen.

³ <http://www.gp.se>

6.5 Urval och bortfall

Medierapporteringen av tillgänglighetsfrågor studeras under åren 2000-2009. Särskilt studeras perioden 2006-2009 eftersom Västra Götalandsregionens s.k. Tillgänglighetsdatabas infördes år 2006. I september 2010 var totalt 43 av Västra Götalandsregionens alla 49 kommuner (88 procent) anslutna till databasen och levererade kontinuerlig data och information till den s.k. Tillgänglighetsdatabasen. Genom att studera hela tidsperioden åren 2000-2009 kan kunskap erhållas om hur tillgänglighetsaspekter kommunicerats före Tillgänglighetsdatabasens tillkomst men även tiden efter att databasen utvecklats. Hela undersökningen består av totalt 71 nyhets- och reportagetexter som publicerats i tidningen Regionmagasinet och totalt 157 artiklar som publicerats i Göteborgs-Posten under perioden 2000-2009. Genom en kvantitativ innehållsanalys har samtliga texter djupstuderats. Av de totalt 228 artiklarna som studerats, återfinns totalt 157 artiklar som publicerats i GP (68,8 procent) och 71 i tidningen Regionmagasinet (31,1 procent). Rapporteringen i Göteborgs-Posten har särskilt koncentrerats på följande fyra årtal: 2000, 2003, 2006 och år 2009. Genom att studera dessa årtal har det varit möjligt att se om rapporteringen av tillgänglighet i något avseende har förändrats över tidsperioden.

6.6 Litteraturgenomgång

Inom ramen för forskningsstudien har en systematisk litteraturgenomgång genomförts. Flera olika databaser har använts vid litteratursökningen. Följande databaser har använts: PressText, MedieArkivet, Artikelsök, GUNDA, Libris, databasen SUMMON, PUBMED och CHINAL. De sökord som använts vid litteratursökningen har varit följande: funktionshinder, funktionsnedsättning, tillgänglighet, delaktighet, användbarhet, medierapportering, Göteborgs-Posten och Regionmagasinet.

6.7 Förförståelse

Min egen förförståelse har naturligtvis påverkat min forskarroll inom forskningsprocessen. Efter att ha varit forskningsaktiv och arbetat med olika forskningsprojekt om funktionshinder och funktionsnedsättningar i samhället har begreppen tillgänglighet och delaktighet varit centrala. Som forskare måste jag möta verkligheten och vara öppen i olika intryck och möten med de texter och framställningsformer som jag får del av i såväl text som bild. Genom att ta del av tidigare forskning har jag också varit inläst på området. Likaså har jag fått en god kännedom och därmed en utvecklad förförståelse när jag har läst igenom samtliga publicerade artiklar som har ingått i undersökningsmaterialet. På så vis har jag som forskare också blivit förtrogen med det kvalitativa innehållet och de innebörder som texterna och dess mening givit uttryck för.

6.8 Studiens förtjänster och begränsningar

Eftersom medierapporteringen i GP endast omfattas av de elektroniskt lagrade artiklarna i tidningens eget elektroniska nyhetsarkiv på Internet, kan man inte utesluta att det kan finnas artiklar som belyser tillgänglighetsperspektiv och som har publicerats i den tryckta tidningen. För att få en större datafångst har materialinsamlingen utvidgats till artiklar som återfinns i mediedatabasen MedieArkivet. I denna databas återfinns publicerade artiklar i GP.

6.9 Validitet och reliabilitetsaspekter

I varje vetenskaplig studie har forskaren ett ansvar att redogöra för såväl validitets- som reliabilitetsaspekter av den studie som han eller hon genomfört. Det är av stor betydelse att forskaren redogör för hur både validitets- som reliabilitetsaspekterna kan bedömas. Såväl validitets- som rehabiliteringsförhållandena anses som mycket goda i rubricerad studie. Undersökningen består av ett totalmaterial av artiklar under perioden som publicerats i Regionmagasinet respektive Internetpubliceringar av Göteborgs-Postens rapportering av tillgänglighet under åren 2000-2009.

6.10 Forskningsetik och etiska överväganden

I de publicerade tidningstexter som har undersökts inom ramen för studien återfinns artiklar där enskilda personer finns omnämnda och intervjuade. Då texterna är framställda och skrivna av journalister och fotografer har dessa professionsgrupper följt pressetiska regler och yrkesregler för press, radio, tv och Internet. Således finns det upprättade och tydliga pressetiska regler hur bland annat journalister ska förhålla sig till möten med människor i utsatta livssituationer och i exempelvis krissituationer. Jag har utgått från Vetenskapsrådets forskningsetiska principer och råd vid förberedelser och genomförandet av studien. Jag har valt att inte citera eller göra uttalanden från enskilda personer i medierapporteringen om det har varit fråga om känsliga uppgifter. Eftersom medierapporteringen är en form av offentligt material så finns källorna tillgängliga elektroniskt på Internet.

6.11 Forskningsrapportens fortsatta disposition

Den andra delen i rapporten innehåller en presentation av resultaten i undersökningen samt en analys och slutsatser av studien. I slutet av forskningsrapporten återfinns också ett kapitel med diskussion, förslag till åtgärder och en vidare diskussion om fortsatt forskning inom området. Rapporten avslutas med en förteckning på referenser inom området.

7. RESULTAT OCH ANALYS

Under åren 2006-2009 publicerades totalt 29 artiklar som fokuserade på tillgänglighetsperspektiv i Regionmagasinet. Ingen av dessa artiklar refererade till TD. Åren 2002-2005 publicerade Regionmagasinet totalt 37 artiklar om tillgänglighetsperspektiv. En slutsats som dras från studien är att rapporteringen av tillgänglighetsfrågor minskat något under den studerade perioden. 24 artiklar fokuserade på fysisk tillgänglighet under perioden samtidigt som 43 artiklar beskrev olika aspekter av informationstillgänglighet. Endast tre artiklar belyste olika former av institutionell tillgänglighet. Spridningen över åren var relativt jämnt fördelad. 61 procent av samtliga artiklar fokuserade på informationstillgänglighet vilket motsvarade mer än varannan artikel i materialet. Den vanligaste publiceringstypen var reportage med bild/fotomaterial/illustrationer. 27 publiceringar utgjordes av reportageformen. Lika framträdande var korta och mindre publicerade texter som exempelvis notismaterial. Totalt 25 publiceringar utgjordes av notiser. Det fanns också artiklar som utgjordes av mindre nyhetsartiklar med bildmaterial (N=11). Slutligen återfanns artiklar utan illustrationer och bildmaterial (N=8).

Genusrepresentationen bland medierapportörerna d.v.s. journalisterna var ojämn. 31 artiklar var skrivna av kvinnliga reportrar medan 10 artiklar skrivna av manliga reportrar. Dock utgjordes 30 artiklar av osignerad karaktär d.v.s. det gick inte att utläsa vem som skrivit notismaterialet.

Bland de intervjupersoner som återfanns i artiklarna utgjordes 17 av män och 24 av kvinnor. Artiklarna som fokuserade på tillgänglighetsfrågor var emellertid genusneutrala i sitt innehåll.

Vem uttalades sig då och kommenterade tillgänglighetsfrågorna i Regionmagasinet under perioden? Ett tydligt resultat av studien visar att det varit främst tjänstemän (case workers) som har uttalat sig och kommenterar tillgänglighet och betydelsen av tillgänglighet till service och byggnader. I 27 artiklar (38 procent) finns tjänstemän representerade som talesmän där de gjort uttalanden för reportrar som de blivit intervjuade av. I 31 av artiklarna saknas en talesman. I 10 artiklar har drabbade personer (exempelvis personer med en funktionsnedsättning) intervjuats där de har beskrivit hinder, barriärer men också konkreta förslag hur hinder på ett enkelt sätt kan avhjälpas med olika åtgärder och förändringar. I 1 artikel framträder en talesman från en brukarorganisation och i 1 artikel medverkar en forskare.

I studien undersöktes också i vilket utsträckning som barnperspektivet och äldreperspektivet har blivit tillgodosedda i rapporteringen om tillgänglighet. I 18 av de publicerade texterna var barnperspektivet representerat. Endast i 7 publicerade artiklar var äldreperspektivet representerat i rapporteringen om tillgänglighet.

De tillgänglighetsperspektiv som rapporterades i Regionmagasinet kan delas in i inre miljöer, yttre miljöer och s.k. informationsmiljöer (internet/webbmiljöer). I 20 artiklar återfanns rapportering av tillgänglighet utifrån yttre miljöer. Lika många artiklar (N=20) innehöll beskrivningar av tillgänglighet i de inre miljöerna i samhället. I 24 artiklar beskrevs tillgänglighet utifrån olika informationsmiljöer. Detta var den vanligaste form av miljö som Regionmagasinet rapporterade om.

I studien undersöktes också nivån på policydiskursen inom tillgänglighetsområdet. Med detta ska förstås i vilka nivåer (lokal, regional, nationell, EU-nivå eller global nivå) som tillgänglighetsfrågorna och perspektiven diskuterades i de olika artiklarna. Det lokala och regionala perspektivet var i överrepresentation. Totalt återfanns 62 artiklar på dessa nivåer. 28 artiklar resonerade om tillgänglighet på lokal nivå medan 34 artiklar fokuserade på tillgänglighetsfrågor ur ett regionalt perspektiv. Endast sex artiklar uppmärksammade tillgänglighet ur ett nationellt perspektiv. Två artiklar beskrev tillgänglighet ur ett EU-perspektiv medan en artikel rapporterade om tillgänglighet ur ett globalt perspektiv.

Totalt åtta olika livsområden studerades utifrån hur tillgänglighetsperspektiv uppmärksammats i rapporteringen. De livsområden som undersöktes var följande: 1) arbetsliv och utbildning, 2) fritid och kultur, 3) transport och förflyttning, 4) socialt stöd och social service, 5) boende och stadsmiljö, 6) samhällsservice (t.ex. bankomat), 7) allmänna platser (offentliga platser), 8) Hälso- och sjukvård. De två områden som fokuserades mest på i medierapporteringen utgjordes av områdena fritid och kultur samt hälso- och sjukvård. Tillgänglighetsfrågorna inom dessa båda livsområden fick störst uppmärksamhet i Regionmagasinets rapportering. Totalt representerade 40 artiklar de båda livsområdena vilket motsvarar 56 procent av samtliga publicerade artiklar i undersökningsmaterialet. 12 artiklar uppmärksammade tillgänglighetsperspektiv inom området transport och förflyttning.

Fokus i artikeltexterna har generellt sett varit på brukarperspektivet. I 63 av de 71 studerade artiklarna har brukare d.v.s. personer med funktionsnedsättningar medverkat på olika sätt och talat om betydelsen av tillgänglighet. I fyra artiklar framträdde ett myndighetsperspektiv och i två artiklar medverkade förtroendevalda politiker.

Totalt sju diskursområden har även ingått i undersökningen. De studerade diskurserna har varit: 1) försörjningsdiskurs, 2) rehabiliteringsdiskurs, 3) förebyggande/preventiv diskurs, 4) stöd i vardagen/transporter, 5) medborgarrättsdiskurs, 6) miljöanpassningsdiskurs, 7) vård- och hälsodiskurs. Det diskursområde som har varit mest framträdande i medierapporteringen av tillgänglighet har varit vård- och hälsodiskursen. Totalt 17 artiklar återfinns inom detta område. Det näst största diskursområdet var diskursen stöd i vardagen/transporter. Totalt 16 artiklar tänkte in detta område. Medborgarrättsdiskursen och miljöanpassningsdiskursen återfanns tillsammans i 29 artiklar.

Undersökningen visar också att medierapporteringen av tillgänglighetsfrågor till största delen beskrivs utifrån individens livsvärld. 60 artiklar i materialet fokuserade på individers livsvärld och subjektiva upplevelser av tillgänglighet och delaktighet i samhället. Endast 11 artiklar fokuserade enbart på systemvärld.

Avslutningsvis har samtliga artiklar kategoriserats utifrån sju olika temaområden. De aktuella områdena har varit följande: 1) frihet, oberoende, 2) opinionsbildning, 3) anpassning, lokaler, 4) handikappanpassning, transport, 5) delaktighet och jämlikhet, 6) medborgarrätt och planering, 7) miljöanpassning. Temaområdet medborgarrätt och planering var mest representerat i undersökningsmaterialet. 26 artiklar hade ett sådant tematiskt innehåll. 13 artiklar bestod av miljöanpassningsperspektiv medan 10 artiklar fokuserade på handikappanpassning och transport.

7.1 Mediebildens av tillgänglighet i Göteborgs-Posten (GP)

Det huvudsakliga och mest omfattande delen av primärmaterialet som ingått i forskningsstudien omfattas av medierapporteringen av tillgänglighet i dagstidningen Göteborgs-Posten (GP) under åren 2000-2011. Under dessa år har särskilt fyra år valts ut för en fördjupad analys i studien. I forskningsrapporten presenteras resultat av denna medierapportering som ägt rum för åren 2000, 2003, 2006 och 2009. I resultatredovisningen presenteras först resultat och delresultat för hela perioden. Därefter sker en jämförelse av hur rapporteringen utvecklats över tid i Göteborgs-Posten.

Under de fyra utvalda år som studerats har totalt 157 artiklar publicerats i GP. Artiklarna som har publicerats har varit av skilda typer och kategorier. Bland artiklarna märks notismaterial inklusive respektive exklusive bildmaterial, reportagematerial inklusive respektive exklusive bildmaterial, nyhetsartiklar inklusive respektive exklusive bildmaterial, krönikor, insändare och debattartiklar samt ledare.

Den vanligaste artikelformen avseende medierapporteringen av tillgänglighet och tillgänglighetsfrågor utgjordes av mindre nyhetsartiklar exklusive bildmaterial. Totalt påträffades 67 sådana artiklar i primärmaterialet. En annan vanligt förekommande artikelform i rapporteringen av tillgänglighet utgjordes av insändare och debattartiklar där totalt 41 artiklar studerades. 18 texter utgjordes av mindre notiser exklusive bildmaterial medan 13 nyhetsartiklar inklusive bildmaterial redovisade olika tillgänglighetsperspektiv i sin rapportering.

Rapportörerna utgjordes av såväl reportrar (journalister vid GP) samt av tidningens ledarskribenter. Därtill framträder ett antal insändare- och debattartikelförfattare (debattörer) inom tillgänglighetsområdet som initierat och deltagit i olika debattkontexter. Könsfördelningen mellan rapportörerna totalt sett var jämn d.v.s. det fanns lika många manliga journalister som kvinnliga journalister som deltagit i medierapporteringen om tillgänglighetsfrågorna under perioden. Följande översikt redovisar debattartiklar, aktörerna och publiceringsår för debatter som förts inom området tillgänglighet i Göteborgs-Posten.

7.2 Debatterna

Totalt 41 debattartiklar publicerades i Göteborgs-Posten under de fyra åren 2000, 2003, 2006 och 2009. De olika debattartiklarna och dess innehåll har kategoriserats i fyra typer av diskurser. Dessa diskurser är vård- och hälsa, stöd i vardagen, miljöanpassning och medborgarrätt. Artiklarna var skrivna av 19 män och 22 kvinnor. Könsfördelningen var tämligen jämn i materialet också i fördelningen av artiklarnas innehåll relaterat till de olika diskursområdena. Undersökningen visar att den mest vanliga debattartikelns innehåll behandlade frågor och debattämnen inom diskursen vård och hälsa. Inom detta diskursområde kom artiklarna att handla om olika perspektiv och fenomen inom hälso- och sjukvården i samhället. Flera av debattartiklarna inom denna diskurs hade negativ värdeladdning. Artiklarna fokuserade på problemsituationer, ekonomiska besparingar och systemfel. Exempel på sådana rubriker i debattartiklarna var följande: ”Landstingsmodellen är förlegad”, ”Barnakut nödvändig i Varberg”, ”Nedlagd primärvård ger bara kortsiktiga vinster”, ”Privata vårdgivare missgynnas av landstinget” och rubriken ”Vårdvalet missgynnar privata vårdcentraler”. Det fanns även debattartiklar som hade en mer positiv värdeladdning.

Exempel på sådana positiva artiklar var följande: ”Primärvården är bäst och billigast”, ”Det lönar sig att satsa på primärvården” och artikeln ”Vi satsar på tillgängligheten”. Ett annat diskursområde som behandlades i debattartiklarna handlade om stöd i vardagen och transporter. Några av debattartiklarna hade kritiska rubriker och artiklarna hade helt eller delvis negativ värdeladdning. Exempel på några kritiskt formulerade rubriker och debattartiklar var följande: ”Cashkort bra för taxi men inte för resenärerna”, ”Ett hån mot alla handikappade”, ”Funktionshindrade tvingas till passivitet”, ”Västtrafiks regler för rullstolar är förlegade”, ”Västtrafik gör inte resandet lättare” och artikeln ”Försämra inte ytterligare för tågresenärerna”. Fokus på de debattartiklar som kategoriserades inom diskursområdet handlade om spårvagnar och tåg och om otillgängliga miljöer för personer med fysiska funktionsnedsättningar i skilda situationer. Ett tredje diskursområde som behandlades i flera debattartiklar bestod av området miljöanpassning. Exempel på sådana debattartiklar var: ”Bygg äldreboende i Sociala huset”, ”Nej till naturreservaten i Härryda”, ”Demonstrera för tillgänglighet”, ”Handikappmässan inte för handikappade”, ”Bygg inte bort barnens naturupplevelser” och artikeln ”Arbetet för ökad tillgänglighet haltar”.

Tabell 1. Debattperspektiv, debattämnen och aktörsröster i olika debatter om tillgänglighet. Medierapporteringen i Göteborgs-Posten (GP) under Åren 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=41).

Kön	Vård- och hälsa	Stöd i vardagen och transporter	Miljöanpassning	Medborgarrätt
Män	7	5	6	1
Kvinnor	8	6	6	2
Totalt:	15	11	12	3

De fyra största och mest vanligt förekommande diskurserna har redovisats i Tabell 1 relaterat till årtal och kön hos debattören.

Tabell 2. Exempel på debattrubriker och diskurs i medierapporteringen i Göteborgs-posten (GP) (N=41).

Rubrik	Årtal	Diskurs
Underlätta vardagen för de handikappade	2000	Medborgarrättsdiskurs
Det lönar sig att satsa på primärvården	2003	Vård- och hälsodiskurs
Vänsterpartiet skapar fler boendialternativ för äldre göteborgare	2006	Medborgarrättsdiskurs
Försämra inte ytterligare för tågresenärerna	2009	Stöd i vardagen/transporter
Bygg inte bort barnens naturupplevelser	2009	Miljöanpassningsdiskurs
Västtrafik gör inte resan lättare	2009	Stöd i vardagen/transporter

Under åren hade totalt 41 debattartiklar publicerats i Göteborgs-Posten. Men vilka aktörsröster hade varit framträdande i de initierade debatterna inom funktionshinderområdet?

Som tidigare beskrivits så var det en jämn könsfördelning mellan manliga och kvinnliga debattörer. Men vilka var aktörerna? Vilka representerade de?

Tabell 3. Aktörsröster i debattartiklar i Göteborgs-Posten åren 2000, 2003, 2006 och 2009 fördelat på fyra diskursområden. (N=41).

Aktörsröster	Vård- och hälsa	Stöd i vardagen och transporter	Miljöanpassning	Medborgarrätt
Drabbad person	0	2	1	0
Närstående	0	0	0	0
Tjänsteman	3	3	2	2
Politiker	4	1	4	1
Forskare	2	0	0	1
Vårdpersonal	5	0	1	0
Övriga	1	4	3	0
Totalt:	15	10	11	4

Inom området vård- och hälsa var det främst personal inom hälso- och sjukvården som hade författat debattartiklar och insändare under perioden. En tredjedel av samtliga debattartiklar och insändare inom diskursområdet vård- och hälsa var skrivna av vårdpersonal. Inom diskursområdet stöd i vardagen och transporter var tre debattartiklar skrivna av tjänstemän och två av drabbade personer d.v.s. personer med olika funktionsnedsättningar. Ett tredje diskursområde som behandlades i opinionsbildningen var miljöanpassningsdiskursen. Inom detta område var det främst förtroendevalda från olika politiska partier som hade författat debattinlägg. Fyra artiklar var skrivna av förtroendevalda. Inom diskursområdet medborgarrätt var två debattartiklar författade av tjänstemän. Det diskursområde som var mest frekvent förekommande i de debattartiklar som publicerats i Göteborgs-Posten under perioden var området vård- och hälsa. Det ska naturligtvis tilläggas återigen att detta var debattinlägg som fanns publicerade elektroniskt på tidningens Internetsida. Detta kan naturligtvis innebära att det finns flera debattartiklar som publicerats i den tryckta dagstidningen.

Tabell 4. Aktörsröster i debattartiklar i Göteborgs-Posten åren 2000, 2003, 2006 och 2009 fördelat på fyra typer av sektorer som åsyftas i opinionsbildningen (debattartiklar) (N=41).

Aktörsröster	Kommunal verksamhet	Landstingsverksamhet	Statlig verksamhet	Näringslivsfrågor
Drabbad person	1	0	0	3
Tjänsteman	2	4	2	2
Politiker	5	3	3	0
Forskare	1	2	2	0
Vårdpersonal	1	5	0	0
Övriga	4	1	0	0
Totalt:	14	15	7	5

Undersökningen visar att de flesta debattinlägg som publicerats återfinns inom antingen kommunal eller landstingskommunal verksamhet. Totalt 29 av de 41 studerade debattinläggen återfinns inom dessa sektorer. Tillgänglighetsfrågor inom statlig verksamhet och inom näringslivet har rapporterats mer sparsamt under perioden.

Tabell 5. Aktörsröster i debattartiklar i Göteborgs-Posten åren 2000, 2003, 2006 och 2009 och fördelningen av artiklar i livsvärld respektive systemvärld (N=41).

Aktörsröster	Livsvärlden	Systemvärlden	Totalt
Drabbad person	4	1	5
Tjänsteman	3	7	10
Politiker	4	6	10
Företrädare vid brukarorganisation	2	1	3
Forskare	0	5	5
Vårdpersonal	0	6	6
Övriga	1	1	2
Totalt:	14	27	41

De frågor som debatteras i debattinlägg i Göteborgs-Posten har i störst utsträckning beskrivit förhållanden inom systemvärlden då tillgänglighetsaspekter diskuterats. I 27 artiklar behandlades systemvärlden medan frågor och perspektiv inom individens livsvärld har beskrivits i 14 artiklar.

Barnperspektivet har behandlats sparsamt i de 41 artiklar som studerats inom området debatt och opinionsbildning. Endast 9 av de 41 artiklarna fokuserade på barnperspektiv. I dessa artiklar var det politiker (N=4) och tjänstemän (N=3) som var debattörer och som på olika sätt utgick ifrån barnperspektivet i debattfrågorna. Äldrefrågorna i debatten skildrades sparsamt. Endast 4 av de 41 debattartiklarna hade ett eller flera äldreperspektiv i debattinnehållet.

Tabell 6. Aktörsröster i debattartiklar i Göteborgs-Posten åren 2000, 2003, 2006 och 2009 fördelat på aktörernas värdeomdömen i opinionsbildningen (debattartiklar) (N=41).

Aktörsröster	Positiv/konstruktiv	Neutral	Negativ/kritisk	Totalt
Drabbad person	0	2	1	3
Tjänsteman	1	4	5	10
Politiker	1	4	5	10
Forskare	1	0	3	4
Företrädare vid brukarorganisation	1	0	2	3
Vårdpersonal	2	0	4	6
Övriga	0	2	3	5
Totalt:	6	12	23	41

En majoritet av debattartiklarna innehåller kritik och har negativa värdeomdömen. Tolv av artiklarna kan beskrivas ha ett neutralt värdeomdöme samtidigt som 6 artiklar är positiva till sin karaktär.

Tabell 7. Aktörsröster i debattartiklar i Göteborgs-Posten åren 2000, 2003, 2006 och 2009 fördelat på olika skildrade miljötyper i opinionsbildningen (debattartiklar) (N=41).

Aktörsröster	Inre miljöer	Yttre miljöer	Internet/Webb-miljöer	Totalt
Drabbad person	1	0	0	1
Tjänsteman	6	4	0	10
Politiker	5	4	1	10
Forskare	4	0	0	4
Företrädare vid brukarorganisation	1	2	0	3
Vårdpersonal	5	1	0	6
Övriga	2	5	0	7
Totalt:	24	16	1	41

De debattartiklar som publicerats i Göteborgs-Posten under perioden har främst kommit att beskriva tillgänglighetsaspekter som fokuserat på inre miljöer. 24 av de 41 artiklarnas handlade om inre miljöer.

När det handlar om bildjournalistiken d.v.s. hur bildmaterial har gestaltats och publicerats i tidningen under perioden, så har rapportörerna (d.v.s. fotograferna) i huvudsak bestått av manliga fotografer. Dubbelt så många manliga fotografer har svarat för bildjournalistiken inom tillgänglighetsområdet.

För att en artikel ska kunna synas och få en framträdande position i en tidning fordras att såväl rubrik som ingresstexter kan tänkas innehålla viktiga nyckelord. Ordet tillgänglighet är ett vanligt förekommande ord i rapporteringen. Men i rubriksammanhang och i texternas ingresser är det däremot desto mindre vanligare att man använder sig av ordet tillgänglighet. 44 artiklar saknade ingresser helt och hållet. I 87 artiklar som innehöll ingresser saknades ordet tillgänglighet. I 26 publicerade texter återfanns däremot ordet tillgänglighet i ingressen. Artiklarna som innehöll beskrivningar av tillgänglighet och tillgänglighetsfrågor omfattade också beskrivningar och intervjuer med olika personer. Av de intervjupersoner som medverkade i denna rapportering utgjordes lika många av män som av kvinnor. Totalt 41 män respektive 39 kvinnor återfanns bland de deltagande intervjupersonerna i de olika texterna. De olika artiklarna innehöll också olika miljöbeskrivningar. En övervägande del av de publicerade artiklarna, deras beskrivningar och handlingar var lokaliserade till storstaden och dess möjligheter och begränsningar. Således var tillgänglighetsperspektiven ur storskalighet och storstadsliv i överrepresentation. Detta resultat är intressant eftersom GP har ett omfattande spridningsområde som även täcker in mindre städer och områden i Västsverige.

Tabell 8. Medierapportering om tillgänglighet i Göteborgs-Posten (GP) totalt under perioden. Åren 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal och procent.

Variabel	N	%
Tillgänglighetstyp		
<i>Fysisk tillgänglighet</i>	70	44.5
<i>Informationstillgänglighet</i>	85	54.1
<i>Institutionell tillgänglighet</i>	2	1.2
Artikeltyp		
<i>Nyhetsartikel exkl. bild</i>	67	42.6
<i>Insändare och debattartiklar</i>	41	26.1
<i>Notis utan bild</i>	18	11.4
<i>Nyhetsartikel inkl. bild</i>	13	8.2
<i>Ledare</i>	9	5.7
<i>Reportage med bild</i>	6	3.8
<i>Krönika</i>	3	1.9
Lokalisation av händelse		
<i>Storstaden</i>	122	77.7
<i>Småstaden</i>	19	12.1
<i>Mellanstor stad</i>	6	3.8
<i>Övrig lokalisation</i>	10	6.3
Talesperson i text		
<i>Tjänsteman</i>	52	33.1
<i>Politiker</i>	34	21.6
<i>Vårdpersonal (läkare/sjuksköt)</i>	11	7.0
<i>Övriga talespersoner</i>	9	5.7
<i>Drabbad person/brukare/patient</i>	8	5.1
<i>Forskare/expert</i>	4	2.5
<i>Närstående person/familjemedlem</i>	2	1.2

Tabell 9. Fokus, diskurs, tema och livsområden i medierapportering om tillgänglighet i Göteborgs-Posten (GP) totalt under perioden. Åren 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal och procent.

Variabel	N	%
Fokus		
Brukar- och patientperspektiv	131	83.4
Myndighetsperspektiv	11	7.0
Politikerperspektiv	8	5.1
Närstående perspektiv	2	1.2
Övrigt	5	3.1
Diskurs		
Vård- och hälsodiskurs	70	44.5
Miljöanpassningsdiskurs	44	28.0
Stöd i vardagen, transporter	24	15.2
Medborgarrättsdiskurs	14	8.9
Försörjningsdiskurs	3	1.9
Rehabiliteringsdiskurs	1	0.6
Förebyggande/preventiv diskurs 1	0.6	
Tema		
Delaktighet och jämlikhet	67	42.6
Miljöanpassning	26	16.5
Handikappanpassning, transport	23	14.6
Medborgarrätt, planering	18	11.4
Frihet, oberoende	13	8.2
Anpassning, lokaler	8	5.1
Opinionsbildning	2	1.2
Livsområde		
Hälsa- och sjukvård	63	40.1
Transport och förflyttning	26	16.5
Fritid och kultur	14	8.9
Samhällsservice	8	5.1
Boende, stadsplanering	8	5.1
Allmänna platser	6	3.8
Socialt stöd och social service	5	3.1

7.3 Jämförelse mellan de undersökta åren

Hur har rapporteringen av tillgänglighet förändrats under perioden? I den följande presentationen redovisas tabeller som åskådliggör hur medierapporteringen har ägt rum fördelat på respektive år. Följande tabell redovisar värdeomdömet i artiklarna under åren 2000, 2003, 2006 och 2009.

Tabell 10. Värdeomdömen i publicerade artiklar i Göteborgs-Posten för respektive år. Rapporteringen av tillgänglighet åren 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal och procent.

Årtal	Positiv	Neutral	Negativ	Totalt:
2000	14 (40.0%)	7 (13.2%)	11 (15.9%)	32 (20.4%)
2003	3 (8.6%)	14 (26.4%)	21 (30.4%)	38 (24.2%)
2006	12 (34.3%)	18 (34.0%)	13 (18.8%)	43 (27.4%)
2009	6 (17.1%)	14 (26.4%)	24 (34.8%)	22 (14.0%)
Totalt:	35	53	69	157

Tabell 11. Typ av tillgänglighet som behandlats i rapporteringen i Göteborgs-Posten för respektive år. Rapporteringen fördelade per år; 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal och procent.

Årtal	Fysisk tillgänglighet	Informationstillgänglighet	Institutionell tillgänglighet
2000	19 (27.1%)	11 (12.9%)	2 (100.0%)
2003	26 (37.1%)	12 (14.1%)	0
2006	9 (12.8%)	34 (40.0%)	0
2009	16 (22.8%)	28 (32.9%)	0
Totalt:	70	85	2

Tabell 12. Typ av miljöer av tillgänglighet som behandlats i rapporteringen i Göteborgs-Posten för respektive år; inre miljöer, yttre miljöer och Internet/webbmiljöer. Rapporteringen fördelade per år; 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal och procent.

Årtal	Inre miljöer	Yttre miljöer	Internet/Webbmiljö
2000	14 (13.6%)	17 (34.5%)	1 (20.0%)
2003	22 (21.3%)	15 (30.6%)	1 (20.0%)
2006	38 (36.9%)	4 (8.2%)	1 (20.0%)
2009	29 (28.1%)	13 (26.5%)	2 (40.0%)
Totalt:	103	49	5

Tabell 13. Identifierade diskurser i rapporteringen i Göteborgs-Posten för respektive år. Rapporteringen fördelade per år; 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal och procent.

Årtal	Försörjningsdiskurs	Rehabiliteringsdiskurs	Preventiv diskurs	Stöd i vardagen	Medborgarrättsdiskurs	Miljöanpassningsdiskurs	Hälsodiskurs
2000	1 (33.3%)	0	0	9 (37.5%)	4 (28.6%)	13 (29.5%)	5 (7.1%)
2003	1 (33.3%)	0	0	7 (29.2%)	3 (21.4%)	12 (27.2%)	15 (21.4%)
2006	1 (33.3%)	1 (100.0)	1 (100%)	0	6 (42.8%)	8 (18.2%)	26 (37.1%)
2009	0	0	0	8 (33.3%)	1 (7.1%)	11 (25.0%)	24 (34.3%)
Totalt:	3	1	1	24	14	44	70

Tabell 14. Artikeltexternas innehåll fördelade och kategoriserade utifrån de båda perspektiven livsvärld och systemvärld. Rapporteringen i Göteborgs-Posten fördelade per år; 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal och procent.

Årtal	Livsvärld	Systemvärld
2000	11 (30.5%)	21 (17.3%)
2003	8 (22.2%)	30 (24.8%)
2006	3 (8.3%)	40 (33.0%)
2009	14 (38.9%)	30 (24.8%)
Totalt:	36	121

Tabell 15. Teman i rapporteringen i Göteborgs-Posten för respektive år. Rapporteringen fördelade per år; 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal och procent.

Årtal	Frihet och oberoende	Opinionsbildning	Anpassning, lokaler	Handikappanpassning, transport	Delaktighet och jämlikhet	Medborgarrätt, planering	Miljöanpassning
2000	4 (30.8%)	0	5 (62.5%)	8 (34.5%)	3 (4.5%)	6 (33.3%)	6 (23.1%)
2003	5 (38.5%)	0	1 (12.5%)	6 (26.1%)	13 (19.4%)	4 (22.2%)	9 (34.6%)
2006	2 (15.4%)	1 (50%)	2 (25%)	1 (4.3%)	31 (46.2%)	3 (16.7%)	3 (11.5%)
2009	2 (15.4%)	1 (50%)	0	8 (34.5%)	20 (29.8%)	5 (27.8%)	8 (30.7%)
Totalt:	13	2	8	23	67	18	26

Tabell 16. Publiceringsformen (typ av artikel) i rapporteringen i Göteborgs-Posten för respektive år. Rapporteringen fördelade per år; 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal och procent.

Årtal	Notis	Artikel utan bild	Artikel med bild	Reportage med bild	Krönika	Insändare och debatt	Ledare
2000	9 (50.0%)	8 (11.9%)	2 (15.4%)	2 (33.3%)	0	10 (24.4%)	1 (11.1%)
2003	5 (27.8%)	11 (16.4%)	2 (15.4%)	4 (66.7%)	0	16 (39.0%)	0
2006	0	32 (47.8%)	2 (15.4%)	0	2 (66.7%)	3 (7.3%)	4 (44.4%)
2009	4 (22.2%)	16 (23.9%)	7 (53.8%)	0	1 (33.3)	12 (29.2%)	4 (44.4%)
Totalt:	18	67	13	6	3	41	9

Tabell 17. Samhällssektor/verksamhetstyp i rapporteringen i Göteborgs-Posten för respektive år. Rapporteringen fördelade per år; 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal och procent.

Årtal	Kommun	Landsting	Stat	Företag	Totalt:
2000	19 (32.7%)	6 (8.9%)	1 (6.7%)	6 (35.3%)	32 (20.4%)
2003	9 (15.5%)	16 (23.4%)	8 (53.3%)	5 (29.4%)	38 (24.2%)
2006	18 (31.0%)	23 (34.3%)	2 (13.3%)	0	43 (27.4%)
2009	12 (20.7%)	22 (32.8%)	4 (26.7%)	6 (35.3%)	44 (28.0%)
Totalt:	58	67	15	17	157

7.4 Mediebildens av tillgänglighet i Regionmagasinet

I 31 (43.6 procent) av de studerade artiklarna i Regionmagasinet saknades en talesman d.v.s. en person som antingen var intervjuad eller som gjorde ett uttalande i någon form. I 27 (38 procent) artiklar var det en tjänsteman som var talesman i en artikel. I 11 (15.5 procent) artiklar hade en drabbad person intervjuats om olika upplevelser av tillgänglighet.

Tabell 18. Medierapportering om tillgänglighet i Regionmagasinet under perioden 2002-2009 (N=71). Absoluta tal och procent.

Variabel	N	%
Tillgänglighetstyp		
<i>Fysisk tillgänglighet</i>	24	33.8
<i>Informationstillgänglighet</i>	43	60.5
<i>Institutionell tillgänglighet</i>	4	5.6
Artikeltyp		
<i>Reportage med bild</i>	27	38.0
<i>Notis utan bild</i>	25	35.2
<i>Nyhetsartikel inkl. bild</i>	11	15.4
<i>Nyhetsartikel exkl. bild</i>	8	11.2
Lokalisation av händelse		
<i>Storstaden</i>	27	38.0
<i>Glesbygd</i>	3	4.2
<i>Övrig lokalisation</i>	41	57.7
Talesperson i text		
<i>Talesman saknas i texten</i>	31	43.6
<i>Tjänsteman</i>	27	38.0
<i>Drabbad person/brukare/patient</i>	11	15.4
<i>Företrädare brukarorganisation</i>	1	1.4
<i>Forskare/expert</i>	1	1.4

Tabell 19. Fokus, diskurs, tema och livsområden i medierapportering om tillgänglighet i Regionmagasinet under perioden 2002-2009. (N=71). Absoluta tal och procent.

Variabel	N	%
Fokus		
Brukar- och patientperspektiv	63	88.7
Myndighetsperspektiv	4	5.6
Politikerperspektiv	2	2.8
Närstående perspektiv	1	1.4
Forskare/expert	1	1.4
Diskurs		
Vård- och hälsodiskurs	17	23.9
Stöd i vardagen, transporter	16	22.5
Medborgarrättsdiskurs	15	21.1
Miljöanpassningsdiskurs	14	19.7
Försörjningsdiskurs	3	4.2
Rehabiliteringsdiskurs	3	4.2
Förebyggande/preventiv diskurs	3	4.2
Tema		
Medborgarrätt, planering	25	35.2
Miljöanpassning	13	18.3
Handikappanpassning, transport	10	14.0
Delaktighet och jämlikhet	8	11.2
Frihet, oberoende	6	8.4
Opinionsbildning	6	8.4
Anpassning, lokaler	3	4.2
Livsområde		
Hälsa- och sjukvård	20	28.1
Fritid och kultur	20	28.1
Transport och förflyttning	12	16.9
Samhällsservice	6	8.4
Socialt stöd och social service	5	7.0
Arbetsliv och skola	5	7.0
Alla livsområden	3	4.2

Den miljötyp som var vanligast i rapporteringen i Regionmagasinet var skildringar av internet- och webbmiljöer i olika verksamhetsområden. Rapporteringen av tillgänglighetsfrågor i Regionmagasinet var relativt jämn fördelad utifrån vilken nivå på policydiskursen som det varit fråga om. Såväl lokal nivå som regional nivå på policydiskussioner var vanliga. I tabellerna 20 och 21 redovisas vilka teman som varit särskilt framträdande i tidningarnas rapportering om tillgänglighetsfrågor och tillgänglighetsperspektiv. Rapporterade teman har relaterats till de olika livsområden som finns representerade i de publicerade artiklarna. I rapporteringen i GP (Tabell 20) framgår att tillgänglighetsfrågor som behandlats har handlat om delaktighet och jämlikhet inom livsområdet hälso- och sjukvård. 57 av de 157 texterna (36.3%) utgjordes av sådana skildringar. I 16 artiklar inom livsområdet transport och förflyttning beskrev artiklarna framför allt hur miljöer och transportmedel ytterligare kunde och borde handikappanpassas. I Regionmagasinet beskrev tio artiklar samma förhållanden inom livsområdet transport och förflyttning. Fjorton av artiklarna om medborgarrätt och planeringsfrågor återfanns inom livsområdet hälso- och sjukvård.

Tabell 20. Rapporterade teman om tillgänglighet i olika livsområden. Medierapporteringen i Göteborgs-Posten åren; 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal.

Livsområde	Frihet och oberoende	Opinionsbildning	Anpassning lokaler	Handikappanpassning	Delaktighet och jämlikhet	Medborgarrätt, planering	Miljöanpassning	TOTALT
Arbetsliv och skola (1)	0	0	0	0	2	0	0	2
Fritid och kultur (2)	7	1	1	1	0	0	6	16
Transport och förflyttning (3)	0	0	3	16	0	1	5	25
Socialt stöd och social service (4)	2	0	0	0	2	3	0	7
Livsområde 1-4	1	0	1	1	2	1	1	7
Boende och stadsplanering (5)	1	0	3	0	0	0	7	11
Samhälls-service (6)	1	0	0	2	3	5	4	15
Allmänna platser (7)	0	0	0	0	0	0	1	1
Hälsa- och sjukvård (8)	1	1	0	3	57	8	1	71
TOTALT	13	2	8	23	67	18	26	157

Tabell 21. Rapporterade teman om tillgänglighet i olika livsområden. Medierapporteringen i Regionmagasinet (N=71). Absoluta tal och procent.

Livsområde	Frihet och oberoende	Opinionsbildning	Anpassning lokaler	Handikappanpassning	Delaktighet och jämlikhet	Medborgarrätt, planering	Miljöanpassning	TOTALT
Arbetsliv och skola (1)	3	0	0	0	0	1	1	5
Fritid och kultur (2)	1	4	2	0	3	5	5	20
Transport och förflyttning (3)	0	0	0	10	0	0	2	12
Socialt stöd och social service (4)	0	0	0	0	1	3	3	5
Livsområde 1-4	0	0	0	0	1	0	3	2
Boende och stadsplanering (5)	2	0	0	0	0	2	0	0
Samhälls-service (6)	0	2	0	0	0	0	0	6
Allmänna platser (7)	0	0	0	0	0	0	0	0
Hälso- och sjukvård (8)	0	0	1	0	2	14	3	20
TOTALT	6	6	3	10	8	25	13	71

7.5 Barnperspektiv och äldreperspektiv i medierna

Under perioden publicerade Göteborgs-Posten 18 artiklar som behandlade tillgänglighetsaspekter ur barnperspektiv vilket motsvarar 11.4 procent av alla publicerade artiklar under de fyra utvalda åren. Under samma period publicerade tidningen totalt 12 artiklar (7.6 procent) som särskilt uppmärksammade olika äldreperspektiv och tillgänglighetsaspekter. 1 25 (35.2 procent) av de 71 publicerade artiklarna i Regionmagasinet återfanns antingen barnperspektiv eller äldreperspektiv. Barnperspektivet var mest representerat i det publicerade materialet. I Regionmagasinet publicerades totalt 18 artiklar som utgick från barnperspektiv och tillgänglighet vilket motsvarar 25.3 procent av alla artiklar. Sju artiklar i materialet uppmärksammade äldrefrågor och tillgänglighet (9.8 procent).

Maria Haldesten skriver följande om barnperspektivet i sin krönika som publicerades i Göteborgs-Posten:

”Förmodligen uppnås excellens inom barncancervården, när diagnosen ställts. Men jag är övertygad om att den bristande tillgänglighet, den ohälsoproblematik och den sämre behandling som drabbar lågutbildade låginkomsttagare i allmänhet, slår minst lika hårt mot deras barn. Om inte värre. För inte är sjukvården i Göteborg mer tillgänglig för barn, snarare

mindre för de allra minsta! Alla de internationella studier som länge framhållit de bistra fakta som SKL nu återupprepar, ger dessutom för handen att fattiga barn påverkas av precis samma socioekonomiska faktorer som de vuxna”.

I en debattartikel beskrivs livsområdet fritid och kultur utifrån barnperspektivet.

”Enligt Barnkonventionen ska barnperspektivet finnas med i alla beslut som berör barn och unga. Men självklart kan inte alla skolor och bostäder ha en skog som ligger nära. I större tätorter har denna möjlighet ofta försvunnit för länge sedan. Det handlar i stället om att de naturområden som finns kvar i dag ska bevaras och göras tillgängliga”. (Karlsson et al, 2009).

Journalisten Ebba Malmström beskriver i en artikel publicerad i Göteborgs-Posten år 2006, vilken betydelse en ny tillgänglig lekplats kan få för barn med funktionsnedsättningar. I artikeln skriver hon:

”Men lekplatsen är inte bara ett välkommet tillskott i kvarteret. Den är också ett välkommet tillskott för alla barn och föräldrar med funktionshinder. Marken är belagd med en slät, rullstolsvänlig, gummimatta. Bredvid den vanliga sandlådan finns en upphöjd sandlåda och vid rutschkanan finns ratt och en liten spis - även de i rullstolshöjd. Men den attraktion som var klar favorit under invigningen var ändå kompisgungan - så stor att man till och med kan ligga i den. Idén med en lekplats för barn med funktionshinder väcktes av lokala Rädda Barnen hösten 2004. De hade då tagit del av en undersökning som gjorts av elever på Aranäsgymnasiets fritidsprogram om tillgängligheten på kommunens lekplatser”. (Malmström, 2006).

Tabell 22. Rubriker från artiklar med fokus på barnperspektiv (B) respektive äldreperspektiv (Ä) i medierapporteringen under perioden 2000-2009 i Göteborgs-Posten (GP) respektive Regionmagasinet (RM).

Rubrik	Tidning och årtal	B/Ä
Tandhälsa på hjul	RM 2003	B
Nyckel som röjer hinder	RM 2003	Ä
Boken kommer - hem till Kajsa	RM 2005	Ä
I dövas värld finns inga hinder	RM 2006	B
Mindre kultur till funktionshindrade barn	RM 2006	B
Funktionshindrade tvingas till passivitet	GP 2003	Ä
Västrafik får kritik – synskadade kräver hållplatsutrop	GP 2003	B
Tandvård sköts på hemmet	GP 2006	Ä
Funktionshinder stoppar inte lek	GP 2006	B
Action nytt nätverk för närstående	RM 2008	Ä
Krönikan: Doktorn hör inte fattiga	GP 2009	B
Bygg inte bort barnens naturupplevelser	GP 2009	B
Västrafik gör inte resandet lättare	GP 2009	B
Gunilla kämpar för fria bussresor	GP 2009	B

I Tabell 22 redovisas 14 rubriker till artiklar som publicerats i Göteborgs-Posten och i Regionmagasinet. Merparten av artiklarna beskriver tillgänglighetsaspekter och frågor utifrån antingen barnperspektivet (barnkonventionen) eller olika äldreperspektiv.

7.6 Funktionshinderperspektiv i medierna

De olika funktionshinderperspektiven i medierapporteringen har varierat. Resultatet av studien visar att de allra flesta av de studerade artiklarna inte har haft någon angivelse av typ av funktionsnedsättning i innehållet. Detta förhållande gäller både rapporteringen i Göteborgs-Posten under perioden som i rapporteringen i Regionmagasinet. Tabell 23 och Tabell 24 redovisar hur olika funktionsnedsättningar blivit synliggjorda genom omnämningar i rapporteringen i GP och RM under perioden.

Det var relativt ovanligt att artiklarna i Regionmagasinet innehöll beskrivningar av typ av funktionsnedsättningar. 52 av de 71 artiklarna hade en allmänt hållen beskrivning av tillgänglighet i samhället.

Tabell 23. Typ av funktionsnedsättningar i medierapporteringen om tillgänglighet i Regionmagasinet under perioden 2002-2009 (N=71). Absoluta tal och procent.

<u>Funktionsnedsättning</u>	<u>N</u>	<u>%</u>
Framgår ej i artikeln	52	73.2
Rörelsenedsättningar	8	11.2
Synnedsättningar	4	5.6
Utvecklingsstörning	4	5.6
Hörselnedsättningar	2	2.8
Flerfunktionsnedsättningar	1	1.4

Tabell 24. Typ av funktionsnedsättningar i medierapporteringen om tillgänglighet i Göteborgs-Posten (GP) under perioden. Åren 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal och procent.

<u>Funktionsnedsättning</u>	<u>N</u>	<u>%</u>
Framgår ej i artikeln	112	71.3
Rörelsenedsättningar	13	8.2
Synnedsättningar	13	8.2
Psykisk funktionsnedsättning	5	3.1
Hörselnedsättningar	3	1.9

7.7 Rörelsenedsättningar

I medierapporteringen om tillgänglighet och personer med rörelsenedsättningar återfinns totalt 21 publicerade artiklar i Göteborgs-Posten och Regionmagasinet under perioden. Vanliga rubriker i dessa artiklar var exempelvis: "Underlätta vardagen för de handikappade" (GP, 2000), "Guide för funktionshindrade" (GP, 2000), "Göteborg handikappanpassas" (GP, 2000), "Skakig färd mot anpassning" (GP, 2000), "På jakt efter tillgänglighet" (GP, 2000), "Ett hån mot alla handikappade" (GP, 2000), "Gör kyrkan tillgänglig för alla" (GP, 2000), "Elstolar måste också få plats" (GP, 2003), "Nya regler för uteserveringar" (GP, 2003), "Funktionshindrade tvingas till passivitet" (GP, 2003), "Demonstrera för tillgänglighet" (GP, 2003), "Västrafiks regler för rullstolar är förlegade" (GP, 2003), "Ny tillgänglighetsguide" (GP, 2009), "Arbetet för ökad tillgänglighet haltar" (GP, 2009).

7.8 Synnedsättningar

Totalt 17 artiklar omnämnde synnedsättningar i sin rapportering om tillgänglighet i de båda tidningarna under perioden. Rubrikerna och innehållet varierade i stor utsträckning. Exempel på några av rubrikerna till artiklar som fokuserade på personer med synnedsättningar och deras utsatthet i samband med tillgänglighetsaspekter var följande: ”Guide för funktionshindrade” (GP, 2000), ”Hot mot färdtjänsten Handikapporganisationer kräver ökade resurser” (GP, 2000), ”HANDEL med vissa HINDER” (GP, 2000), ”Göteborgs trafikmiljö dåligt handikappanpassad” (GP, 2003), ”Västrafik får kritik - synskadade kräver hållplatsutrop” (GP, 2003), ”Tre veckors telefonkö till vården” (GP, 2006), ”Snart blir stationen säker för synskadade” (GP, 2009), ”Västrafik har siktet inställt på 2010” (GP, 2009).

I en artikel i RM beskrivs situationen och tillgängligheten för personer med synnedsättningar i samhället. I artikeln beskrivs situationen för vilken betydelse tillgängligheten har för personer med synnedsättningar i samhället. I artikeln intervjuas en lärare som är blind som berättar följande om hans möten med skolbarn:

”– Eleven tar mitt finger och låter det följa bilden samtidigt som han eller hon berättar om bilden. Det ger en dimension till, att eleven utvecklar sitt beskrivande språk. Sedan tror Lennart att just när det gäller bildämnet är det bra om eleverna vågar utmana sig själva och försöker sig på sådant de först inte tror de klarar. – Där kan jag vara en förebild, att de måste förstå att nästan ingenting är omöjligt, men att de ibland måste våga lite mer, träna lite mer och pröva lite mer” (s.14-15 i Bjarneberg, 2006).

7.9 Hörselnedsättningar

I de båda tidningarna GP och RM publicerades totalt 5 artiklar där personer med hörselnedsättningar förekom i själva framställningen. Exempel på rubriker var: ”Guide för funktionshindrade” (GP, 2000), ”En röst talar genom en annan. En rättighet att göra sin stämma hörd” (RM, 2004), ”I dövas värld finns inga hinder” (RM, 2006).

I en artikel i RM beskrivs svårigheter med informationstillgängligheten för personer med hörselnedsättningar. I artikeln beskrivs detta på följande vis:

”Och det största hindret för det, menar såväl han som Åsa och Adam, är svårigheterna att tillgodogöra sig olika former av information i samhället. Trafikupplysning, talsvar, samhällsinformation, TV-program – det mesta förutsätter att mottagaren är hörande. Det blir svårt att hänga med i politiska debatter på tv till exempel. Och under OS i vintras var det inte mycket som textades. Det tyckte jag var väldigt irriterande, säger Adam. Men känslan av utanförskap kan bli påtaglig också i sällskap med hörande vänner och släktingar. – Man får alltid veta allting sist, man måste teckna långsamt och hela tiden fråga vad folk pratar om. I sällskap med andra döva känner jag mig inte längre funktionshindrad. Då kan jag slappna av på ett helt annat sätt, säger Åsa” (s.10 i Jansson, 2006).

7.10 Psykiska funktionsnedsättningar

Fem artiklar i materialet innehöll beskrivningar om olika psykiska funktionsnedsättningar i samhället utifrån olika tillgänglighetssituationer. Exempel på sådana rubriker i medierna var följande: ”Majoritet vill ha mer tvångsvård - Tyder på okunskap och fördomar om schizofreni” (GP, 2003), ”Vad gick snett? Socialministern försvarar och kritiserar psykiatrin” (GP, 2003), ”Nya reglerna för psykvård bortglömda” (GP, 2006), ”Spara inte på unga med ätstörningar” (GP 2009), ”Tre psykakuter blir en” (GP, 2009).

7.11 Miljöperspektivet i medierna

I en artikel i Göteborgs-posten i februari 2000 diskuteras tillgänglighetsfrågorna under rubriken ”Underlätta vardagen för de handikappade”:

”Vi vill kunna gå på de föreställningar, bio, teater, musik etc, eller gudstjänster som vi är intresserade av, enda begränsningen skulle kunna vara brist på biljetter eller tid. Det vill säga föra ett relativt hyggligt liv där valfrihet och vår egen insats är det avgörande för hur mycket vi kan unna oss. Om vi då blir funktionshindrade på ett eller annat sätt, genom trafikolycka, sjukdom eller från födseln så skall ovanstående förutsättningar för våra personliga val inte förändras. Det räcker med den personliga tragedi det innebär att bli begränsad i rörelsen, synen, hörseln eller annat. Varför skall man plötsligt också utestängas från vardagliga sysslor, behov och nöjen? Säg mig det den som kan. Blir man plötsligt för alltid ett offer eller en patient? Nej! Det är den omgivande oförståelsen och okunskapen som handikappar den funktionshindrade i förhållande till andra och skapar problem. Planera och bygg rätt från början. Dagligen pågår nybyggnationer och ombyggnationer. Tänk till och fråga dem som vet - det finns massor av föreningar inom de funktionshindrades krets. Se till att kollektiv- och intercitytrafiken fungerar, bojkotta alla affärer och köpcentra, nöjeslokaler, sporthallar, kyrkor, skolor med mera som inte tillgodoser människors behov av full tillgänglighet” (Candow, 2000).

I en annan artikel uppmärksammas personer med hörselnedsättningar utifrån tillgänglighetsperspektiv:

”När kommunens handikappråd sammanträder en gång i månaden brukar frågor om tillgänglighet och delaktighet vara viktiga frågor på dagordningen. När ledamoten Ulrika Öhrn, ordförande för Göteborgs Dövas Förening, i går kom till sammanträdet förklarade hon att hon skulle lämna sammanträdet då hon inte fått någon teckenspråkstolk. Efter en ingående diskussion beslutade övriga ledamöter att ställa in mötet. - Om vi har förtroendevalda som inte ges möjligheter att delta så är det indirekt ett hot mot demokratin. Det visar att alla inte har samma rättigheter, säger handikapprådets ordförande Lars-Erik Pedersen (s)” (Syd vik, 2000).

I en annan artikel i Göteborgs-Posten under år 2000 behandlas tillgänglighet på följande vis:

”Den stora förtjänsten med regeringens handikappproposition är att den klart slår fast att människor med funktionshinder ska få rätt till full delaktighet i samhällslivet. Det är värdefullt inte minst med tanke på att det var den socialdemokratiska regeringen som försämrade assistansersättningen till handikappade. Tyvärr är det betydligt tunnare när det gäller medlen för att nå målen. Det behövs pengar för att göra samhället handikappanpassat

och det är inte mycket regeringen är beredd att anslå. Vidare tar det tid. De förslag regeringen lägger om till exempel kollektivtrafikens anpassning ska vara genomförda först år 2010. Därtill innebär reglerna för handikappanpassning av bostäder en försämring” (Göteborgs-Posten. (2000). En handikappad reform. Regeringens handikappförslag: vackra ord men föga konkret. Göteborgs-Posten den 22 mars 2000).

Under år 2003 publiceras en debattartikel av tre författare som i en artikel problematiserar tillgängligheten för funktionshindrade. De skriver under rubriken ”Funktionshindrade tvingas till passivitet” följande:

”Färdtjänstresandet minskade med 26 procent under april och med 30 procent under maj. Göteborgare har fått husarrest bara för att de har ett funktionshinder och vill vara aktiva. Det måste finnas en bra kollektivtrafik även för funktionshindrade, skriver företrädare för handikapprörelsens samarbetsorgan i Göteborg” (Kurlberg et al, 2003).

I en artikel i juli månad 2003 beskrivs tillgänglighet och mobilitet i en nyhetsartikel i Göteborgs-Posten på följande vis:

”Vi får dagligen samtal från funktionshindrade som talar om att de inte känner sig som fullvärdiga göteborgare. De har fått husarrest bara för att de har ett funktionshinder och vill vara aktiva. Alla vill åka kollektivt Färdtjänsten är en del av kollektivtrafiken som används av personer som inte kan nyttja spårvagn, buss eller båt på grund av dålig tillgänglighet. Det kan också bero på att vägen till och från hållplatsen är för lång eller otillgänglig med bland annat höga trottoarkanter, dålig beläggning och stora nivåskillnader. En annan brukargrupp är de personer som helt saknar eller har nedsatt orienteringsförmåga och inte klarar av att gå i främmande miljöer. Ingen vill åka färdtjänst - alla vill åka vanlig kollektivtrafik. Då är man en vanlig medborgare som själv kan göra sina vardagsärenden, vara tillsammans med kompisar och vänner, åka för att ta sig en fika eller gå på bio. Vi har träffat många som frågat: "Varför skall vi betala 30 kronor för en resa - så mycket betalar inte den vanlige resenären? Varför skall vi betala nästan dubbelt så mycket, men ändå inte få göra uppehåll på resan eller åka hem på samma biljett inom 90 minuter?" (Andree, 2003).

I en debattartikel publicerad i Göteborgs-Posten år 2003 problematiseras tillgängligheten av en debattör på följande vis:

”Som vanligt är det strävan efter jämlikhet som blir lidande när de gemensamma pengarna tryter. Men försämringarna i färdtjänsten måste prioriteras inom en vidare ram än enbart inom färdtjänstnämndens egen budget. Det bästa hade varit om gator, hus och kollektivtrafik hade varit tillgängliga för alla. Då hade fler kunnat leva ett fritt och självständigt liv. 2010 ska hela samhället vara tillgängligt för alla. Det har riksdagen beslutat. Att ta bort barriärer i form av trottoarer och trappor är lätt. Att göra medier och kommunikationen mellan människor tillgänglig blir svårare. Svårast blir det att förändra sättet vi människor bemöter varandra på. Därför handlar det tillgängliga samhället inte bara om stadsplanering, byggnation och teknisk utveckling. Det handlar om hur vi människor visar hänsyn och förståelse för olikheter. Om du inte har färdtjänst kanske du vet hur besvärligt det kan vara bara om bilen ska in på verkstaden i en vecka. Tänk dig att betala full tv-licens men inte kunna ta del av programmen som inte textas. Om du hade svårt att komma in på högskolan till följd av dina betyg kan du tänka dig hur det känns att inte komma in till följd av dammiga mattor, nekad teckentolkning och av bristen på anpassade studentbostäder Vi har alla ett ansvar för att skapa ett tillgängligt samhälle där de mänskliga rättigheterna omfattar alla. 1 maj är jämlikhetens

och solidaritetens dag. Jag ser därför fram emot att få möta handikapprörelsen i uppkäftiga demonstrationer för alla människors lika värde denna dag. En funktionsnedsättning ska inte få hindra någon rätten till arbete, utbildning, bostad, vård och lek. Alla ska ha möjligheten att förverkliga sina drömmar om det egna livet och vara delaktig i samhällslivet, oavsett om man har någon fysisk eller psykisk funktionsnedsättning. Att de mänskliga rättigheterna gäller alla uppmärksammas under Europeiska Handikappåret 2003. Problemet är inte funktionsnedsättningen. Problemet är samhället och människornas värderingar som skapar handikappen” (Mårtensson, 2003).

I en annan debattartikel menar en annan debattör att funktionshindrade diskrimineras genom otillgänglig kollektivtrafik. Debattören skriver:

”Västrafik säger sig vara aktivt i tillgänglighetsfrågan, men jag har aldrig sett maken till ovilja att göra lokaltrafiken tillgänglig för rörelsehindrade. Jag har under mina år av dialog aldrig fått motiverat varför det skulle utgöra en större säkerhetsrisk att sitta i rullstol i en spårvagn eller buss, jämfört med ett barn som sitter i barnvagn, passagerare som har med sig tungt bagage eller resenärer som står upp under färden. Hur jag utgör en säkerhetsrisk för andra medpassagerare eller mig själv har jag inte heller fått förklarat för mig. En annan sak som vore intressant att höra Västrafik förklara är hur det kan komma sig att Stockholms lokaltrafik välkomnar rullstolsburna på sina tunnelbanetåg, pendeltåg och bussar, hur Norrköpings spårvagnar kan vara tillåtna även för rörelsehindrade. Likaså Malmös kollektivtrafik förvånades över de regler som finns i Göteborg. Jag har åkt tunnelbana i New York. Buss i Barcelona. Jag kan åka spårvagn i Göteborg, men får inte på grund av Västrafiks förlegade reseregler. Varför diskriminerar ni sedan dryga 20 år tillbaka rullstolsburna i Västsverige? ” (Ljungberg, 2003).

I en artikel i RM berättar en kvinna som intervjuas på följande vis:

– Det är en demokratisk rättighet att kunna delta i samhällslivet. Först när man begripit det blir det självklart att bygga hus för alla. Men har man väl fått in det rätta tänket, är det svårt att börja tänka otillgänglighet igen. Delaktig är den som kan tillgodogöra sig samhällets utbud. Som kan gå på bio, till exempel, och slippa sitta ensam i sidogången, i rullstolen, flera meter från vännerna och popcornburken. Som kan ta sig in på krogen utan att behöva ta en bakväg med rullstolen och kanske tvingas se hur maten lagas till, och förlora aptiten. Som slipper höra kyparen ropa högt: nu kommer det en rullstol! Röj väg!” (s.4-6 i Naurin, 2006).

En annan artikel handlar om hur man kan göra historiska miljöer och byggnader mer tillgängliga för alla i samhället:

”Att anpassa och tillgängliggöra det som skapats under århundraden är inte gjort i all hast. Men Statens fastighetsverk som förvaltar Läckö slott såg det som en utmaning. Fastighetsverket beslöt att i ett pilotprojekt starta arbetet med att göra Läckö mer tillgängligt, in ta bara för funktionshindrade utan för alla människor. – Människor äldre än 55 år är kraftigt överrepresenterade bland våra besökare. Därefter kommer barnfamiljer, berättar Magnus Lönnroth, vd för stiftelsen Läckö slott. Alla besökare har glädje av bättre toaletter, gångvägar, stigar, vackrare borggård och tydligare information. Och mycket kan göras med små medel. Exempelvis att det finns bänkar att vila på, att hängare på toaletterna sitter så att alla kan nå dem och göra skyltning och information logisk och lättbegriplig” (s.20 i Axelsson, 2006)

År 2005 publicerades en notis i RM som beskrev tillgänglighetsdatabasen. I notisen kan läsaren ta del av följande information om databasen:

”Turistdatabas för funktionshindrade Västsvenska Turistrådet får ansvaret för en tillgänglighetsdatabas som kopplas till rådets hemsida. Till varje turistmål kopplas, via en ny databas, en information om tillgängligheten så att den funktionshindrade själv kan avgöra om turistmålet är tillräckligt tillgängligt eller inte. Regionutvecklingsnämnden har avsatt en miljon kronor för projektets genomförande” (s.25 i Regionmagasinet, 2005).

Miljöperspektivet inom livsområdet fritid och kultur har också blivit föremål för medierapportering.

Ett exempel på tillgänglighet inom området fritid och kultur görs i en artikel i RM under år 2007:

”Kulturen har både fått mer pengar och större geografisk spridning sedan regionen bildades. Eftersom kultur är viktigt både för samhällets och den enskilda människans utveckling har det varit ett medvetet val att satsa på kultur. En grundsten i denna satsning är att göra kulturen i Västra Götaland mer tillgänglig så att så många som möjligt kan ta del av den” (s.25 i Axelsson, 2007).

I en annan artikel kan olika besöksmål beskrivas på ett enkelt och tillgängligt sätt.

”Informationen om tillgängligheten på turistmål kan du bland annat hitta på Västsvenska Turistrådets hemsida www.vastsverige.com. Här väljer besökaren någon av rubrikerna Bo, Äta, Sevärdheter, Aktiviteter eller Evenemang. Genom att exempelvis välja ”Sök Sevärdheter i Västsverige” ges möjligheten att kryssa i en sökruta med ”Turistmål med tillgänglighetsinformation”. Valet innebär att de turistmål i Västsverige som har tillgänglighetsinformation presenteras. Besökaren väljer därefter att få information presenterad utifrån de svårigheter man har; svårt att se, svårt att höra, svårt att röra sig, svårt att tåla vissa ämnen och svårt att tolka och bearbeta information. Det går att kryssa flera alternativ. Informationen beskriver för besökaren vad som bör uppmärksammas inför besöket, det vill säga vad som kan vara ett hinder eller på vilket sätt besöksmålet har en god tillgänglighet” (s.32 i Axelsson, 2006).

I ingressen till artikeln beskrivs detta budskap på ett mycket tydligt sätt:

”Hur många trappsteg finns det, finns det någonstans jag kan vila, kan jag ta mig fram utan hjälp eller behöver jag ha en medhjälpare med mig? Detta är exempel på frågor som man kan få svar på via en databas med information om tillgängligheten för olika turistmål och kommunala verksamheter” (s.32 i Axelsson, 2006).

7.12 Policyperspektivet i medierna

I en krönika i RM under år 2006 skriver chefredaktören Bettina Axelsson följande om funktionshinder och tillgänglighet:

”I den nationella planen från 1999 slår regeringen fast att Sverige år 2010 ska vara ett samhälle som är tillgängligt för alla medborgare, inklusive personer med funktionshinder. Inom Västra Götalandsregionen finns goda ambitioner. En hel del har gjorts och mycket

planeras, men ännu mer återstår. Hur det kommer att gå beror till stor del på om man lyckas skapa ett nytt sätt att tänka. Jan Terneby, utvecklingsledare på regionens avdelning för funktionshinder och delaktighet, ger ett exempel: ”Det handlar inte längre bara om att vara patient. Som funktionshindrad ska jag kunna gå på Ullevi och se en konsert eller fotbollsmatch tillsammans med mina vänner eller min familj, inte sitta ensam på en anvisad plats för funktionshindrade”. Med den här tidningen hoppas vi kunna väcka en och annan tanke, visa en annan del av verkligheten än den vi är vana att se. Kanske kan vi också dra ett litet strå till stacken i det samhälle vi alla ska vara delaktiga i – tillsammans” (s.3 i Axelsson, 2006).

Även i rapporteringen om medborgarnas rätt till tillgänglighet inom hälso- och sjukvården uttrycks situationen för personer med funktionsnedsättningar. I en artikel i RM under år 2002 beskrivs följande i en artikel:

”Det har generellt sett blivit lättare än tidigare för invånarna i Västra Götaland att få vård eftersom regionen tagit ett samlat grepp för ökad tillgänglighet. Det finns nu garantier för hur lång tid det maximalt får ta innan en patient ska få en besökstid och behandling” (s.9 i Jerkert, 2002).

7.13 Livsvärlden och systemvärlden

En majoritet av artiklarna i GP och RM har under perioden fokuserat på tillgänglighet ur ett systemvärldsperspektiv. Rapporteringen om tillgänglighetsfrågor i medierna har i flera artiklar behandlat såväl tillgänglighetsarbete som debatt inom hälso- och sjukvården.

En annan del av rapporteringen handlar om informationstillgänglighet. Barbro Laurin som arbetar som informationssäkerhetschef på Sahlgrenska universitetssjukhuset (SU) i Göteborg berättar följande i en artikel som handlar om tillgängliga patientjournaler:

”Idag är nästan alla nyskrivna patientjournaler inom SU elektroniskt lagrade, vilket innebär att de är tillgängliga för alla läkare och sköterskor som har kontakt med patienten. –Under pågående behandling bör patienten i första hand vända sig till ansvarig läkare. Men för äldre ärenden kan nu arkivet lämna ut handlingarna”. (s.31 i Fahlgren, 2006).

Att tillgänglighetsarbetet har avancerat långt i Västra Götalandsregionen är också något som framhålls i rapporteringen:

”Arbetet med att göra samhället tillgängligt för alla medborgare har goda förutsättningar i Västra Götalandsregionen. När regionen bildades öppnades helt nya möjligheter att bryta sig ur traditionella mönster och tänka nytt. Västra Götalandsregionen är idag unik bland Sveriges landsting och regioner i sitt sätt att arbeta för tillgänglighet och delaktighet. (s.21 i Malmström, 2006).

I en annan artikel fokuseras tillgänglighetsperspektiv på vårdcentraler. En kvinna som varit ledare för ett designprojekt på en vårdcentral i en artikel berättar följande om tillgänglighetsarbetet:

”För henne handlar god design om demokrati – tillgänglighet är för alla. –Varken hög ålder, etnisk bakgrund eller funktionshinder får vara ett hinder för att besöka vårdcentralen eller

arbetsförmedlingen på samma villkor som andra.” (s.23 i Malmström, 2006).

7.14 Publiceringarna och värdeomdömen

Artiklarna som publicerats i Göteborgs-Posten och Regionmagasinet har haft olika värdeladdningar d.v.s. de har antingen haft en positiv, negativ eller neutral värdeladdning. Tabell 25 och Tabell 26 redovisar fördelningen av artiklar utifrån värdeladdningar d.v.s. vilken typ av värdeomdömen de haft under perioden.

Tabell 25. Typ av värdeomdömen i artikeltexterna i medierapporteringen om tillgänglighet i Regionmagasinet under perioden 2002-2009. (N=71). Absoluta tal och procent.

<u>Artikeltextens värdeomdöme</u>	<u>N</u>	<u>%</u>
Positiv/konstruktiv	36	50.7
Neutral	32	45.0
Negativ/kritisk	3	4.2

Tabell 26. Typ av värdeomdömen i artikeltexterna i medierapporteringen om tillgänglighet i Göteborgs-Posten (GP) under perioden. Åren 2000, 2003, 2006 och 2009 (N=157). Absoluta tal och procent.

<u>Artikeltextens värdeomdöme</u>	<u>N</u>	<u>%</u>
Positiv/konstruktiv	35	22.2
Neutral	53	33.7
Negativ/kritisk	69	43.9

8. DISKUSSION

Huvudresultatet av rubricerad studie är att tillgänglighet är ett fenomen som under senare år blivit omskrivit i medierna på flera olika sätt. Ett anmärkningsvärt resultat av studien visar att det främst är personer med fysiska funktionsnedsättningar som blivit omskrivna i medierna som ingått i denna studie. Det har således främst kommit att handla om hur samhället har tillgänglighetsanpassats utifrån fysiska miljöer d.v.s. fysisk tillgänglighet. Personer med andra funktionsnedsättningar som exempelvis psykiska funktionsnedsättningar, intellektuella funktionsnedsättningar och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar har skildrats sparsamt i medierapporteringen utifrån kontexten tillgänglighet. Detta måste ses som mycket anmärkningsvärt eftersom tillgänglighet, delaktighet och användbarhet är tillstånd och begrepp som omfattar alla medborgare i samhället. Ett ytterligare anmärkningsvärt resultat i undersökningen är att rapporteringen i Göteborgs-Posten och i tidningen Regionmagasinet under flera års tid inte har fokuserat på vare sig barnperspektiv eller äldreperspektiv i rapporteringen om tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar. Relativt få artiklar som publicerats under åren 2000 till 2009 har haft sådana utgångspunkter eller perspektiv. Resultatet är intressant eftersom såväl barn som äldre utgör stora grupper i samhället. Således kan man konstatera utifrån undersökningens resultat att det är betydande grupper som vare sig har fått komma till tals eller uppmärksamats i någon större omfattning.

I litteraturen och tidigare forskning i Sverige har det talats om barriärer (hinder) och möjligheter för att på ett bättre sätt kunna skapa och utveckla former för tillgänglighet för exempelvis äldre personer och personer med funktionsnedsättningar (Lindqvist och Lundälv, 2009; Lindahl et al, 2010). Dessa studier har också fokuserat på hur tillgänglighet och delaktighet upplevs av äldre personer och personer som representerar olika funktionsnedsättningar (fysiska funktionsnedsättningar, psykiska funktionsnedsättningar, intellektuella funktionsnedsättningar och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar) samt olika livsområden (Lindqvist och Lundälv, 2009). I en genomgång av tillgänglighet utifrån barriärer och möjligheter för äldre personer i samhället har Lindahl et al (2010) beskrivit olika väsentliga områden: juridiskt, ekonomiskt, psykosocialt, kunskapsmässigt, organisatoriskt och materiellt. Det finns således flera olika perspektiv och sätt som tillstånd om tillgänglighet kan beskrivas, undersökas, förklaras och jämföras. Detta var också en förhoppning som Lindahl et al konstaterade i sin rapport. De skriver:

”Avslutningsvis kan vi konstatera att betydelsen av tillgänglighet och hur man skapar bättre tillgänglighet behöver större uppmärksamhet än idag. Det ligger en stor utmaning i att skapa ett brett intresse för frågan”. (s.81 i Lindahl et al, 2010).

Också i Världshälsoorganisationen (WHO) och i Världsbankens rapport World report on disability (World Health Organization, The World Bank, 2011) konstateras en förhoppning att funktionshinderfrågorna i samhället kan kommuniceras på ett bra och tydligt sätt för allmänheten. En sådan kommunikering föreslås ske genom olika kanaler där medierna utgörs av en sådan kanal.

Resultatet av föreliggande undersökning visar även på ny kunskap om vilka aktörer som förekommit i medierapporteringen om tillgänglighet och vilka aktörsröster som hörts i den offentliga debatten och opinionsbildningen. Undersökningen visar att det framför allt har varit rapportering och debatt inom den s.k. systemvärlden. Detta innebär att det framför allt har varit planering, beslut och genomförande av olika åtgärder inom tillgänglighetsområdet som

har synliggjorts i rapporteringen. Den praktiska kunskapen och uppgifter som finns i Västra Götalandsregionens s.k. Tillgänglighetsdatabas återfinns inte i rapporteringen. Tillgänglighetsdatabasen är inte omnämnd i medierapporteringen och har heller inte förekommit i opinionsbildningen om tillgänglighet under åren 2000 till 2009.

8.1 Förslag till åtgärder

Den databas om tillgänglighet som finns inom Västra Götalandsregionen den s.k. Tillgänglighetsdatabasen skulle kunna synliggöras i framtiden. Den information och kunskap som finns i databasen skulle kunna sammanställas och därefter kommuniceras såväl internt som externt till mediasystemet i samhället. På så vis skulle ny kunskap om tillgänglighet spridas och även kunna diskuteras på ett annat och annorlunda sätt än vad som är fallet under senare år. Den uppbyggda Tillgänglighetsdatabasen och dess innehåll skulle kunna spridas i större utsträckning till medierna inte enbart i närområdet utan även till andra regioner i Sverige. Det torde i framtiden vara en angelägen fråga att lämna mer information om Tillgänglighetsdatabasens existens, funktion och nyttoaspekter till användare men också till allmänheten. Databasen skulle exempelvis kunna utgöra en grund för spridning om mer kunskap om praktisk och tillämpad tillgänglighet i Västra Götalandsregionen.

För att möjligheter och barriärer inom funktionshindersområdet ska kunna förbättras och utökas i såväl medier som Regionmagasinet som i Göteborgs-Posten skulle exempelvis personer med funktionsnedsättningar anlitas som både skribenter som medaktörer i medierapporteringen och medieframställningen. Ett annat sätt att utöka kunskapen om funktionshinder och funktionsnedsättningar i samhället vore att förbättra utbildningen till journalister som rapporterar om välfärdsfrågor. Utbildning och bemötande inom funktionshinderområdet är även något som under senare år har tydligt förespråkats av WHO och Världsbanken i en världsrapport om funktionshinder (World Health Organization and The World Bank, 2011).

9. VIDARE FORSKNING

Flera intressanta resultat har framkommit i rubricerad forskningsstudie. Studien har fokuserat på den faktiska medierapporteringen i två tidningar; Göteborgs-Posten och Regionmagasinet. Regionmagasinet har under år 2012 lagts ned av besparingsskäl i Västra Götalandsregionen vilket kan ses som att en tidning har försvunnit från medielandskapet. Detta innebär att det i framtiden blir en utmaning för hur tillgänglighetsfrågor och perspektiv på ett effektivt vis ska kunna kommuniceras till berörda och till allmänheten i regionen.

Det finns flera angelägna frågor och områden för vidare forskning i framtiden. Ett sådant område skulle kunna omfatta vetenskapliga studier av hur personer med olika funktionsnedsättningar upplever rapporteringen om delaktighet, tillgänglighet och användbarhet utifrån sin egen livssituation. Sådana studier bör i så fall inta ett helhetsperspektiv och omfatta alla typer av funktionsnedsättningar. Jämfört med tidigare forskning så skulle framtida forskningsstudier också fokuseras på tillgängliga medier skapas. För flera dagstidningar så innebär det nya medielandskapet att nya typer av medier skapas. Internet- och webbredaktioner på dagstidningar och kvällstidningar ställer allt högre krav på tillgänglighet och användbarhet. I vilken utsträckning kan personer med funktionsnedsättningar använda de sociala medierna?

10. REFERENSER

Adam,A, Kreps,D. (2009). Disability and discourses of web accessibility. *Information, Communication & Society* 2009;12(7):1041-1058.

A-focus AB. (2010). Utredning avseende TV-tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning – för Myndigheten för radio och tv. Rapport, December 2010. Sundbyberg: A-focus AB.

A-focus AB. (2010). Förslag på framtida struktur för uppföljning av e-tillgänglighet. På uppdrag av Handisam. Rapport, December 2010. Sundbyberg: A-focus AB.

Agahi,N, Parker,M.G. (2005). Are today's people more active than their predecessors? Participation in leisure-time activities in Sweden in 1992 and 2002. *Ageing & Society* 2005;25:925-941.

Allen,S, Resnik,L, Roy,J. (2006). Promoting Independence for Wheelchair Users: the Role of Home Accomodations. *The Gerontologist* 2006;46:1:115-123.

Andishmand,C. (2010). Kunskap för att styra eller kunskap för att förstå? En diskursanalys av överlämningsdokument från förskola till förskoleklass. Magisteruppsats i pedagogik, vårterminen 2010. Institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet.

Anderberg, P. (2007). Peer assistance for personal assistance: analysis of online discussions about personal assistance from a Swedish web forum for disabled people. *Disability & Society* 2007;22(3):251-265.

Andersson,D. (2012). Dörrarna stängs innan alla fått plats. Rapport från den svenska funktionshinderrörelsen sommaren 2012.

Andersson,E, Abrahamsson,M. (2012). Changing residential mobility rates of older people in Sweden. *Ageing and Society* 2012;32:6:1-20.

Andersson, L. (2008). Ålderism. Lund: Studentlitteratur.

Asplin,G, Lindahl,L. (2005). En förändrad livsvärld. Äldres upplevelser av sin rehabiliteringssituation efter en sjukhusvistelse. Göteborg: FoU i Väst/GR. Rapport 6:2005.

Auslander,GK, Gold,N. (1999). Media reports on disability: a binational comparision of types and causes of disability as reported in major newspapers. *Disability Rehabilitation* 1999 Sep;21(9):420-431.

Axia,G, Peron,E.M, Baroni,M.R. (1991). Environmental assessment across the life span, in: T. Garling and G.W. Evans (Eds). *Environment, Cognition and Action. An Integrated Approach* (London, CPA).

Backman,G. (2012). The right to health: theory and practice. Lund: Studentlitteratur.

Bengtsson,A. (2003). Utemiljöns betydelse för äldre och funktionshindrade –

kunskapssammanställning. Statens folkhälsoinstitut 2003:60

Ben-Moshe,L, Powell,J.J.W. (2007). Sign of our times? Revis(it)ing the International Symbol of Access. *Disability & Society* 2007;22:5:489-505.

Berner,A, Johansson,P-A. (red.) (2005). Tillgänglighet och kulturarv. Stockholm: Statens fastighetsverk.

Bergström,G, Boréus,K. (2005). Samhällsvetenskaplig text-- och diskursanalys. I G. Bergström, & K. Boréus, *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Bernhanu,G. (2006). Framgångsfaktorer för ökad delaktighet och jämlikhet. För elever med funktionshinder i skolektorn: En litteraturöversikt på organisations- och systemnivå. Göteborg: Göteborgs universitet.

BlackmanT, Mitchell,L, Burton,E, Jenks,M, Parsons,M, Raman,S, Williams,K. (2003). The Accessibility of Public Spaces for People with Dementia: a new priority for the "open city". *Disability & Society* 2003;18:3:357-371.

Blomberg,H. (red.). (2004). Sociala problem och socialpolitik i massmedier. Lund: Studentlitteratur.

Bonnstetter,C.M. (1986). Magazine coverage of the mentally handicapped. *Journalism Quarterly*, 623-626.

Bornholm,H, Lundström,H, Salomon,M. (2003). Tillgänglig lokal: Handlingsplan för enkelt åtgärdande hinder och strategier på lång sikt för tillgänglighet i offentliga fastigheter. Med exempel från stat, kommuner och landsting. Stockholm: EO print.

Boverket. (2003). Boverkets föreskrifter och allmänna råd om undanröjande av enkelt avhjälpna hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser. Karlskrona: Boverket.

Boverket. (2010). Enkelt avhjälp: så här kan det gå till. Karlskrona: Boverket.

Boverket. (2010). Uppsökande informationsverksamhet om enkelt avhjälpna hinder. Slutredovisning. Karlskrona: Boverket.

Boverket. (2011). Enkelt avhjälp i lokaler – dags att åtgärda! Karlskrona: Boverket.

Brinkmann,S. (2005). Human Kinds and Looping Effects in Psychology. Foucauldian and Hermeneutic Perspectives. *Theory & Psychology* 2005;15(6):769-791.

Brusén,P, Printz,A. (red.) (2006). Handikappolitiken i praktiken Om den nationella handlingsplanen. Stockholm: Gothia förlag.

Buhalis,D, Darcy,S, Ambrose,I. (2012). Best practice in accessible tourism: inclusion, disability, ageing population and tourism. Tonawanda, NY: Channel View Publications.

- Burnett,G, Jaeger,P. T, Thompson,K. M. (2008). The social aspects of information access: The viewpoint of normative theory of information behavior. *Library & Information Science Research*, 30, 56–66.
- Bryman,A. (2008). *Social Research Methods*. New York: Oxford University Press.
- Byrd,E.K. (1979). Magazine articles and disability. *American Rehabilitation*, 4:4, 18-20.
- Byrd,E.K. (1988). Theory regarding attitudes and how they may relate to media portrayals of disability. *Journal of Applied Rehabilitation Counseling*, 20:4, 36-38.
- Börjesson,M, Palmblad,E. (2007). *Diskursanalys i praktiken*. Malmö: Liber AB.
- Carey,A.C. Scotch,R.K. (2011). *Disability and community*. Bingley: Emerald.
- Carlsson,L, Saber,M,N. (2011). *Tillgänglighet för funktionsnedsatta på järnvägsstationer: konflikter i arbetsprocessen vid tillämpning av TSD*. Examensarbete. Helsingborg: LTH Ingenjörshögskolan vid Campus Helsingborg, Lunds universitet.
- Chen,Y, Persson,A. (2002). Internet use among young and older adults: Relation to psychological well-being. *Educational Gerontology*, 2002;28;731–744.
- Cerin,E, Leslie,E, Sugiyama,T, Owen,N. (2010). Perceived barriers to leisure-time physical activity in adults: an ecological perspective. *Phys Act Health* 2010 jul;7(4):451-459.
- Cutchin,M.P. (2004). Using Deweyan philosophy to rename and reframe adaptation-to-environment. *American Journal of Occupational Therapy*, 58, 303-312.
- Darcy,S. A. (2002). Marginalized participation: Physical disability, support needs and tourism. *Journal of Hospitality and Tourism Management* 2002;9:1:61-72.
- Desai,M. M, Lentzner,H. R, Weeks,J. D. (2001). Unmet need for personal assistance with activities of daily living among older adults. *The Gerontologist* 2001:41:82–88.
- Domeij,S, Svärd Nordbäck,T. (2011). *Mobilitet och tillgänglighet: Consafe Logistics handdatorer i framtidens vård och äldreomsorg*. Department of Industrial Management and Logistics. Lund: Lund University.
- Downe-Wamboldt,B. (1992). The content analysis: method, applications, and issues. *Health Care for Women International* 1992;13(3):313-321.
- Ds 2008:23 FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Stockholm: Fritzes.
- Ds 2010:20. Bortom fagert tal - om bristande tillgänglighet som diskriminering.
- Ebersold, S. (2007). Affiliating participation for active citizenship. *Scandinavian Journal of Disability Research* 2007;9:3-4:237-253.
- Ekvall,G. (2005). Utan hiss – mera hemtjänst? Om sambandet mellan äldre malmöbors

nyttjande av hemtjänst och tillgänglighet i boendet. FoU-rapport 2005:2, Malmö FoU-enhet för äldre.

Engwall,K, Larsson,S (red.). (2012). Utanförskapets historia: om funktionsnedsättning och funktionshinder. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Esaiasson,P, Gilljam,M, Oscarsson,H, Wägnerud,L. (2012). Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad. Fjärde upplagan. Stockholm: Norstedts Juridik.

Europakommissionen, EACEA. (2008). Access of young people to culture. Final Report. EACEA/2008/01.

Fagerstedt,C. (2011). Mitt framtida boende – tankar och funderingar från ungdomar med funktionsnedsättning. Stockholm: FoU-Södertörn.

Fanshawe,E. (1979). Living with disability: access. Nurs Times 1979 Aug 23;75(34): suppl 3-8.

Fairclough,N. (1992). Discourse and Social Change. Cambridge: Polity Press.

Fiske,J. (1984). Kommunikationsteorier: en introduktion. Stockholm: Wahlström & Widstrand.

Folkesson,P, Karlsson,T. (2010). Tillgängligheten till kognitiva hjälpmedel för personer med psykisk funktionsnedsättning. En fallstudie och brukarundersökning i Värmland. Fakulteten för samhälls- och livsvetenskaper, FoU Vårld Värmland. FoU-rapport 2010:6. Karlstad: Karlstads universitet, Fakulteten för samhälls- och livsvetenskaper.

Forskning om funktionshinder pågår. (2011). Hallå där!. Forskning om funktionshinder pågår. Uppsala universitet, Nummer 2, 2011.

Fox,P. L. (1995). Environmental modifications in the homes of elderly Canadians with disabilities. Disability and Rehabilitation 1995;17:43–49.

Funka Nu (2011). Tillgänglighetsgranskning av Sociala medier. Rapport. Funka Nu AB.

Fänge,A, Iwarsson,S, Persson,Å. (2002). Accessibility of the public environment as perceived by teenagers with functional limitations in a south Swedish town centre. Disability and Rehabilitation, 24, 318-326.

Ghersetti,M. (2007). ”Bilden av funktionshinder. En studie av nyheter i Sveriges Television”. Göteborg: Göteborgs Universitet.

Gold,N, Auslander,G. (1999). Gender issues in newspaper coverage of people with disabilities: a Canada-Israel comparison. Women Health 1999;29(4):75-96.

Goldsmith,S. (1976). Designing for the disabled (3rd edn). London, RIBA Publications.

Goodley,D, Hughes,B, Davis,L. (2012). Disability and Social Theory: New Developments and Directions. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Gross,E. F, Juvonen,J, Gable,S. L. (2002). Internet use and well-being in adolescence. *Journal of Social Issues* 2002;58:75–90.

Grönvik,L. (2007). *Definitions of Disability in Social Sciences. Methodological Perspectives.* Thesis. Uppsala universitet.

Gulliksen, J, Siljebäck, H, Andersen, S. (2005). Räckvidd. Om ansvar och tillgänglighet i informationssamhället. Ett öppnare och enklare Sverige. 24SJU. 24-timmarsdelegationen.

Haldesten,M. (2009). Krönikan 30/3: Doktorn hör inte fattiga?. Krönika i Göteborgs-Posten den 30 mars.

Haller,B.A. (1995). "Rethinking Models of Media Representations of Disability", *Disability Studies Quarterly*, 15 (2), 26-30.

Haller,B.A. (2010). *Representing Disability in an Ableist World. Essays on Mass Media.* Louisville, KY: The Advocado Press.

Haller,B.A. (2010). Researching media images of disability. How content analysis provides a method for assessment. (pp.25-47) In Haller,B.A. (2010). *Representing Disability in an Ableist World. Essays on Mass Media.* Louisville, KY: The Advocado Press.

Hammersjö,A, Cresso,D, Kristensen,K. (2012). *Kvinnor med funktionsnedsättning på kvinnojour: kunskap, tillgänglighet och bemötande.* Bräcke: Bräcke diakoni.

Handikappförbunden. (2012). *Dom som gömmer nycklar bryr jag mig inte om.* En jubileumsskrift från Handikappförbunden. Stockholm: Handikappförbunden.

Handikappförbundens Samarbetsorgan. (2010). *Handikapprörelsens syn på tillgänglighet. Projekt Tillgänglighetsgranskning. En rapport från Handikappförbundens Samarbetsorgan (HSO), Stockholm.*

Handikappsombudsmannen. (2002). *Tänk tillgängligt- Handikappombudsmannens 8:e rapport till regeringen.*

Handikappombudsmannen. (2004). *Diskriminering och tillgänglighet. Rapport till Diskrimineringskommittén.* Stockholm: Handikappombudsmannen.

Handisam - Myndigheten för handikappolitisk samordning. (2009). *Förslag på indikatorer för öppna jämförelser av tillgängligheten i kommuner och landsting.* Handisam Serie A 2009:3. Johanneshov: Handisam – Myndigheten för handikappolitisk samordning.

Handisam – Myndigheten för handikappolitisk samordning. (2012). *Riv hindren – Riktlinjer för tillgänglighet. Enligt förordning 2001:526 om statliga myndigheters ansvar för genomförande av handikappolitiken. Tredje upplagan.* Johanneshov: Handisam – Myndigheten för handikappolitisk samordning.

Handisam – Myndigheten för handikappolitisk samordning. (2012). *Så tillgänglig är staten 2010-2012.* Stockholm: Handisam.

Handisam. (2012a. Hur är läget? Uppföljning av funktionshinderspolitiken 2012. Stockholm: Handisam.

Hellspong,L. (2001). Metoder för brukstextanalys. Lund: Studentlitteratur.

Henderson,B, Ostrander,B. (2012). Understanding disability studies and performance studies. Abingdon: Routledge.

Holsti,O,R. (1969). Content Analysis for the Social Sciences and Humanities. Reading Mass.: Addison-Wesley.

Hsieh,H-F, Shannon,S.E. (2005). Three approaches to content analysis. Qualitative health research 2005(15):9:1277-1288.

HSO. (2006). Handikapprörelsens syn på tillgänglighet. Projekt Tillgänglighetsgranskning. Handikappförbundens samarbetsorgan. 43 förbund i samverkan. www.hso.se

Hughes,RB, Robinson-Whelen,S, Pepper,A.C, Gabrielli,J, Lund,E.M. (2010). Rehabilitation Psychology 2010;55:3:263-271.

Hultman,L, Jörnland,C. (2011). Tillgänglighet och förebyggande. Fyra skolkuratorers och en skolsocionoms skildringar av begreppen samt budget för elevhälsan. Kandidatnivå, C-uppsats, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, Hötsterminen 2011. Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet.

Imrie,R, Kumar,M. (1998). Focusing on disability and access in the built environment, Disability & Society 1998;13:357–374.

Integrations- och jämställdhetsdepartementet. (2010). Bortom fagert tal: om bristande tillgänglighet som diskriminering. Överväganden och förslag. Regeringskansliet. Stockholm: Integrations- och jämställdhetsdepartementet.

International Organization for Standardization. (2010). Accessibility for all: with international standards. World Standard Day 14 October 2010. Genève: ISO Central Secretariat.

Ipsen,C, Ravesloot,C, Nancy,A, Seekins,T. (2012). Working well with a disability: Health promotion as a means to employment. Rehabilitation Psychology 2012;57;3:187-195.

Iwarsson,S, Ståhl,A. (2003). Accessibility, usability and universal design - positioning and definition of concepts describing person-environment relationships. Disability and Rehabilitation, 2003;25:2:57-66.

Jaeger,P. T. (2004). The social impact of an accessible e-democracy: Disability law in the development of the e-government. Journal of Disability Policy Studies 2003;15:19–26.

Jaeger,P.T, Xie,B. (2009). Developing Online Community Accessibility Guidelines for Persons With Disabilities and Older Adults. Journal of Disability Policy Studies 2009;20:1:55-63.

- Jarlbo,G. (2004). Hälsokommunikation: en introduktion. Lund: Studentlitteratur.
- Jones,M. L, Sanford,J.A. (1996). People with mobility impairments in the United States today and in 2010. *Assistive Technology* 1996;8;43–53.
- Karlsson,M, Lindholm,O, Sirén,E-L, Fjelkner,M, Lindblad,S, Klum,M. (2009). Bygg inte bort barnens naturupplevelser. Debattartikel den 9 april.
- Katz,J. E, Rice,R. E, Aspden,P. (2001). The Internet, 1995–2000: Access, civic involvement, and social interaction. *American Behavioral Scientist* 2001;45:405–419.
- Kitchin,R, Shirlow,P, Shuttleworth,I. (1998). On the margins: Disabled people's access to and experiences of employment in Donegal, West Ire- land. *Disability & Society* 1998;13, 785–806.
- Konlaan,B. B, Bygren,L.O. Johansson,S. E. (2000). Visiting the cinema, concerts, museums or art exhibitions as determinant of survival: a Swedish fourteen-year cohort follow-up. *Scandinavian Journal of Public Health* 2000;28:174–178.
- Krippendorf,K. (2004). *Content Analysis: An introduction to its methodology*. 2nd ed. Thousand Oaks: Sage.
- Kristdemokraterna (KD), (2009). *Tillgänglighet – en demokratifråga. Rapport, Politikutveckling*. Stockholm: Kristdemokraterna (KD).
- Kulturrådet. (2012). *Kultur för alla – inget hinder. Redovisning av Kulturrådets arbete 2011 med delmålen i Funktionshinderspolitiken*. Stockholm: Statens Kulturråd.
- Larsen,T, Martini,M. (2010). *Tillgänglighet i praktiken – uppföljning av Västra Götalandsregionens plan för funktionshinderfrågor*. April 2010. Göteborg: FoU Väst.
- Larsson,K, Thymé,T. (2009). *Tillgänglighet för personer i rullstol på caféer – En kartläggning (The accessibility for people in wheelchairs on cafes – A Survey)*. Examensarbete, 15 hp, Institutionen för neurobiologi, vårdvetenskap och samhälle, Sektionen för Arbetsterapi, Stockholm: Karolinska Institutet.
- Layton,N. (2012). *Barriers and Facilitators to Community Mobility for Assistive Technology Users*. *Rehabilitation Research and Practice* 2012.
- Leine,B, Hellström,L. (2012). *Tilltalande tillgänglighet. Om utformning av allmänna platser utomhus – för alla människor*. Arkus Rapport 3/2012. Arkus förlag.
- Lindahl,L, Arman,R. (2006). *Att ta bort trösklarna till ett självständigt liv. Slutrapport från studien om nyttan och värdet av bostadsanpassningar*. Göteborg: FoU i Väst/GR, Rapport 1:2006.
- Lindahl,L, Martini,M, Malmqvist,I. (2010). *Vem ska värna tillgängligheten? Rapport, FoU i Väst/GR*. Stockholm: Hjälpmedelsinstitutet.
- Lindberg,L, Grönvik,L. (2011). *Funktionshinderspolitik – en introduktion*. Lund:

Studentlitteratur.

Lindmark,J. (2011). Tillgänglighet – en kommande självklarhet. Uppsats för avläggande av filosofie kandidatexamen i Kulturvård, 2011:33. Bebyggelseantikvariskt program, Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för kulturvård.

Lindqvist,R. (2009). Funktionshindrade i välfärdssamhället. 2. uppl. Malmö: Gleerup.

Lindqvist,R, Lundälv,J. (2008). Funktionshinder, delaktighet och tillgänglighet som begrepp – en kunskapsöversikt. Promemoria. Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet.

Lindqvist,R, Lundälv,J. (2009). Barriärer och möjligheter inom olika livsområden. Brukarupplevelser av tillgänglighet och delaktighet hos personer med fysiska och psykiska funktionsnedsättningar. Slutrapport till Socialstyrelsen, Stockholm Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för socialt arbete.

Lindqvist,R, Lundälv,J. (2012). Participation in Work Life and Access to Public Transport – Lived Experiences of People with Disabilities in Sweden. Australian Journal of Rehabilitation Counselling 2012;18;2:148-155.

Lishner,D.M, Richardson,M, Levine,P, Patrick,D. (1996). Access to primary health care among persons with disabilities in rural areas. A summary of the literature. Journal of Rural Health Care 1996;12(1):45-53.

Ljuslinder,K. (2002). På nära håll är ingen normal: handikappdiskurser i Sveriges television 1956-2000. Doktorsavhandling. Umeå: Umeå universitet.

Ljuslinder,K, Morlandstö,L, Mataityte-Dirziene,J. (2009). Images of disabled in Lithuania-view from the Scandinavian perspective. Article.

Lock,S, Jordan,L, Bryan,K, Maxim,J. (2005). Work after stroke: focusing on barriers and enablers. Disability & Society 2005;20(1):33-47.

Lollar,D. (2008). Rehabilitation psychology and public health: Commonalities, barriers and bridges. Rehabilitation Psychology 2008;53;2:122-127.

Lundälv,J. (2004). Omvårdnad och omsorg i massmedia. Professionella mediemöten. Lund: Studentlitteratur.

Lundälv,J, Lindqvist,R. (2009). ”Vi är inte med i bilden”. Självupplevelser och förändringsperspektiv av tillgänglighet och delaktighet hos personer med fysiska och psykiska funktionsnedsättningar. Delrapport 2009-04-15, Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet, Socialstyrelsen, Stockholm och Avdelningen för Funktionshinder och Delaktighet vid Västra Götalandsregionen, Vänersborg.

Lundälv,J. (2010). Forskningsansökan – forskningsprojektet ”I vilken grad och på vilket sätt medierapporteras tillgänglighetsinformation i Västra Götalandsregionen till personer med fysiska, psykiska funktionsnedsättningar, närstående och allmänhet?”. Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet, 2010-10-01.

- Lundälv,J. (2011). Media och tillgängligheten – ny forskning inleds i Göteborg. Pressmeddelande, Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet, 18 januari 2011.
- Lundälv,J. (2011). Tillgänglighet och delaktighet för personer med fysiska funktionsnedsättningar – paradoxer och moraluppfattningar i socialt arbete. Docentföreläsning 2011-05-18. Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet.
- Lundälv,J. (2012). Akut krisstöd & Kommunikation. Gävle: Meyers förlag.
- Lundälv,J, Larsson,P-O, Törnbom,M, Stibrant Sunnerhagen,K. (2012). The ICF: International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) – A Swiss army knife? Accessibility and disability in a Scandinavian disability magazine (SDM) – A quantitative content analysis. Health Policy 2012;108:1:67-75.
- Magnusson,A-S. (2009). Bilden av psykiatriområdet. Nyhetsrapporteringen i Rapport 1980-2006. Doktorsavhandling. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Malmström,E. (2006). Funktionshinder stoppar inte lek. Göteborgs-Posten den 28 april.
- Martinsson,A. (2011). Medias bild av tillgänglighet granskas. Svensk Handikapptidskrift, 19 januari 2011.
http://www.svenskhandikapptidskrift.se/index.php?page=archives&year=2011&month=01&news_id=970&showOnlyTags=
- McClain,L, Beringer,D, Kuhnert,H, Priest,J, Wilkes,E, Wilkinson, , et al. (1993). Restaurant wheelchair accessibility. The American Journal of Occupational Therapy, 47, 619- 623.
- McCool,J, Cussen,A, Ameratunga,S. (2011). Media reporting of global health issues and events in New Zealand daily newspapers. Health Promot Austr. 2011;22:3:228-230.
- Medland, J, Ellis-Hill, C. (2008). Why do able-bodied people take part in wheelchair sports? Disability & Society 2008;23(2):107-116.
- Meinert,R,G, Yuen,F.K.Ö. (2012). Controversies and disputes in disability and rehabilitation. London: Routledge.
- Metzel,D.S, Giordano,A. (2007). Locations of Employment Services and People With Disabilities. A Geographical Analysis of Accessibility. Journal of Disability Policy Studies 2007;18:2:88-97.
- Meuser,P. (2012). Accessible architecture. 2. rev. ed. Berlin: DOM Publ.
- Meyers,A, Anderson,J, Miller,D, Shipp,K, Hoenig,H. (2002). Barriers, facilitators, and access for wheelchair users: Substantive and methodologic lessons from a pilot study of environmental effects. Social Science and Medicine 2002;55:1435–1446.
- Mitra,S. (2006). The Capability Approach and Disability. Journal of Disability Policy Studies 2006;16(4):236-247.
- Moseley,M.J. (1979). Accessibility – the rural challenge. Cambridge: University Press.

- Mueller,J, Morris,J, Jones,M. (2010). Accessibility of emergency communications to deaf citizens. *Managment* 2010;7:1:41-46.
- Mulligan,HF, Hale,LA, Whitehead,L, Baxter,GD. (2012). Barriers to physical activity for people with long-term neurological conditions: a review study. *Adapt Phys Activ Q.* 2012;29:3:243-265.
- Müller,L. (2012). *Ett samhälle för alla*. Stockholm: Svensk byggtjänst.
- Nordens välfärdscenter. (2011). *Medier för alla? : tillgänglighet till tv i Danmark, Finland, Norge och Sverige*. Stockholm: Nordens välfärdscenter (NVC).
- Nordstrand,A-K. (2012). *Plats för möten – tillgänglighet och inkludering av äldre i utomhusmiljö Brunnsbacken, Eskilstuna*. Examensarbete i Informationsdesign med inriktning mot Rumslig gestaltning. Mälardalens Högskola, Eskilstuna Västerås.
- Nygren,G. *Skolvardag med rörelsehinder. En etnologisk studie. Forum för skolan – som kulturmiljö och arbetsplats. Rapport*. Uppsala: Uppsala universitet.
- Oliver,M. (1996) *Understanding disability. From theory to practice*. New York.
- Oliver,M, Barnes,C. (2012). *The new politics of disablement*. 2nd ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Oliver,M, Sapey,B, Thomas,P. (2012). *Social work with disabled people*. New York: Palgrave Macmillan.
- Olkin,R. (2002). *Could You Hold the Door for Me? Including Disability in Diversity*. Special Section. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology* 2002;8:2:130-137.
- Olson,E, Saltberg,E. (2011). *Tillgänglighet 2010. Om implementeringen av tillgänglighet på biblioteken*. Magisteruppsats i Biblioteks- och informationsvetenskap, Institutionen Biblioteks- och Informationsvetenskap/Bibliotekshögskolan, 2011:39, Borås: Högskolan i Borås.
- Peat,M. (1997). *Attitudes and access: advancing the rights of people with disabilities*. *Canadian Medical Association*, 156, 657-659.
- Penchansky,R, Thomas,J. W. (1981). *The concept of access: Definition and relationships to consumer satisfaction*. *Medical Care* 1981;19(2): 127–140.
- Pirie, G. H. (1979). *Measuring accessibility*. *Environment & Planning A.*, 11, 299–312.
- Pointon,A. (1997) ”Disability and documentary”. I Ann Pointon with Chris Davies (edited) *Framed: Interrogating Disability in the Media*. London: British Film Institute.
- Prince,M.J. (2010). *What about a Disability Rights Act for Canada? Practices and Lessons from America, Australia, and the United Kingdom*. *Canada Public Policy* 2010;36:2:199-214.

- Reifeldt,K. (2012). Funktionsnedsättning och toalettbesök: intervjuer och tankar om användares behov av tillgänglighet. Sundbyberg: Hjälpmedelsinstitutet.
- RimmermanA. (2012). Social inclusion of people with disabilities: national and international perspectives. Cambridges: Cambridge University Press.
- Rivano-Fischer,D. (2004). Wheelchair accessibility of public buildings in Al Ain, United Arab Emirates (UAE). *Disability and Rehabilitation*, 26, 1150-1157.
- Roulstone,A, Prideaux,S. (2012). Understanding disability policy. Bristol: Policy.
- Rubaii-Barrett,N, Recasino Wise,L. (2008). Disability Access and E-Government. An Empirical Analysis of State Practices. *Journal of Disability Policy Studies* 2008;19:1:52-64.
- Rönnerberg,J, Classon,E, Danermark,B, Karlsson,T. (2012), Forskning om funktionsnedsättning och funktionshinder 2002-2010: kartläggning, analys och förslag: regeringsuppdrag till FAS från Socialdepartementet. Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS), rapport. Stockholm: Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap.
- Saaristo,A. (2006). There Is No Escape from Philosophy. Collective Intentionality and Empirical Social Science. *Philosophy of the Social Sciences* 2006;36:1:40-66.
- Sakshaug,L, Hydén,C, Svensson,Å. (2009). Tillgänglighet för personer med synskada i cirkulationsplatser jämfört med andra korsningstyper – sammanfattning av enkätstudie. Bulletin 243. Institutionen för Teknik och samhälle, Trafik och väg.
- Samulowitz,A, Salén,M. (2011). Rullstolar i kollektivtrafiken: individ- och samhällsperspektiv. Vällingby: Hjälpmedelsinstitutet.
- Sanchez,J, Byfield,G, Brown Tymus,T, LaFavor,K, Murphy,D, Laud,P. (2000). Perceived Accessibility Versus Actual Physical Accessibility of Healthcare Facilities. *Rehabilitation Nursing* 2000;25:1:6-9.
- Scheer,J, Kroll,T, Neri,T,M, Beatty,P. (2003). Access Barriers for Persons with Disabilities. *Journal of Disability Policy Studies* 2003;13(4):221-230.
- Schoop,L,H, Clark,MJ, Hagglund,KJ, Sherman,AK, Stout,BJ. (2007). Life Activities Among Individuals With Spinal Cord Injury Living in the Community: Perceived Choice and Perceived Barriers. *Rehabilitation Psychology* 2007;52:82-88.
- Seale,C. (2002). Media and Health. London: SAGE Publications.
- Seekins,T, Traci,M-A, Cummings,S, Oreskovich,J, Ravesloot,C. (2008). Assessing environmental factors that affect disability: Establishing a baseline of visitability in a rural state. *Rehabilitation Psychology* 2008;53:1:80-84.
- Sen,L, Mayfield,S. (2004). Accessible Tourism. Transportation to and Accessibility of Historic Buildings and Other Recreational Areas in the City of Galveston, Texas. Public

Works Management & Policy 2004;8:4:223-234.

Shakespeare,T, Corker,M. (2002). Disability/Postmodernity: embodying disability theory. London: Continuum, cop.

Shakespeare,T. (2007) "Disability Rights and Wrongs". London: Routledge.

Siré,E. (2001). Varsam tillgänglighet: vid ändring av byggnader och byggd miljö. Oskarshamn: AB Svensk byggtjänst.

Sjöberg,H, Ahlbom,J. (2011). Lathund för tillgänglighet: om mötet mellan arrangemang och personer med funktionsnedsättning. Sundsvall: Scenkonstbolaget.

Sjölander-Lindqvist,A, Bohlin,A, Adolfsson,P. (2010). Delaktighetens landskap. Tillgänglighet och inflytande inom kulturarvssektorn. Stockholm: Riksantikvarieämbetet.

Skolverket. (2008). Tillgänglighet till skolors lokaler och valfrihet för elever med funktionsnedsättning. Stockholm: Skolverket.

Slatin,J. M, Rush,S. (2003). Maximum accessibility. Boston: Addison-Wesley.

Socialdepartementet (2011). Regeringens strategi för genomförandet av funktionshinderspolicen 2011–2016.

Socialdepartementet (2012). Levnadsförhållanden bland personer med funktionsnedsättning mätt med ULF.

Socialstyrelsen. (2010). Tillgänglighet ur ett funktionshinderspolicen. En undersökning bland socialkontor och vårdcentraler. Rapport. Stockholm: Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen. (2012). Tillståndet och utvecklingen inom hälso -sjukvård och socialtjänst. Lägesrapport 2012. Stockholm: Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen. (2012). Socialstyrelsens delmål i den funktionshinderspolicen strategin. Delrapport 1. Stockholm: Socialstyrelsen.

Solish,A, Perry,A, Minnes,P. (2010). Participation of children with and without disabilities in social, recreational and leisure activities. Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities, 2010;23;226-236.

SOU 1999:21. Lindqvists nia - nio vägar att utveckla bemötandet av personer med funktionshinder. SOU 1999:21. Stockholm: Statens Offentliga Utredningar.

Spjuth,E, Sundström,Å. (2009). Tillgänglighet för alla. Tidskriften Äldreomsorg 1/2009.

Stark,S. (2001). Creating disability in the home: The role of environmental barriers in the United States. Disability and Society 2001;16:1:37–49.

Statens folkhälsoinstitut. (2011). Hälsan hos barn och unga med funktionsnedsättning. Stockholm: Statens folkhälsoinstitut.

Statens Kulturråd. (2007). Översyn av medel för funktionshindrades tillgång till kultur. Kulturrådets skriftserie 2007:5. Stockholm: Statens Kulturråd.

Statens kulturråd. (2012). Kultur för alla – inget hinder. Redovisning av Kulturrådets arbete 2011 med delmålen i funktionshinderspolitiken. Rapport 2012.

Statistiska centralbyrån. (2012). Levnadsförhållanden bland personer med funktionsnedsättning mätt med ULF. Stockholm: Statistiska centralbyrån.

Statskontoret. (2010). Kostnads och konsekvensanalys av lagförslaget om bristande tillgänglighet. 2010:26. Stockholm: Statskontoret.

Steinfeld,E, Danford,G.S. (1999). Enabling Environments: Measuring the Impact of Environment on Disability and Rehabilitation. New York: Kluwer Academic/Plenum.

Steinfeld,E, Danford,G. S. (2000). Measuring handicapping environments. Journal of Rehabilitation Outcomes Measurement 2000;4:4:5–15.

Strandberg,K, Strandberg,M. (2011). Tillgänglighet på en avreglerad kollektivtrafikmarknad. En studie om möjligheterna att nå transportpolitisk måluppfyllelse. Kandidatuppsats i kulturgeografi, HT 2011, Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, Handelshögskolan, Göteborgs universitet.

Strömbäck,J. (2009). Makt, medier och samhälle. En introduktion till politisk kommunikation. Stockholm: SNS förlag.

Ståhl, A, Almén, M, Wemme, M.- (2004). Att orientera sig med hjälp av ledytor, Publikation 2004:158, Vägverket.

Ståhl,A, Almén,M. (2007). Hur orienterar personer som är blinda längs ett kontinuerligt ledstråk? Publikation 2007:112, Vägverket.

Swain,J, French,S, Barnes,C, Thomas,C (Eds.). (2004). Disabling Barriers – Enabling Environments. London: Sage.

Svensson,E. (1995). Bygg ikapp handikapp. Att bygga för ökad tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionshinder: kommentarer till Boverkets byggregler, BBR. Solna: Svensk byggtjänst; Vällingby: Handikappinstitutet.

Svensson,E. (2003). Bygg ikapp handikapp. Stockholm: Svensk byggtjänst.

Svensson,E. (2012). Bygg ikapp: för ökad tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättning. 5 utgåvan. Stockholm: Svensk byggtjänst.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). (2005). Tillgänglig stad. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). (2012). Framgångsfaktorer för tillgänglighet i fysisk planering och fastigheter. Rapport. Stockholm. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). (2012). Funktionsnedsättning och arbete. Vad gör kommuner och landsting? Rapport. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). (2012).

Sveriges Konsumentråd. (2004). Rapport om tillgängliga serviceautomater – konsumentkrav på att bankomater, betalterminaler och biljettautomater ska passa alla. Rapport. Stockholm: Sveriges Konsumentråd.

Thornton,P. (2005). Disabled People, Employment and Social Justice. *Social Policy and Society* 2005;4(1):65-73.

Tingvall,A, Fant,T. (2000). Tillgänglighet till kollektivtrafiken. En metodstudie för bedömning av tillgänglighet för funktionshindrade. *Accessibility to public transport. A method study for estimate of accessibility for people with impairments. Examensarbete 2000:9. Chalmers. Institutionen Vatten, Miljö, Transport.*

Titchkosky.T. (2008). ”To Pee or Not to Pee”? Ordinary Talk about Extraordinary Exclusions in a University Environment. *Canadian Journal of Sociology* 2008;33:1.

Tufvesson,C, Tufvesson,J. (2009). The building process as a tool towards an all-inclusive school. A Swedish example focusing on children with defined concentration difficulties such as ADHD, autism and Down’s syndrome. *Journal of Housing and the Built Environment* 2009;24:1:47-66.

Törnbom,K. (2012). ”Man ska vara slängd i käften och rolig”. En kvalitativ studie om fysiskt funktionsnedsatta personers upplevelser och tankar om delaktighet i samhället”. Masteruppsats/Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 30 hp, Avancerad nivå. Höstterminen 2012. Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet.

Ungdomsstyrelsen. (2012). FOKUS12. Levnadsvillkor för unga med funktionsnedsättning. *Ungdomsstyrelsens skrifter* 2012:3. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Ungdomsstyrelsen. (2012). Ung idag 2012. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Watson,N, Roulstone,A, Thomas,C. (2012). *Routledge handbook of disability studies*. New York: Routledge.

Vecchio,N, Cybinski,P, Stevens,S. (2009). The effect of disability on the needs of caregivers. *International Journal of Social Economics* 2009;36:7:782-796.

Weissman,J.S, Stern,R, Fielding,S.L, Epstein,A.M. (1991). Delayed access to health care: Risk factors, reasons, and consequences. *Annals of Internal Medicine* 1991;114:325-331.

Wickman, K. (2011). Flickor och pojkar med funktionsnedsättning, rättigheter och möjligheter till ett aktivt idrottsliv. I J.R. Norberg, & J. Pihlblad (Red.). *För barnets bästa – en antologi om idrott ur ett barnrättsperspektiv*. Centrum för idrottsforskning 2011:2.

- Winter Jorgensen,M, Phillips,L. (2000). Diskursanalys som teori och metod. Lund: Studentlitteratur.
- Vissers,M, Van den Berg- Emons,R, Sluis,T, Bergen,M, Stam,H, Bussmann, H. (2008). Barriers to and facilitations of everyday physical activity in persons with a spinal cord injury after discharge from the rehabilitation centre. *Journal of rehabilitation medicine*, 40, 461-467.
- Woodgate,R,L, Edwards,M, Ripat,J. (2012). How families of children with complex care needs participate in everyday life. *Social Science & Medicine* 2012;75:1912-1920.
- Vägverket. (2008). Exempelkatalog för enkelt avhjälptra hinder. Publikation 2008:18.
- Vägverket Region Skåne, Kristianstads kommun, Lunds tekniska högskola. (2003). Tillgänglighet, säkerhet och trygghet för äldre. Projekt Kom så går vi, 2003.
- Västra Götalandsregionen. (2011). Tillgänglighetsatlas. Regionutvecklingssekreterariatet, Västra Götalandsregionen.
- Västra Götalandsregionen. (2002). Tillgängligheten till Västra Götalandsregionens verksamheter – medborgarna beskriver sina uppfattningar. Rapport, 2002. Västra Götalandsregionen.
- Västra Götalandsregionen, Skaraborgs kommunalförbund, Sjuhärad, G, Fyrbodals, Handisam i samverkan med Handikapporganisationerna i Västra Götaland. (2009). Tillgängliga och användbara miljöer. Riktlinjer och standard för fysisk tillgänglighet. Version 1.2.
- Västra Götalandsregionen. (2012). TillgänglighetsDatabasen (TD). www.t-d.se, Västra Götalandsregionen, TD, HSO Västra Götaland, SRF, Handikappförbunden, Regionala pensionärsrådet, Enheten för rättighetsfrågor och Enheten för folkhälsofrågor vid Västra Götalandsregionen, Arvsfonden.
- World Health Organization, The World Bank. (2011). World report on disability. Geneva: World Health Organization (WHO), The World Bank.

Artiklar och temanummer – Göteborgs-Posten och Regionmagasinet

- Andree,L. (2003). 95 miljoner för att lösa trafikchaos. Vägverket vill bygga sexfiligt på E6. Göteborgs-Posten den 26 juli 2003.
- Axelsson,B. (2006). Läckö slott visar vägen. *Regionmagasinet* nr 2, 2006, s.19-20.
- Axelsson,B. (2006). Ny möjlighet att planera inför utflykten. *Regionmagasinet*, nr 2, 2006, s.32).
- Axelsson,B. (2006). Välkommen till RM. Krönika. *Regionmagasinet*, nr 2, 2006, s.3.
- Axelsson,B. (2007). Västra Götalandsregionen visar vägen. *Regionmagasinet* nr 1, 2007, s.25.
- Bjarneberg,A-L. (2006). När det omöjliga blir möjligt. *Regionmagasinet*, s.14-15, Nr 2, 2006.

- Candow,L. (2000). Underlätta vardagen för de handikappade. Göteborgs-Posten den 12 februari 2000.
- Fahlgren,M. (2006). Snabbare hantering av patientjournaler. Regionmagasinet, nr 2, 2006, s.31.
- Göteborgs-Posten. (2000). En handikappad reform. Regeringens handikappförslag: vackra ord men föga konkret. Göteborgs-Posten den 22 mars 2000.
- Jansson,S. (2006). I dövas värld finns inga hinder. Regionmagasinet, s.10, Nr 2, 2006.
- Jerkert,B. (2002). Samordning, samarbete och mer kraft till vård. Regionmagasinet, nr 2, s.9.
- Kurlberg,L, Lundström,L, Hedström,H. (2003). Funktionshindrade tvingas till passivitet. Göteborgs-Posten den 26 juli 2003.
- Ljungberg,E. (2003). Västtrafiks regler för rullstolar är förlegade. Debattartikel. Göteborgs-Posten den 16 mars 2003.
- Malmström,C. (2006). Många små steg mot delaktighet. Regionmagasinet, s.21-22, nr 2, 2006. S.
- Malmström,C. (2006). Vården börjar redan i väntrummet. Regionmagasinet nr 2, 2006, s.22-23.
- Malmström,E. Funktionshinder stoppar inte lek. Göteborgs-Posten.
- Mårtensson,J. (2003). Demonstrera för tillgänglighet. Debattartikel. Göteborgs-Posten den 16 april 2003.
- Naurin,P. (2006). Det är normalt att inte vara normal. Regionmagasinet nr 2, 2006. s.4-6.
- Regionmagasinet. (2005). Turistdatabas för funktionshindrade. Notis. Regionmagasinet, s. 25, Nr 3, 2005.
- Sydvik,P. (2000). Utan dövtolk inget möte i rådet. Göteborgs-Posten den 7 mars 2000.
- Regionmagasinet. (2002). Temanummer: Ordinarie nummer. Regionmagasinet nr 1/2002.
- Regionmagasinet. (2002). Temanummer: Ordinarie nummer. Regionmagasinet nr 2/2002.
- Regionmagasinet. (2002). Temanummer: Ordinarie nummer. Regionmagasinet nr 3/2002.
- Regionmagasinet. (2002). Sjukvårdsupplysningen – snart i hela Västra Götaland.
- Regionmagasinet. (2002). Ett hopp, en smäll och ett års väntan.
- Regionmagasinet. (2002). Offentlighetsprincipen – en rättighet du bör titta närmare på.

Regionmagasinet. (2002). Så vill vi ha det när vi blir sjuka.

Regionmagasinet. (2003). Kortare köer med digitalisering.

Regionmagasinet. (2003). Nyckel som röjer hinder.

Regionmagasinet. (2003). Europeiska handikappåret.

Regionmagasinet. (2003). Tillgänglighet kan vara viktigare än valfrihet.

Regionmagasinet. (2003). Fullmäktige via radioapparaten.

Regionmagasinet. (2003). Lång kamp om gropig väg.

Regionmagasinet. (2003). Bättre småvägar kräver engagemang från många.

Regionmagasinet. (2003). Ny barnavdelning på sajten Infomedica.

Regionmagasinet. (2003). Tandhälsa på hjul.

Regionmagasinet. (2003). Kultur ska vara tillgänglig för alla.

Regionmagasinet. (2003). Försök med on-line-bokning.

Regionmagasinet. (2003). Patienter kan få nytt recept via nätet.

Regionmagasinet. (2003). Temanummer: Ordinarie nummer. Regionmagasinet nr 1/2003.

Regionmagasinet. (2003). Temanummer: Ordinarie nummer. Regionmagasinet nr 2/2003.

Regionmagasinet. (2003). Temanummer: Ordinarie nummer. Regionmagasinet nr 3/2003.

Regionmagasinet. (2003). Temanummer: Ordinarie nummer. Regionmagasinet nr 4/2003.

Regionmagasinet. (2004). Temanummer: Ordinarie nummer. Regionmagasinet nr 1/2004.

Regionmagasinet. (2004). Temanummer: Ordinarie nummer. Regionmagasinet nr 2/2004.

Regionmagasinet. (2004). Temanummer: Döden. Regionmagasinet nr 3/2004.

Regionmagasinet. (2004). Temanummer: Kultur. Regionmagasinet nr 4/2004.

Regionmagasinet. (2004). En röst talar genom en annan. En rättighet att göra sin stämma hörd.

Regionmagasinet. (2004). Väntetider i vården på nätet.

Regionmagasinet. (2004). Infomedica ger goda vårdråd.

Regionmagasinet. (2004). Nytt kort gör resan lättare.

Regionmagasinet. (2004). Vårdcentralen via internet.

Regionmagasinet. (2004). Goda råd hos infomedica.

Regionmagasinet. (2004). Svårt att få prata om döden.

Regionmagasinet. (2004). Västtrafik testar nytt betalsystem.

Regionmagasinet. (2004). Anpassning för funktionshindrade.

Regionmagasinet. (2004). Fullmäktige via radioapparaten.

Regionmagasinet. (2004). Jympa för funktionshindrade.

Regionmagasinet. (2004). GöteborgsOperan når hela länet.

Regionmagasinet. (2005). Det finns lättare texter att läsa.

Regionmagasinet. (2005). Sjukvården flyttar in i hemmen.

Regionmagasinet. (2005). Lättläst om Västra Götaland.

Regionmagasinet. (2005). Regionmagasinet blir lättläst.

Regionmagasinet. (2005). Symboler visar lågt golv.

Regionmagasinet. (2005). Mer praktik för funktionshindrade.

Regionmagasinet. (2005). Lyssna på RM via internet.

Regionmagasinet. (2005). Spel på internet om förkylning.

Regionmagasinet. (2005). Kyrkan kan erbjuda hjälp.

Regionmagasinet. (2005). Trafikskadestöd – hjälp efter trafikolyckor.

Regionmagasinet. (2005). Turistdatabas för funktionshindrade.

Regionmagasinet. (2005). Boken kommer – hem till Kajsa.

Regionmagasinet. (2005). Temanummer. Framtiden. Regionmagasinet nr 1/2005.

Regionmagasinet. (2005). Temanummer. Fetma. Regionmagasinet nr 2/2005.

Regionmagasinet. (2005). Temanummer. Psykisk ohälsa. Regionmagasinet nr 3/2005.

Regionmagasinet. (2005). Temanummer. Kärlek. Regionmagasinet nr 4/2005.

Regionmagasinet. (2006). Det är normalt att inte vara normal.

Regionmagasinet. (2006). Arbetsplatsen där funktionshinder är ett krav.

Regionmagasinet. (2006). I dövas värld finns inga hinder.

Regionmagasinet. (2006). De dansar över gränserna.

Regionmagasinet. (2006). När det omöjliga blir möjligt.

Regionmagasinet. (2006). Med fokus på framtiden.

Regionmagasinet. (2006). ”Jag har lärt mig massor här”.

Regionmagasinet. (2006). Läckö slott visar vägen.

Regionmagasinet. (2006). Många små steg mot delaktighet.

Regionmagasinet. (2006). Vården börjar redan i väntrummet.

Regionmagasinet. (2006). Maria designar med omtanke.

Regionmagasinet. (2006). Det räcker att vara den man är.

Regionmagasinet. (2006). Mindre kultur till funktionshindrade barn.

Regionmagasinet. (2006). Samlad kunskap ger stöd som underlättar vardagen.

Regionmagasinet. (2006). Ny möjlighet att planera inför utflykten.

Regionmagasinet. (2006). Temanummer. Vatten. Regionmagasinet nr 4/2006.

Regionmagasinet. (2006). Temanummer. Vatten. Regionmagasinet nr 3/2006.

Regionmagasinet. (2006). Temanummer. Vatten. Regionmagasinet nr 4/2006.

Regionmagasinet. (2006). Temanummer. Valet. Regionmagasinet nr 1/2006.

Regionmagasinet. (2006). Temanummer. Funktionshinder. Regionmagasinet nr 2/2006.

Regionmagasinet. (2006). Temanummer. Turism. Regionmagasinet nr 3/2006.

Regionmagasinet. (2006). Temanummer. Vatten. Regionmagasinet nr 4/2006.

Regionmagasinet. (2007). Temanummer. Tänder. Regionmagasinet nr 1/2007.

Regionmagasinet. (2007). Temanummer. Alkohol. Regionmagasinet nr 2/2007.

Regionmagasinet. (2007). Temanummer. Social ekonomi. Regionmagasinet nr 3/2007.

Regionmagasinet. (2007). Temanummer. Barn. Regionmagasinet nr 4/2007.

Regionmagasinet. (2007). En buss lastad med tandvård.

Regionmagasinet. (2008). Temanummer. Världen och vi. Regionmagasinet nr 1/2008.

Regionmagasinet. (2008). Temanummer. Smärta. Regionmagasinet nr 2/2008.

Regionmagasinet. (2008). Temanummer. Resor. Regionmagasinet nr 3/2008.

Regionmagasinet. (2008). Temanummer. Äldre. Regionmagasinet nr 4/2008.

Regionmagasinet. (2008). Regionteater Väst når fler.

Regionmagasinet. (2008). Om inte kollektivtrafiken fanns....

Regionmagasinet. (2008). Närtrafiken – vilket lyft!

Regionmagasinet. (2008). Uppkopplad i Sjöboden.

Regionmagasinet. (2008). Otillräcklig bredbandstäckning i Västra Götaland.

Regionmagasinet. (2008). Kultur på väg.

Regionmagasinet. (2008). En turnerande klimatkabaret.

Regionmagasinet. (2008). Bil? Buss? Både- och ?

Regionmagasinet. (2008). Action nytt nätverk för närstående.

Regionmagasinet. (2009). Temanummer. Sjukvårdsrådgivningen 1177. Regionmagasinet nr 1/2009.

Regionmagasinet. (2009). Temanummer. Vårdvalet. Regionmagasinet nr 2/2009.

Regionmagasinet. (2009). Temanummer. Vårdhygien. Regionmagasinet nr 3/2009.

Regionmagasinet. (2009). Temanummer. Organdonator. Regionmagasinet nr 4/2009.

Regionmagasinet. (2009). 1177 – ett nummer att lägga på minnet.

Regionmagasinet. (2009). Här är det lättare att läsa.

Regionmagasinet. (2009). Plötsligt kunde Fredrik se texten ordentligt.

Regionmagasinet. (2009). Storsatsning på infrastruktur ska ge bättre möjligheter att resa.

Regionmagasinet. (2009). Storsatsning på trafiken i Västsverige.

Regionmagasinet. (2009). Fler kan läsa din vårdinformation.

Regionmagasinet. (2010). Temanummer. Patienträttigheter. Regionmagasinet nr 1/2010.

Regionmagasinet. (2010). Temanummer. Regionvalet. Regionmagasinet nr 2/2010.

Regionmagasinet. (2010). Temanummer. Matallergi. Regionmagasinet nr 3/2010.

Regionmagasinet. (2010). Temanummer. Stress. Regionmagasinet nr 4/2010.

Regionmagasinet. (2011). Temanummer: Läkemedel. Regionmagasinet nr 1/2011.

Regionmagasinet. (2011). Temanummer: Depression. Regionmagasinet nr 2/2011.

Regionmagasinet. (2011). Temanummer: Stroke. Regionmagasinet nr 3/2011.

Regionmagasinet. (2011). Temanummer: Forskning och utveckling. Regionmagasinet nr 4/2011.

10.1 Internetkällor om tillgänglighet

www.tillganglig-kultur.nu

Tillgänglighetsdatabasen, Västra Götalandsregionen

www.t-d.se,

Bilaga. KODSCHEMA – KOMMUNICERING OCH RAPPORTERING AV TILLGÄNGLIGHETSFRÅGOR I VÄSTRA GÖTALAND ÅREN 2000-2009 – EN JÄMFÖRELSE MELLAN INTERNA OCH EXTERNA MEDIER

KODSCHEMA

Media:

1. Regionmagasinet (N=71)
2. Göteborgs-Posten (GP), (N=157)

Årtal (Publiceringsårtal):

1. 2000
2. 2001
3. 2002
4. 2003
5. 2004
6. 2005
7. 2006
8. 2007
9. 2008
10. 2009

Refereras Tillgänglighetsdatabasen i texten?

1. ja
2. nej

Typ av sektor som behandlas i artikeln

1. Kommunal verksamhet
2. Landstingsverksamhet
3. Statlig verksamhet
4. Näringslivet/företagsamhet

Typ av tillgänglighet

1. **Fysisk tillgänglighet** (förflyttning, tillträde till och i byggnad)
2. **Informationstillgänglighet** (att medborgare kan nå av information samt tillgodogörelse av sådan)
3. **Institutionell tillgänglighet** (personalutbildning i arbetslivet, befodringsmöjligheter, kunna nå karriärvägar).

Publiceringform (Pubfo)

1. Notis utan bild
2. Artikel (mindre) utan bild
3. Reportage utan bild
4. Notis med bild
5. Artikel (mindre) med bil
6. Reportage med bild
7. Krönika
8. Insändare, debatt
9. Ledare

Placeringen: 1:a sidan (Ettan)

1. ja
2. nej

Skribentens kön: (KönJ)

1. man
2. kvinna
3. osignerad

Fotografens kön: (KönF)

1. man
2. kvinna
3. osignerad
4. Ej aktuellt

Begreppet tillgänglighet, förekomst i rubrik: (Rubtillg)

1. ja
2. nej

Begreppet tillgänglighet, förekomst i ingress: (Ingrtillg)

1. ja
2. nej
3. artikeln saknar ingress

Intervjupersonen i texten (kön): (Intpkön)

1. man
2. kvinna
3. ingen
- 12 man och kvinna

Genusperspektiv: (Genus)

1. man

2. kvinna
3. obestämt/genusneutralt

Lokalisation av handlingen: (lokalisera)

1. storstad
2. mellanstor stad
3. småstad
4. glesbygd
5. Ej Sverige
6. Ingen lokalisation

Lokalisation i annat land: (land)

Ange land: _____

Intervjupersonen/talesmannen i texten: (talesman)

1. Person/drabbad, aktiv/medlem i brukarorganisation
2. Person/drabbad
3. Närstående aktiv/medlem i brukarorganisation
4. Närstående icke-medlem i brukarorganisation
5. Tjänsteman
6. Talesman saknas
7. Politiker
8. Brukarorganisation, företrädare
9. Forskare
10. Hälso- och sjukvårdspersonal
11. Skolelever
12. Privatpersoner övriga
13. Företagare

Artikeltextens värdeomdöme/vinkel: (värdeom)

1. Positiv/konstruktiv
2. Neutral
3. Negativ/kritisk

Intervjuad brukares ålder: (brukald)

Ange ålder: _____ år

88. Ej aktuellt
99. Framgår ej

Intervjuad närståendes ålder: (näråld)

Ange ålder: _____ år

88. Ej aktuellt
98. missing/saknas

Behandlas barnperspektiv i artikeln? (barnpersp)

1. ja
2. nej

Behandlas äldreperspektiv i artikeln? (Äldrepersp)

1. Ja
2. Nej

Vilken typ av funktionsnedsättning behandlas i texten? (funktyp)

1. Rörelsenedsättning
2. Synnedsättning
3. Hörselnedsättning
4. Multi-funktionsnedsättning/flerfunktionshinder
5. Annan _____ anges
6. Framgår ej
7. Allergier
8. Utvecklingsstörning, Intellectuella funktionsnedsättningar
9. Cancersjukdom
10. Ingen funktionsnedsättning behandlas i texten
11. Psykisk funktionsnedsättning

Typ av miljöer: (Miljötyp)

1. inre miljöer
2. yttre miljöer
3. internet/webbmiljöer

Nivå på policydiskurs i artikeln: (policydisk)

1. Lokal nivå
2. Regional nivå
3. Nationell nivå
4. EU-nivå
5. Global nivå

Huvudsakligt livsområde belyst i artikeln: (livsomr)

1. Arbetsliv och skola
2. Fritid och kultur
3. Transport och förflyttning
4. Socialt stöd och social service
5. Livsområdena 1-4
6. Boende, stadsplanering
7. Samhällsservice (tex bankomat)
8. Allmänna platser (yttre miljö, kommuner)

9. Hälso- och sjukvård

Fokus i artikeltexten: (fokus)

1. Brukarperspektiv, patientperspektiv
2. Närståendeperspektiv (familj)
3. Forskarperspektiv
4. Myndighetsperspektiv
5. Förtroendevalda

Identifierbara diskursområden: (diskurs)

1. Försörjningsdiskurs
2. Rehabiliteringsdiskurs
3. Förebyggande/preventiv diskurs
4. Stöd i vardagen, transporter
5. Medborgarrättsdiskurs
6. Miljöanpassningsdiskurs
7. Vård- och hälsodiskurs (tex. Sex- och samlevnad)

Värld – typ: (världen)

1. Livsvärld
2. Systemvärld

Behandlat tema: (tema)

1. Frihet, oberoende
2. Opinionsbildning
3. Anpassning, lokaler
4. Handikappanpassning, transport
5. Delaktighet och jämlikhet
6. Medborgarrätt – planering
7. Miljöanpassning

Rapporterad diagnos: (Diagnos)
